

Mahir Kaynak _ Osiero Nero Öldü

Mahir Kaynak
OSIERO NERO ÖLDÜ

DERGAH YAYINLARI

Gedikpaşa Cami Sok. 57/1

Çemberlitaş/ İSTANBUL

TVI -

BİRİNCİ BASKI: TEMMUZ 1995

ISBN: 975 - 7462 - 85 - 3

Osiero Nero Öldü, Emek Matbaacılık tesislerinde hazırlanmıştır.

SUNUŞ

Türkiye zor bir dönemden, dönemeçten geçiyor. Geçmeye çabalıyor demek belki daha doğru. Öyle anlaşılıyor ki bu zorlu geçiş yılları uzun sürecek. Bu topraklarda neşvünema bulacak yeşermeler, arayışlar, çözümler, kararlar ve bunlara paralel gidecek uygulamalar, Türkiye'de yaşayan insanlar yeterince ve gerektiği ölçüde farkında olmasalar da önemini muhafaza edecek. Çünkü tarih boyunca buralar coğrafya olarak, kültürel zenginlikleri ve siyasî çözümlene teknikleri açısından dünyanın/dünya sisteminin kulak kabarttığı yerlerden biri olma özelliğini hep sürdürmüştür, bu özellik hem riskleri davet ediyor hem de büyük fırsatlara imkân hazırlıyor. "Tehlike büyük ümit de".

Yalnız fırsatları değerlendirecek, riskleri göğüsleyecek insanlara, kadrolara, kurumlara ve bunların hepsinin birlikte yaşlanacaktan düşüncelere hatta felsefeye ihtiyaç var. İşte Türkiye'nin zaaf içinde olduğu nokta burasıdır, tik bakışta göze çarpan insanların, kurumların iş başa düşüğü zaman ne kadar varlık gösterebilecekleri, birikimlerini kullanaabilecekleri konusunda kişi olarak, millet olarak ve devlet olarak şüphelerimiz ve tereddütlerimiz var. Bütün bu tereddütlerin hayati öneme sahip olduklarını da herhalde kimse inkâr edemez. İnsan ve kadro biçme

mekanizmasına dönüşen, bu topraklara bağlı insanları fersiz kılan darbelerin tereddütleri arttırdığı ve koyulaştırdığı da bir gerçektir.

Elinizdeki denemelerin yazarı Mahir Kaynak'ın hayatı da askerî darbelerle yakından alâkalı. 12 Mart'ın zorlu yılları onu bir şekilde kenara itip yalnızlığa sürüklerken 12 Eylül sonrasında daha da zor şartları ona yeni bir yaşama ve mücadele alanı açtı. Mücadeleden çekilmediğini, memleketinin meseleleri üzerine kafa yormaktan, dünyayı takip etmekten, mesleklerine uygun olarak kısa ve uzun vadeli çözümler üretmekten ve bunları kü-

çiihsenemeyecek bir cesaretle açıklamaktan uzaklaşmadığını gösterdi. N

Paylaşırsınız veya paylaşmazsınız, o ayrı. Ama müstağni kalamazsınız. Aynı ayrı yayınlanmış bu yazıları bir kitap haline getirerek okuyuculara sunuyoruz.

içindekiler

Sunuş/5
İçindekileri
Kitap hakkında/9

BİRİNCİ BÖLÜM

Komplo teorisyenleri ve köylüleri/13

Yol ayrımı/15

Siyasi bir fantazi/17

Yenilmenin altın sırları/19

Özal'ın ilke ve inkılapları/21

Darbe söylentileri/23

Tehtit kime yönelik/25

Büyüyerek küçüleceğiz/27

Bağımsızlık değil, karşılıklı bağımlılık/29

Örgütsüz halkla demokrasi olmaz/31

İKİNCİ BÖLÜM

Niyet başka kismet başka/33
Her şey yanlıştı/35
Ayrışarak bütünleşme/37
İki Amerika/39
Baü neye kaşıyor?/41
CIA patron arıyor/43
Rusya'yı anlamak/45
Türk-Rus ilişkileri/47
Ortadoğu'da banş olmaz/49
Çember daralıyor/51
İrak'ta neler oluyor?/53
Saddam'ın izindeyiz/55
Ege'de savaş çıkabilir/57
Kim, niçin öldürüyor?/59
Kıbrıs'ın anlamsız toprakları/61
Bosna-Hersek dramı/63
RP'nin dış politikası/65
Kürtler'le dans/67
Apo dönüyor (!)/69
PKK'ya uluslararası darbe/71
Terhisler neden ertelendi?/73
Kürt konferansı/75
Düşmansız yaşanmaz ki (0)/77
Türkiye meselelerine sahiptir/79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İslâm'ın siyasî gücü/81
İslâm Arjantin'de/83
Sol Kemalizm'i terk edebilecek mi?/85
Solun birleşmesi mi?/87
12 Eylül, darbeler ve devrimler/89
Siyaset özelleşiyor/91
Portre ressamı/93
Yıldız yağmuru/95

Yanlış bir som/97
Ülkeyi kim yönetiyor?/99
Siyasî dağınıklık/101
Yerel seçimler/103
Hayatımın en büyük kıskançlığı/105
Sol ve ANAP radikalleşecek/107
İpler iyice gerildi/109
DYP'nin açmazı/111
Hükümet senaryoları/113
Raslantı, kasıttan iyidir/115
Kuralsız toplum ve yeraltı dünyası/117
Dokunulmazlık/119
Halk politikacıya niye sahip çıkmıyor?/! 21
Faili meçhul/123
Genel Kurmay'ın ışıklan 125
İstihbarat zor iştir/127
Kamu güvenlik müsteşarlığı 129
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Hayali bir satranç oyunu/131
İMF neden gerekiyor?/! 33
Ekonomik reformlar/135
Ekonomi siyaseti belirtiyor/137
Batmıyoruz, ameliyat ediyoruz/139
Ekonominin görünmeyen yüzü/141
Yanlış gerekçeler/143

Carlos yakalandı/145

Masal/147

Osiero Nero öldü/149

EK

Eksen ve denge/151

KİTAP HAKKINDA

1971 yılında Türkiye'de ilginç bir deneme yaşandı. Meclis'in kabul ettiği, hükümetin yürüttüğü MiT kanununa uygun olarak yapılan bir istihbarat operasyonu, tüm ayrıntıları ile halka açıklandı. Kimse daha önce böyle bir şeyle karşılaşmamıştı. Bir darbe hazırlığına MiT hesabına katılmış ve bunları Devletin bu işle görevlendirdiği Teşkilata bildirmiştim. Devletin mahkemesinde sanıklar yargılanırken, ülkenin her yanında, belki de milyonlarca insan, kendi mahkemelerinde, kendi kanunlarına göre beni yargılıyordu. Herkes için bir sanık konumundaydım. Toplumun bu konuda kol-lektif bir deneyimi yoktu. Herhangi bir değer yargısı oluşmamıştı. Olay ortak şuurlarında gammazlığı hatırlatıyordu. Bu konuda oluşmuş ortak tavır olumsuzdu. Meselenin temelinde, kanunu çıkaranların, onu uygulayan siyasi iktidarın, hatta operasyonu bizzat yürüten, MITin, yılların biriktirdiği bir deneyimden mahrum oluşu, herkeste var bizde de olsun diyerek kurduktan bir teşkilatın somut bir operasyon karşısında nasıl davranacaklarını bilmemeleri yatıyordu.

9

MAHİR KAYNAK

Kimliğim açıklandıktan sonra toplumun bütün kesimleri, ülkeyi yönetenler de dahil, daha önce hiç görmedikleri bir yaratık karşısındaymış gibi ürkek, itici bir tavır içine girdiler. Davranışları garip bir yaratığı elindeki sopayla, sağından solundan itekleyerek anlamaya, tanımaya çalışan bir insanı andırıyordu.

Çoğunluk düşmanlıklarını açıkça ifade ederken, az sayıda insafli kişiler tez elden uzaklaşmayı yeğliyordu, isin ilginç yanı, memur olarak göreve başladığını MiT ilk defa karşılaştıkları böyle bir insana, benzer

tereddütlerle yaklaşıyordu. Kısaca söylemek gerekirse MiT içine bir ajan gelmişti!

O güne kadar çok geniş sayılabilecek bir çevrem vardı. Meslek hayatımın çileli yılları arkada kalmış, doçent olmuşum. Artık, huzur içinde yaşayabileceğim bir konuma gelmişim. Herşey bir anda değişti. Karşılaştığım olay, bir kaza veya ölüme hiç benzemiyordu. Böyle bir şey, terslik sayılsa bile, yadırganamazdı. Bir yaşam çizgisi, geçmişinden tamamen kopuk, bir başka çizgiye dönüşmüştü. Örneği yoktu, geçmişteki deneyimlere bakarak birşeyler yapmak mümkün değildi. Olay benim için ne kadar bilinmezliklerle dolu ise başkaları için de aynı ölçüde belirsizdi. MiT bir operasyon içinde çalışan ve sonra kimliğini açıkladığı bir kişiye nasıl davranması gerektiği hakkında hiçbir fikre sahip değildi. Birçok yönetici geldi geçti. Hepisinin ortak tavn, farklı tonlarda da olsa bu belayı başımıza kim sardı biçimindeydi. Atsam atamam, satsam satamam, ama varlığına da katlanamam dememeleri, böyle davranmalarını engellemiyordu.

Yapılacak şey için toplumda örnek bulamayınca, Yaradana sığınmaktır. Yani onun kurduğu düzenden ilham almaktır. Bir insan ölümden önce onu bir bitki gibi yaşatan, beyninin en ücre köşelerindeki hayati fonksiyonlarının kontrolünde son bir yaşam mücadelesi

10

verir. Bu onun son savunma hattıdır. Ben de toplumsal yaşamımı bitkisel düzeyde sürdürmeye başladım. Ankara'nın taşralı bir semtinde, ailemin içinde, çevreyle tüm ilişkilerimi keserek hayatımı sürdürdüm.

Bir ailede çocukların babalarına en çok muhtaç oldukları bir dönemde onun hastalanması nasıl bir duygu uyandırır bilmiyorum. Böyle bir anda desteksiz bıraktığı için kızarlar mı? Yoksa üzüntüleri bu duygunun üstünde midir? Ya da her ikisi bir arada mıdır? Üstelik benim düştüğüm durum sadece beni değil on-ları da hedef alıyordu. Üstüme atılan okların birçoğu onların yüreklerinde derin yaralar açıyordu. Onlara duygularını sormadım. Dünyalar kadar sevdiğim bu insanların en küçük bir sitemlerine bile katlanamazdım. Onlar da bana hiçbir şey söylemediler.

Kanunun yap dediğini yapmak, bu konuda dünyada nasıl davramhyorsa öyle davranmak, hiçbir ahlâki kural çiğnememek, hiçbir yargı organı tarafından suçlanmamak ama mahkûm edilmek. Kimsenin savunma hakkı bile vermeden, itebileceği kadar derinlere itmesi bana toplumsal bir halcsizlik gibi göründü.

ilerde okuyacağınız yazılarla, bu sözlerim arasında hiçbir bağlantı olmadığını biliyorum. Öyleyse bunları niçin anlatıyorum sorusunun cevabını

vermeliyim. Bütün yalnızlık yıllarımı okuyarak ve ülkemin sorunlarını düşünerek geçirdim. Biraz önceki sözlerim, okuyucuda mutsuz dönemler geçirdiğim kanısını uyandırdıysa bu doğru değildir. Kendimi hep bir yansın içinde hissettim. Bir koşucu yarışmada ciğerlerinin parçalanacağını sanır, acı çeker ama mutsuz değildir. Sizlerle mutluluğumu paylaşmak için yazıyorum.

12 Mart 1995, istanbul

11

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMPLO TEORİSYENLERİ VE KÖYLÜLER

Bazı insanlara göre ülke yöneticileri akşamları "Sabah ola hayrola, bakalım yann devran ne gösterecek?" diyerek yataklarına girer, ertesi sabah, radyo ve televizyonlardan ya da istihbarat raporlarından Dünyada neler olduğunu öğrenirler ve gerekli politikaları üretirler. Olaylar kendi dışlarında gelişir, Irak kendi hesapları sonucu iran'a savaş açar ya da Kürtler bazı haklarının ihlal edildiğini farkına varır, başkaldır,

Biz böyle düşünmüyoruz. Bize göre, özellikle büyük güçler, son derece karmaşık ve gelişmiş mekanizmalarla Dünya'yı yönlendirirler. Bu onların her istediğinin olacağı anlamına gelmez. Ya herşeye rağmen hesap hatası yaparlar ya da karşılarındaki güçler amaçlarına ulaşmalarını engeller. Ama bu, yön verme iradelerinin ve bunu gerçekleştirecek güçlerinin olmadığı anlamına gelmez.

Bizim gibilere "komplo teorisyeni" denir ve bu sözün içinde biraz küçümseme ve alay gizlidir. Biz onlara "köylü" deriz çünkü köylünün geleceğe alt hiç bir hesabı olamaz. Köylünün elde edeceği şey, hava şartlarına,

13

MAHiR KAYNAK

sele, suya, böceğe bağılıdır ve o, bunları çok fazla kontrol edemez. Önüne ne gelirse ona uygun küçük müdahalelerde bulunur ve kaderine razı olur.

Köylü olmak kolay, komplo teorisyeni olmak zordur. Hergün, herkesin ne yapmak amacında olduğunu, bunun için hangi araçları kullanmak gerektiğini kestirmek gerekir. Köylü gerçekçidir, günü yaşar. Komplo teorisyenine göre bugün için yapılacak hiçbir şey yoktur. O sürekli geleceği yaşamak zorundadır.

Biz durmadan senaryo üretiriz. Türkiye'yi düşünürken Dünyayı, onun içinde Ortadoğu'yu ve bölgenin köşetaşı olan ülkemize nasıl bir gelecek öngörüldüğünü düşünürüz.

Bu bölgede haritaların değişeceği sözü aklımıza kırınc bir plak gibi takılır kalır. Çünkü bunu doğrulayan bir sürü işaretler vardır. Küçük parçaları birleştirerek resim yapan bir çocuk gibi yeni haritayı keşfetmeğe çalışırız. Bu sırada hissettiğimiz korkuyu, heyecanı ve ümidi bir köylü yaşayamaz. Ona göre önceden bir plan yoktur ve olmayan şey keşfedilemez.

En büyük handikapımız bu ülkenin insanı olmak ve onu sevmektir. Bu yüzden, yaratılışımıza göre, ya kötümser tablolar çizeriz ya da gerçeği aşan iyimser geleceklerden söz ederiz.

Bunları aşmağa çalışıyorum ve ülkem için kötü olmayan bir gelecek beklediğimi söylüyorum.

(24.03.1994)

YOL AYRIMI

Her dönemde olduğu gibi alışageldiklerimizin anlamını yitirdiği ama alışkanlıklarımız yüzünden yenilerden tedirginlik duyduğumuz bir dönemi yaşıyoruz. Bu güne kadar bir çok şeyden şikâyet etmemize rağmen önümüze açılan ufkun vadettiklerini, hepsini birden kaybederiz korkusu yüzünden tereddütle karşılıyoruz.

Yönetenler, var olanın ortaya çıkardığı sıradan kişiler. Hâlâ güçlerini ana, bacı söylemi ile kazanacaklarını sandıkları sempati ile sürdürebilecekleri inancındalar. Karşılarında aynı ölçüde sığ, bir slogandan öteye gitmeyen düşüncelerle iktidarı kapma peşindeki çapsızlar takımı. Oysa halkta, belki de binlerce yıllık tarihinde ilk defa, ta

derinlerden gelen ve bir volkanın habercisi olan uğultuları ve hafif sallantıları duymamak imkânsız. Herkes kıpır kıpır, bir konumdan başka bir konuma, edilgenlikten kurtulup etkin olmanın sınırlarına korkarak da olsa, ilk adımlarını au-yor.

Her teşebbüsü hüsrarla, kan ve acıyla geriletilmiş kitleler, adeta genlerine yazılmış başarısız olma fobisine rağmen arayışlarını sürdürüyor. Bu tam bir var

MAHiR KAYNAK

olma ya da yok olma karan anlamını taşıyor. Sorun yenilgi değil. Yenilgi yenmek kadar olağan ve sıradan bir şey. Mesele kavgaya karışmaktan alıkoyan yılgınlık. Bir kere işin içine, halk bizzat kendisi, girebilse mücadelenin korkudan daha güzel, sonuçlarının, yenilgi bile olsa, daha ümit verici olduğunu görecektir. Girmekle girmemek arasında bocalıyor, tereddütü bir dinsel ayini andıran, bitip tükenmeyen bir dansa dönüşüyor.

Halka, kavgaya sen gir diyoruz. Bütün ön yargılan yeniden irdele, kutsallıkta, sıradan bir putluk ve kesin itaat yerine, sevgi ile bezenmiş bir bağlılık ara. Kutsal olan korkutmaz, ezmez, eziyet etmez ve seni hiç bir biçimde yeteneklerini ve gücünü göstermekten alıkoymaz. Aklında ve gönlünde şefkatli ve sevgi dolu bir el gibi olmayan hiç bir şey kutsal da değildir.

Kendimize bir öncü olma görevi veriyoruz. Yönetmeye kalkmıyoruz. Bir tarlanın mayınlı olup olmadığını göstermek istercesine, girmek istemediği her yere önceden giriyoruz. Alışmadığı bütün kıyafetleri giyiyoruz, yanında durulmasının sakıncalı olduğunu sandığı her kurum ve kişi ile yanyana hatıra fotoğrafı çektiriyoruz.

Korkma, gir kavgaya diyoruz. Kavga; vurma, kırma, öldürme değildir. Kendi akıl ve iradeni üstün kılma, kendi doğrularını başkalarına kabul ettirmektir. Senin de çok güzel doğruların var ve bunun için verilen kavga, çıkar peşinde koşmaktan daha büyük bazlara gebedir.

(01.09.1994)

Ülkelerin yönetimi ve birbirleri ile ilişkileri konusunda bölük pörçük iddialarımızı bir model içinde sistemleştirmenin yararlı olacağını düşünüyorum, isteyenler bunu zihnî bir fantezi sayabilirler veya her-şeyin bugüne kadar algıladıkları düzen içinde oluştuğunu düşünebilirler.

Yaygın düşünce; demokratik ülkelerde halk tarafından seçilen, diğer ülkelerde de belli bir meşruiyet içinde gelen yöneticilerin karşısındaki diğer güçleri de hesaba katarak karar verdikleri şeklindedir. Oysa siyasî oyun tam ters bir yönde başlayabilir .Yani dünyanın, son kararları veren ve herkesi bunlara uymaya mecbur ederi birkaç güç odağı tarafından yönetildiği ve yönlendirildiği düşünülebilir.

Şüphesiz bazı insanlardan oluşan bu güç odaklarının amacının ne olduğu kilit bir soru oluşturur. Bunlar kendi kişisel tercihlerini mi herkese kabul ettirmektedirler yoksa onları da asan bir amaç mı söz konusudur? Bu noktada sorunun cevabını verirken tartışmadan kabul ettiğimiz aksiyomlara başvururuz. Aksi halde bütün bilim dallarında olduğu gibi çözümsüzlükle karşılaşırız, isteyenler bu güç odaklarını

MAHiR KAYNAK

Yaradan'ın isteklerini karşılayan bir aracı, isteyen tarihin veya maddenin yönlendirdiği birer alet olarak kabul edebilirler. Görünen odur ki yöneticiler kişisel heveslerinin veya tasarımlarının sonucunda tarihin hükmünü yerine getirmektedirler.

insanlar böyle bir misyon sahibinin yerini ve nasıl bu konuma geldiğini sormakta şüphesiz haklı olurlar. Çoğu zaman da, bu kadar büyük bir gücü insanlara yakıştıramayıp, oyunun aktörlerinin ancak büyük ordulara sahip, devasa ekonomik gücü olan devletler olduğunu düşünürler. Oysa, yönetici akıl ile ülke arasındaki ilişki ruh ve beden ilişkisi gibidir. Tek başına hiçbirisi bir anlam ifade etmez.

Bir yönetici, gücünü yönettiği ülkelerin sahip olduğu değerlerden olduğu kadar, tarihe ters düşmemekten alır. Aksi halde ABD Cumhurbaşkanı olsanız bile, J.F. Kennedy gibi bir kurşunla veya diğer bir şekilde bertaraf edilirsiniz.

Bütün bunları ülkemizin, çok güçlü bir misyonu dünyaya ve tarihe taşıyacak maddî şartlara sahip olduğunu düşünerek söylüyorum. İnsanımızın medeniyete vereceği birçok şeyleri olmasına rağmen bugünkü çaresizliğimize hayıflanıyorum.

Bu topraklarda yaşayanlar, günlük çıkarlarını temsil eden insanlar yerine,

bilge kişileri yönetici yapacak hüneri gösterirlerse maddî zevkleri aşan büyük mutluluklar tadacaklardır.

(26.05.1994)

YENİLMENİN ALTIN SIRLARI

Yenilmek sanıldığının aksine zordur ve ciddi çabalar gerektirir.

Sorunları kendi akışına bırakır, arada sırada güne uygun sözler söylerseniz büyük bir ihtimalle yenilgiye uğramazsınız, en azından durumunuzu korursunuz. Hatta şanslı bir insansanız hiçbir problemi çözmeden çok yükseklere çıkmanız bile mümkündür.

Yenilmeye kararlı iseniz karşınızdaki güçleri birleşmeye zorlamalısınız. Kürt sorununda birbirinden farklı çıkarları olan ABD, Rusya ve Avrupa'yı aynı çizgide, size karşı birleştirmeyi başarmışsamız önemli bir adım atmışsınız demektir. Şüphesiz bu yeterli değildir, içerde PKK ve DEP gibi doğası gereği birbirinin rakibi olan güçleri, çıkar farklılaşmasına itmek yerine, aynı sepete koymalısınız.

Sorunu bütünüyle görmek, çözümün ilk adımıdır. Bundan kaçınmak gerekir. Ortadoğu'da yeni dengelerin oluştuğunu, Kürt sorununun bunun bir parçası olduğunu, PKK'nın Kürt sorunu içinde görülmesi gerektiğini düşünmek bile, maazallah sizi başarıya götürebilir. Kürt sorunu yok, terör sorunu var ve bunun çözüm yolu ezmektir demelisiniz.

19

MAHiR KAYNAK

Olayları sade bir vatandaşın bakış açısından değerlendirmek gerekir. Herşey ya iyi, ya da kötüdür. Değer yargılan şaşmaz rehberiniz olmalıdır. Akılla davranırsanız amacınıza ulaşmak zorlaşır. ABD yardımı şarta bağlamışsa, bunu, ABD'nin sorunun tarafı olduğunu açıklaması anlamına almak yerine, gururum incindi, reddediyorum demelisiniz. Diğer ülkeleri, ikiyüzlülükle, sözünde durmamakla itham etmelisiniz. Böylece halkınız, karşısında belirli amaçlar için akılcı politikalar izleyen ülkeler yerine kişilik bozuklukları olan hasımları olduğunu sanır. Böyle bir durumda doğal refleks, uzlaşma değil çatışmadır.

Sokak kabadayısı tavn tercih edilmelidir. Böylece çevrenizde belirli bir gücünüz olur. Nasıl olsa karakola düştüğünüzde "Aman komserim, ayağının alanı öpeyim." dediğinizi kimse bilmez. Karakoldan çıkınca "Masaya yumruğumu vurdum, komserin ağzının payını verdim." demek uygun olur.

Yenilmek için ciddî ve kararlı kadrolara ihtiyaç vardır. Ülkeyi akıllılar değil kurnazlar yönetmelidir. Bunu sağlamanın en iyi yolu, işletme kurmadan zengin, belirli hiçbir başarısı olmadan şöhret olardan bulmaktır. Hiç bir özelliği olmadan uzun yıllar politikada kalmayı başarmış ve yönetici olmuş kimselerle, yeni başlayanlar tercih edilmelidir.

Son olarak "Bu kadar çok düşmanla ben nasıl başa çıkanm?" sorusunu kimsenin sormamasını sağlayın. Çanakkale'yi anlatın, Fatih'in torunları olduklarını hatırlatın. Böyle giderseniz yenilginiz kesin ve yakındır.

(07.04.1994)

20

ÖZAL'IN İLKE VE İNKILÂPLARI

Türkiye'de yüzbinlerce insan iktisat Üe ilgili dallarda eğitim görür. Devlet en ucuz eğitimin bu dalda olduğunu görünce neredeyse Çin'e bile yetecek kadar insanı bu bilgilerle teçhiz etmektedir.

Bu eğitimin her aşamasında özel teşebbüs, serbest kambiyo ve kurlar, engellenmemiş dış ticaret, ödeme gücüne göre vergi okutulur. Devlet ekonomik hayatta hiç yok gibidir. Her teşebbüs malını en düşük maliyetle üretir, fazladan bir kişi bile istihdam etmez ve ücreti işçinin üretime katkısını belirler.

Bunları öğrenen kişi, öğrendikleri ile ilgisiz bir iş ortamında, hiç yadırgamadan çalışır. Onun için çalıştığı yer denizdir, öğrendikleri bir başka dünyanın masalı gibidir.

Rahmetli Özal herkesin bildiğini bir ölçüde uygulamıştır. Daha doğrusu uygulayabilmiştir. Bir darbe olmuş siyasi hayatın eteklerinde mücadele verecek bir insan birdenbire düşüncelerini ifade edecek bir du-rama gelmiştir. Bugün Türkiye'de sorun uygulanacak düşünce değişikliği değildir, ancak her etkin ve faydalı düşüncenin uygulama şansı yoktur. Çünkü iktidar

MAHİR KAYNAK

hiçbir zaman iyi düşünenlerin ulaşabileceği bir yer olmamıştır, iktidar dünyaya yön verenler açısından gerekli olanı yapacak kimselerin gireceği bir kapıdır. Buradan iyilerden çok kötülerin girdiği de bir gerçektir.

Atatürk ilke ve inkılâplarını övmeye mecbur olduğum için sözlerim bir koro elemanının notalara sadık kalarak okuduğu bir şarkıdan ibarettir. Ama rahmetli özal'ın çağdaşiyim ve onu doğru değerlendirme şans ve imtiyazına sahibim. Belki benden sonraki nesiller onu eleştirmenin vatana ihanet sayılacağı bir ortamda yaşayacağı için ben bu ayrıcalığımın keyfini süreceğim.

Şu anda Türkiye'de Özalizm'in temelleri atılmaktadır. Bu, tıpkı Kemalizm'in insanları belli kalıplara sokması, hür düşüncüyü ve yeni çözümleri erigellemesi ve bir devrimi statükoya dönüştürerek toplumun prangaları olması gibi bizi bir düşünce ipoteğinin altına sokmak eğilimindedir.

Bir ülkeye hiçbir "izm" gerekli değildir. O ülkede yaşayanlar aklın sadece geçmişteki bir kişiye değil, günümüzde yaşayanlara da verilmiş olduğunu ve ken-dilerininde kimseye benzemeden çözüm üretebileceğini bilmelidir. Ben kimseci değilim ve kimsenin de izinde yürümüyorum. Ben düşünen bir insanım.

(28.04.1994)

DARBE SÖYLENTİLERİ

Siyasî analiz yapan ve tahminlerde bulunan bir kişi insanların rasyonel davranacağını varsayar. Eğer doğru mantık kuramamışsa ya da hakkında tahmin yaptığı kişiler farklı bir rasyonellik içinde ise yanılır.

Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı olmayacağını, çünkü böyle bir durumda partisinin politikalarını izleyecek bir parü kalmayacağını tahmin etüm. Yanıldım ve Turgut Özal Cumhurbaşkanı oldu. Sadece gerekçelerim

doğrulandı.

Tansu Çiller'in DYP genel başkanı olabileceğine hiç ihtimal vermedim. Tarihinin en sorunlu dönemini yaşayan Türkiye'nin, yapabileceği en son iş, politika olan bir kişiyi başbakan yapması mümkün değildi. Yanıldım ama Türkiye'nin sorunları da bir iplik yumağına döndü.

Türkiye'de bir darbe olmayacağını tahmin ediyorum. Bunu söylerken surdan da biliyorum: Bu gün Dünya'nın bir çok merkezinde, Türkiye için; sınırlarını, rejimini değiştirmeyi amaçlayan çeşitli senaryolar üretilmektedir. Ülke deli gömleği giydirilmiş kadar kısıtlamalar içindedir. Ekonomisi pamuk ipliğine bağ-

23

MAHiR KAYNAK

lanmış, küçük bir müdahale ile kaosa sürüklenecek konumdadır. Dış politikada şah-vezir açmazındadır. ABD-Rusya eksenli Kafkaslar'dan başlayarak; Balkanlar'da, Ege'de, Suriye'de etrafını çevirmiş, ona sadece anlamsız İran ve Irak kapısını bırakmıştır. Bu kapıların yansını Kürtler tutmuştur. Türkiye Kürtlerle gereksiz bir ih-tilafi sürdürmektedir. Bütün bunlara ek olarak ülke çok zayıf kadrolarla yönetilmektedir.

Türkiye sürekli bir ikilemi yaşamaktadır. Dış ticaretinde en büyük pay Avrupa'nın olmasına rağmen, finans açısından ABD'nin kontrolündeki kurumlara bağlıdır, iç politikasındaki Avrupa etkinliği, dış ilişkilerindeki ABD-Rus ipoteği ile çelişmektedir, istikrarsızlık geçici değil, temellidir.

Siyaset sahnesi, bu olumsuzluklar içinde saklı, bir büyük Türkiye imkânını bulacak kişileri aramaktadır.

Devlet kaynaklı darbe söylentilerinin, 27 Mart seçimlerinde yapılması düşünülen radikal değişikliklere gerekçe olmak üzere piyasaya sürüldüğünü ve sadece bir tehditden ibaret olduğunu düşünüyorum.

Bu defa yamlayacağımı umuyorum. Çünkü yapılacak bir darbe, öngörülen senaryoları engelleyecek bir çare olmayacak, aksine bu yolda bir ara menzil anlamını taşıyacaktır.

Darbe olmayacaktır. En iyisi varken, canını kurtarmayı yeterli bularak varılacak hiç bir büyük hedef yoktur.

(03.03.1994)

TEHDİT KİME YÖNELİK?

Türkiye'de rejime yönelik elştirilerin, değiştirme teşebbüslerinin devletin varlığını tehdit ettiği kabul edilir. Gerçekte rejim ile devlet aynı şey değildir ve bir ülkede rejim ciddi bir tehdit altında iken devlet herhangi bir saldırının hedefi olmayabilir hatta rejimdeki değişme devleti güçlendirecek unsurlar taşıyabilir.

Osmanlı döneminde Devletin varlığı tehdit altındaydı ve rejimin değişmesi ülkeyi kurtaramazdı. Zaten yenilik hareketlerinin temelinde, rejimi, ülkeyi tehdit edenlerin istediği yönde değiştirmek ve böylece ülkeyi kurtarmak hesaplanıyordu. Bu hesap yanlıştı. Osmanlı, rejimini o günkü şartlarda Batı'ya benzetmeye çalışmasına rağmen kurtulamadı. Yapılması gereken rejimle uğraşmak değil müttefik aramaktı.

Rejimleri, özellikle yönlendirilen küçük ülkelerde, söz konusu ülkelerin dünya üzerindeki konumu belirler. Yani böyle bir rejimi tercih etmek, ülkenin iradesi dışındadır, ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra, mesela, Türkiye'nin demokrat, Polonya'nın komünist oluşu kendi halklarının, daha doğru bir ifadeyle bu ülkeleri yönetenlerin bir tercihi değildir. Savaş sonrası paylaşımın doğal sonucudur.

MAHİR KAYNAK

Bir ülkenin dünya üzerindeki konumunun değişmesi, bu konumun gereği olan rejiminin değişmesi sonucunu doğurur. Polonya demokrasiyi seçtiği için Rus nüfuzundan kurtulmamıştır, tersine Rus nüfuzundan kurtulduğu için demokrat olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda oluşturulan rejimin, kendi hür irademizle ve bizim amaçlarımız istikametinde oluşturulduğunu söyleriz. Bunun aksini iddia etmek yasaktır ve iddia edenleri sıkıntıya sokar. Ama şunu söyleyebiliriz: Bu rejim galiplerin, özellikle İngiltere'nin bölgede oluşturduğu siyasî yapı ile uyum içindedir, en azından bu yapıya ters

değildir.

Şimdi tehdit altında olan Devletimiz değil rejimimizdir. Bölgede 1923'te hakim olan güç İngiltere iken yerini ABD'ye terk etmiştir ve Rusya ile rekabet eden İngiltere yerine, onunla belli bir paylaşım üzerine anlaşmış ABD vardır.

Bu yeni konum, Türkiye'deki eski rejimin ilkeleriyle uyuşmamaktadır. Yeni konumumuzun mimarları rejimimizle çatışmaktadır. Amaçları çok uluslu, çevresi ile -onların hesabına- ilgilenen, İslam'la -onlarla çatışmayacak biçimde- başarılı bir rejim yerleştirmektir.

Bunu devlete yönelik bir tehdit olarak almak yanlıştır. Kimse bizi parçalamak gibi bir gayretin içinde değildir. Bunları, onların dediklerini yapalım anlamında söylemiyorum. Amacım sorunun doğru anlaşılmasıdır.

(23.02.1995)

26

BÜYÜYEREK KÜÇÜLECEĞİZ

Bize göre bir ülkenin büyüklüğünün en önemli göstergesi topraklarının büyüklüğüdür. Oysa Vatikan minicik, İsviçre küçük ama etkili ülkelerdir. Brezilya devasa topraklar üzerine oturmuş bir ülke olmasına rağmen hiçbir siyasî hesabın içine giremez bile.

Korkumuz daha küçülmektir. Tarihi yorumlarken, üç kıtaya yayılmış Osmanlı'nın topraklarını kaybetmesiyle etkisizleştiğini düşünürüz. Osmanlı'nın dünya üzerinde bir misyonu ve iddiası olduğunun, başka misyonların bunu tarihe gömdüğünün ve bize özgü bir iddiamızın kalmadığının farkında bile değiliz. Oysa küçüklüğümüzün nedeni toprak azlığı değil, kimlik yokluğudur.

Dünyaya yön veren ülkeler bunun farkındadırlar. Büyüme ve küçülmenin nefes alıp vermek gibi doğal olduğunu bilirler. Nitekim eski SSCB küçülme vak-tininin geldiğini anlamış, gücünün etkin bir biçimde ulaşamadığı yerleri kendi iradesi ile bırakmıştır. Ama misyonu sürmektedir. Rusya küçülerek büyümektedir. ABD, çoğunluğun aksini düşünmesine rağmen, dağılmadan küçülme sürecini, öngörerek, planlayarak sürdürmektedir. Her ikisinde de ne bir panik söz

27

MAHiR KAYNAK

konusudur ne de tarihin yazgısına karşı gelme hevesi. Sadece yeniden nefes alacakları güne kadar başkalarının büyümelerini kontrol altına alma iradesinden söz edilebilir.

Türkiye, geçmişte bu iki büyük gücün etkisinin yoğun olarak hissedildiği, ancak giderek bunların ter-kettiği ve özellikle Almanya'nın yayılmak istediği bir alandır. Bu yüzden yoğun çıkar çatışmalarına sahne olacaktır.

ABD ve Rusya, bizi sevdikleri içto değil, sırf Avrupa'nın ve Çin-Japon ekseninin alanlarını sınırlamak ve onların büyümelerinin kendilerini bir daha ayağa kalkamaz hale getirmelerini engellemek için Türkiye'yi büyüteceklerdir. Bu diğerlerinin aksine büyüyerek küçülmektir.

Kendine özgü misyonu olmayan, dünyayı anlamayan kadrolarla dolu devlet örgütlenmesine, bu bölgenin kaderini kimse terketmez. Genişleyen etki alanımıza başkaları damgasını vurur.

Bu yüzden zaten yasaklarla dolu olan siyaset meydanında, modele uymayanlar gizli ve kanlı eller ta-rafından teker teker toplanır. Hiç kimse buna karşı güvenlik içinde değildir. Sizin davranışlarınız etkilere karşı bir refleksten ibarettir. Sizi aşan bir akıl çizdiği projeye uygun olarak tuğlaları üstüste dizmektedir. Bağımsızlığın ve büyüklüğün anlamı bizim bildiğimizden farklıdır ve bu anlamın göbeğinde toplumsal akıl yatmaktadır.

(16.06.1994)

28

BAĞIMSIZLIK DEĞİL, KARŞILIKLI BAĞIMLILIK

Dünya bir bütündür. Yüzlerce devletin kendi çıkarlarını diğerlerine rağmen korudukları, kural olarak bunların bağımsız davranan birer karar organı olduğu iddiasının hiç bir dayanağı yoktur. Büyük ya da küçük her ülke kendi dışında kendisinden çok geniş bir devletler yelpazesinin ve

bunların çıkarlarının oluşturduğu bir çemberin içindedir. Böyle bir ortamda kimse herkese rağmen ayakta kalmaz. Diğer ülkelerinin büyük bir bölümünün sizi gerekli ve vazgeçilmez görmesi gerekir.

Türkiye başkaları için gerekli ve vazgeçilmez olmak yerine, herkese rağmen yaşamak iddiasındadır. Mantığımız sadedir. Mademki bağımsızız öyleyse bize uygun olanı yaparız, bunu engellemek haksızlıktır demekteyiz.

Oyunun kuralı bu değildir. Her ülkenin toprakları üzerindeki egemenliği şarta bağlıdır. Bu şart diğerlerinin sizin hâkimiyetinizden zarar görmemesidir. Türk halkı yıllarca süren yanlış şartlandırmalar sonucu ege-menllğininin mutlak olduğunu sanmıştır. Bu düşünce yapısı bizi sonuç olarak, her olayın sebebinin içerde olduğu, başka ülkelerin etkisininin, en genel anlamıyla,

9.9

MAHiR KAYNAK

birer casusluk veya yıkıcı faaliyetten ibaret olduğu sonucuna götürmüştür.

Gerçek bu değildir. Her ülkeninin diğerlerini etkilemesi ve yönlendirmesi doğal ve meşrudur. Bu amaçla kullanılan araçlar da son derece çeşitli ve etkindir. Size yönelik bir politikayı etkisiz hale getirmek isterseniz, baskı unsurlarından birini bertaraf edince bir baş-kasınının piyasaya sürüleceğini hesaplamak zorundasınız.

Türkiye PKK olayını ve onun aracılığı ile ulaşılmak istenen siyasi hedefleri çıkarlarına aykırı bulmuştur. Böyle bir değerlendirme onun hakkıdır .Ancak buna karşı koymanın PKK'yı askeri metodlarla ezmekten ibaret olduğu düşüncesi yanlıştır. Şu anda PKK aracılığı ile bir sonuca ulaşmak isteyenler, bu konudaki kararlılık karşısında PKK'yı geri çekmiş, ekonomik silahlanma cepheye sürmüştür. Bunu da yendiğinizi varsayalım. Çevrenizdeki ülkelerle silahlı bir çatışmanın gündeme gelebileceğini hesaplamamız.

Söylediklerimiz kesinlikle teslimiyetten başka çare yok anlamında değildir. Sadece sorunun bütün boyutları ile hesaplanması ve her sorundan kazançla çıkılması gerektiğine işaret ediyoruz. Kaldı ki şu anda karşılaştığımız sorunlarda stratejik üstünlüğe sahibiz. Buradan bir şeyler vererek çıkmak derin bir bilgisizlik ve aymazlıkla mümkündür.

önyargılar, kendine güvenmemekten kaynaklanan korkular, anlamsız ilkeler bir fırsatlar denizi olan konumuzda bizi elleri boş bırakabilir.

(19.05.1994)

ÖRGÜTSÜZ HALKLA DEMOKRASİ OLMAZ

Türkiye'de en tehlikeli sayılan şey halkın örgütlenmesidir. Her yeni düşünce ve bunun etrafında kümelenen insanlar, Devletin güçlü projektörleri altında dikkatle incelenir, ilk tepki zaten bunların ülkeye zarar vermek amacı taşıdığı biçimindedir. Birçoklarının, halkın yeni bir şey üretmediği, düşünemediği iddiasına karşılık devlet, sürekli zararlı faaliyetler içinde olan bir halkla karşı karşıya olduğu inancındadır. Bu yüzden bir düşünce etrafında birleşmek, örgütlenmek anayasadan başlayarak bütün yasalarda fiilen yasaklanmıştır.

Çizginin dışına çıkanlar bir yaban atı gibi görülür ve eğülür. Seyisin elindeki kamçı, bu yaban atını dizgine getirinceye kadar şaklar. Koşuma gelenler -ki kimsenin başka bir şansı yoktur- tavlada beslenir, boylarına ve huylarına göre bir yere oturtulur. Bir topun dibinde veya ucunda olan atlar, bu farklı konumlarını özgürlük sayarlar. Ama hepsinin görevi bir topu çekmekten ibarettir. Belki bir kaç at uyumsuzluğu nedeniyle telef olur ama birlik genel olarak disiplin içinde ve görevi istikametindedir.

Devlete göre doğru bir tanedir. Kendisi ülke için

MAHİR KAYNAK

doğrusunu yapıyorsa diğerlerinininki yanlıştır. Bundan da öte kaynağı bilinmez bir fitnenin uzantısıdır. Bertaraf edilir.

Devlet şöyle düşünmektedir: Eğer bir şey değişmeli ise bana anlatın, ben bu ülke için vanm ve doğrulan kabul ederim, ilk bakışta doğru görünen bu mantık temel bir çizgide yanışlanır. Devlet, bir çıkar grubu veya bir yabancı güçten etkilenmekte olabilir ve bu yüzden halkın çıkarları ile kendi doğrulan giderek farklılaşabilir.

Çare, devletin herhalde ülkeninin iyiliğini isteyeceği varsayımını, halkın mutlaka kendisinin ve onu temsil eden devletin çıkarlarını düşüneceği varsayımını ile değiştirmektir.

Devlet, gücünü, halkın farklı fikirler etrafında örgütlenmesini ve bunun banş içinde yapılmasını sağlamak için kullanılmalıdır. Şu anda, iyi ya da

kötü her değişimin başlangıç noktasında bir askeri darbe vardır. Bu defa değişimin halkın örgütlenmesinin önünü açarak yapılmasını denemeliyiz. Bunun bir darbeden çok daha sağlıklı ve güvenli olduğunu göreceğiz.

Gerçekte düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün olduğu ama yönetimin seçimle belirlenmediği bir rejim, bu özgürlüklerin verilmediği ve sadece seçim yapılan bir rejimden daha demokratiktir.

(13.10.1994)

32

BÜNCE BÖLÜM

NİYET BAŞKA KISMET BAŞKA

Türkiye'nin gündeminin her maddesinde adeta karmaşa yazılı. Ekonomide iki kötüden birini seçmek zorundayız. Ya istikrar için işsizliği ve ekonomik daralmayı göze alacağız ya da çok yüksek bir enflasyonunun belirsizliklerine katlanacağız.

Dış ilişkilerimiz bize Sevr"! hatırlatacak kadar kötü görünüyor. Daha düne kadar önümüzdeki yüzyılın Türk Asn olacağını söylerken bugün varlığımızın tehdit altında olduğunu sanıyoruz. Devletin bütün mekanizmaları laçka olmuş, kaldırdığımız her taşın altından yolsuzluk fıskırıyor. Bu kadar sorunun ortasında bütün parti ve liderler, bırakınız ümit vermeyi, sadece daha kötüyü çağırıştırıyor.

Tozun dumana karıştığı her hengamede, eğer olaylara biraz daha yukarıdan bakarsanız belirgin ve anlam ifade eden bir silueti farkedebilirsiniz: Türkiye'yi yeni ve daha üst aşamalara götürecek sermayeler oluşuyor. Devletten çok ucuz fiyatlara milyarlarca dolar alanlara süper faizli bonoları el altından kapanlar ekleniyor. Haksız bir talanın suladığı topraklarda, mevcut sistem içinde büyük ülke olmanın temel şartı olan dev sermaye serpiliyor.

33

MAHiR KAYNAK

Türkiye, dış politikadaki karışmazlık ilkesini ter-ketmek zorunda bırakılıyor. Kürt terörünü bertaraf ederken, bu ateşin küllerinden, Kürtlerin Ortadoğu'daki önemi ve Arap alemine karşı bir ittifak unsuru olabileceği ortaya çıkıyor. Sanki gizil bir el Arapları, su ve Hatay sorunu gibi meselelerle Türkiye'nin karşısına dikiyor ve bizi Kürtlerle çıkar birliğine itiyor.

Türkiye, kendisinin hesaplamadığı ve öngörmediği bir yere farkına bile varmadan gidiyor. Ağırlığı adeta bir kaldıraç ucuna konmuş gibi herşey bastırıldığı yönünün tersine yükseliyor.

Türkiye bu yöne bilinçli olarak veya olayları etkileyerek gidebilirdi. Ekonomik sorunlarını bedel ödmeden aşabilirdi. Kürt sorununu namlunun ucunda görmesine hiç gerek yoktu. Dünyadaki yeni dengeler nedeniyle bölgeye karışmak zorunda olduğunu anlayabilir ve bunun gereğini yerine getirebilirdi.

Ulaşacağımız yer iyi ise -ki öyle olacağını sanıyorum-bu, miras yoluyla zenginleşmek gibidir. Oysa bilerek, çalışarak kazanmak daha ileri gitmenin garantisi olabilirdi. Bu kazancımız miras kalandan daha küçük olsa bile.

(09.06.1994)

34

HER ŞEY YANLIŞTI

1960'larda inönü 'Yeni bir dünya kurulum, Türkiye yerini alır.' dediğinde kimse bunun somut olarak ne anlama geldiğini düşünmedi. Söz güzeldi ve halkın ezilmişliği ve çaresizliğe tepkisini ifade ediyordu. Oysa amaç sadeydi ve bir tepkinin ötesinde yıllardır planlanan bir politkanın tezahürüydü. ABD'nin siyasî ve iktisadî hegemonyasından kurtulmak isteyen Avrupa Üe birlikte hareket edilecekti. Yani Türkiye o zamanki adıyla Ortak Pazar'a. girecekti. Daha yakından bakıldığında 27 Mayıs darbesi, söylenen gerekçelerin aksine, buna zemin hazırlamak için yapılmıştı. Sol çevreler emperyalizm ve kapitalinizle mücadele ederlerken hasımları sadece ABD idi. Avrupa hiçbir sal-dınının hedefi olmadı.

Yıllar sonra Avrupa aleyhtarı çevreler, özellikle Islama kesim, Avrupa Birliği'nin bir hristiyan kulübü olduğunu buraya Türkiye'nin alınmayacağını söylediler. Bu yanıştı. Türkye eskiden de müslümandı ve Avrupa'nın amacı bir dini topluluk değil, güçlü bir birlik oluşturmaktı.

Türk ekonomisininin bu birliğe girecek düzeyde olmadığını iddia ettiler. Bu doğru değildi. Avrupa'nın amacı stratejik önemi nedeniyle Türkiye'yi bir şekilde

35

MAHiR KAYNAK

kontrolü altında tutmaktı ve ekonomik durum çözülebilecek bir ayrıntı, teknik bir konuydu. Bazıları Türkiye'deki insan hakları ve demokrasininin yeterli olmadığı gerekçesi ile Avrupa'nın bizi almayacağı gerekçesini ileri sürdüler. Bu da yanlıştı. Kimse sizin halkınızın ne ölçüde özgür olduğunun kaygısında değildi. Her gün kurban taşıyan bir adamın kellesini kılıçla uçursanız bile bu sadece bir can sıkıntısı yaratırdı. Siyasi hesaplar değişmezdi.

Şu anda Türkiye, onun Avrupa Birliği'ne girmesini isteyenlerle, bunu engellemek isteyenlerinin kavga alanına dönüşmüş durumda. Alelacele parti kapatmalar, milletvekillerine -hele şimdi hapse atalım, Yargıtay'da düzeltiriz- yollu cezalar, patlamalar ve boyu Eifel kulesini aşan faili meçhul cinayetlerle Türkiye, kendisini isteyen adama varmamak için her türlü olumsuzluğu yapan, hatta azıcıkta başkasından hamile olduğunu ima eden kız konumunda.

Ama bütün bunlar boşuna. Avrupa Parlamentosu'nun aldığı olumsuz karara rağmen, Avrupa'daki güçlü siyasî odaklar, mesela Almanya ve İngiltere'de hükümetler Türkiye'den vazgeçmeyeceklerdir. Bunun sebebi, altmış milyonluk bir pazarı elinden kaçırmamak gibi küçük sayılabilecek bir çıkar hesabı değildir. Türkiye'nin yanlışı bir Dünya haritası açıp bakmamaktır. Yerimiz, ayrıca Türk ve müslüman oluşumuz, dünya üzerinde etkili ve büyük güç olmak isteyenlerinin bizi gözardı etmesine imkân vermiyor. Üzerimizde kavga edenler o kadar büyük gürültü çıkarıyor ki sesimiz duyulmuyor. Belki de bizim hiç sesimiz çıkmıyor.

(22.12.1994)

36

AYRIŞARAK BÜTÜNLEŞME

Dünya birbirine zıt görünen iki eğilimi birarada yaşıyor. Bir yandan bütün alt kültürler kendi kimliklerini kabul ettirme kavgasına girerken, diğer yandan bunları içeren ülkeler, daha büyük yapılanmalar gerçekleştiriyor. AT, NAFTA gibi gerçekleşen birlikleri, başka birleşme taşanları izliyor.

Klasik devlet anlayışı ayrışma eğilimini büyük bir endişe ile karşıyor. Birlik ve beraberlik sloganı, birbirine benzeme yani din, dil, soy birlikteliğininin halkı birleştiren bir çimento sayıldığı bir ortamda böyle bir endişe anlaşılabilir.

Ancak bütün bunlar artık hiçbir anlam ifade etmemektedir. Hatta bugüne kadar mücadelelerin ülkeler arasında cereyan ettiği hükmü de geçerliliğini yitirmektedir. Analizlerimizde kullandığımız A devleti B devletine karşı şu politikayı izliyor şeklindeki yargılarımız bir süre sonra, iç çelişkileri nedeniyle, artık sorulara cevap veremez hâle gelecektir.

Globalleşme kültür değerlerini, yaşam biçimlerini birbirine benzeştirirken, çıkar farklılıkları bunları hiçe sayan keskin çatışmaları gündeme getiriyor.

MAHiR KAYNAK

Çatışmanın taraflarını aynı dili, soyu ve kültürü paylaşan kitleler değil, çıkarları farklılaşan bloklar oluşturuyor. Buradaki çıkar salt iktisadî menfaati aşan, kendini üstün kılacak bütün maddî ve manevî değerleri, özellikle siyasî hegemonyayı içeriyor.

Bu durumda herhangi bir ülkede yerleşmiş siyaset planlayıcılar ve uygulayıcılarının başka bir ülkeyi kendi hesabına yönlendirmesi veya baskı altına alması yerine, bir çıkar bloku içinde, bir ülke ile özdeşleşmeyen karar odaklarının oluşacağı, bu karar odaklarının kendi bloku içinde mekandan bağımsız hale geleceği anlaşılıyor.

Bunun ilk örneğini SSCB, kendini küçülterek ve Doğu Avrupa'daki siyasî hegemonyasına tek taraflı son vererek ve de bundan siyasî konumunu güçlendirerek çıkışı ile veriyor. SSCB, Avrupa'nın özellikle Almanya'nın güçlenmesinin ABD'yi kendisi ile ittifaka mahkum edeceğini görüyor. SSCB'deki siyaset planlayıcılar, operasyon hedefi olarak başka bir ülkeyi değil, kendi ülkesini seçiyor ve yeni koşullara herhangi bir yargıya bağlı kalmadan uyum göstermenin örneğini sergiliyor.

ABD, hiçbir katılık içermeyen bir yaklaşımla kendi dışında oluşan koşulların gereğini yerine getiriyor.

Ülkelerinin varlıklarını sürdürmelerinin katı ilkelere bağıllıkla değil, çözümleyici akılla mümkün ol-duğunun en güzel örneklerini veriyorlar. Bunun doğal sonucu bir yönetimin kendi ülkesini zarara uğratabilecek ancak içinde bulunduğu bloku güçlü konuma getirecek davranışlara razı olabilmesidir.

Bundan çıkacak dersler vardır .Ayrışma eğilimlerinin anlamsızlığı ve daha üst bir düzlemde bütünleşmenin kaçınılmaz olduğu gözden kaçmamalıdır.

Oyun alanı ayrışmalar değil bütünleşme içinde etkin olmak şeklinde görünmektedir.

İKİ AMERİKA

Türkiye'de siyaset kaypak zeminlere doğru olanca hızıyla gidiyor. Yenilenen mahallî seçimler geleceğe yönelik önemli bir ipucu vermiyor. Refah Partisi'nin güçlenmesi bir gerçek olmasına rağmen böyle bir iktidarın, ülkede ve bölgede bir tablonun uyumlu ve dengeli renklerini

vereceğini söylemek mümkün değil.

Başbakan Çiller'in serveti, bir meşruiyet çerçevesinde tartışılırken, uyguladığı politikaların geçerliliği ve gerekliliği gözden kayboluyor. Serveti haklı ise bulunduğu yer doğrudur gibi anlamsız bir mantığa sürükleniliyor.

Herşeyin yuvarlaklaştığı, hiçbir şeyin tutacak bir uçunun bulunmadığı bu ortamda, küreyi bütünü ile kavramak tek çare olarak kalıyor.

Sorun apaçık bir soruya dönüşüyor. Belirsizlik acaba sadece bize mi özgüdür, yoksa Dünya da büyük hercümerçlerin öncesindeki bir dağınıklığın içinde mi? Amaçsızlığımız içinde bulunduğumuz geminin, Dünyanın dümeninde belirli bir gücün yokluğundan mı kaynaklanıyor?

Otuz yıl öncesine dönüyoruz. Herkes hâlâ Kennedy'yi kimin öldürdüğünü anyor. Niçin öldürüldüğü so-

rusunun cevabı bir kaç önemsenmeyen fanteziden ibaret. Sebep bir alt gücün hesaplanırsa, bir karşı veya üst güc olayı aydınlatırdı diyoruz. Herşey karanlıkta ise sebebin bir üst gücün hesabı olduğunu düşünüyoruz. Belki de sebep "Ich bin ein Berliner" yani "Ben bir Berlin'liyim" sözünde saklıdır. Avrupa'nın SSCB'ye karşı bağımsız bir güç olmasını savunan, Kennedy'de sembolleşen politika, gerçek rakibin Avrupa olduğunu, bu gücün sürekli gözetim ve denetim altında tutulması gerektiğini savunan Kissinger ekolü ile çatışıyor. Kennedy sonrası yıllar, 1970'ler, ABD ile Avrupa'nın silahlı çatışmadan daha büyük sonuçlar yaratan mücadelelerine sahne oluyor. Bretton Woods Anlaşması çöküyor. 1973 Arap-İsrail Savaşı'run tek önemli sonucu petrol fiyatlarındaki artışın, Avrupa ve Japonya'nın enerji maliyetlerini artırarak ABD endüstrisine göreceli bir rahatlık sağlaması oluyor.

Clinton'ın son Avrupa gezisinde kendisi gibi demokrat olan Kennedy'nin üslubunu kullanması, daha önceki Bush yönetiminin Rusya ile yakınlaşma politikasını terkedip Avrupa'yı desteklediğini ima eden tavırları bizi otuz yıl önceye götürüyor ve Clinton'ın özel hayatına yönelik, yıpratma amaçlı manevraların arkasında siyaset arıyoruz. ABD içindeki bu çatışmanın bütün dünyada etkiler yaratacağını, dalgalarının Türkiye sahillerini döveceğini düşünüyoruz.

Artık Türkiye için tek bir ABD olmadığını, iki ABD'nin çatışmasının burada da gözleneceğini düşünüyoruz. Clinton yönetiminin Ciller'e verdiği iki yüzlü ve ürkek desteğin, ABD'deki iç dengelere bağlı olduğunu sanıyoruz.

(21.07.1994)

40

BATI NEYE KARIŞIYOR?

Türkiye'ye bir tekkenin açılış törenine katılmak için (!) gelen Kissinger; "20 yıl sonra Dünya'da 4-5-6 eşit güçte süper devlet olacak. Çin, belki Rusya, Avrupa, Japonya ve tabii ki en önemlisi Amerika.. Türkiye'nin kaderini bu çizecek" diyor. Türkiye'nin izleyeceği politikalara hiç atıfta bulunmaması, geleceğimizi sadece dünyadaki güç dengelerinin belirleyeceğini söylemesi ülkeyi yönettiklerini zannedenlere ters gelebilir ama yıllardır iç dinamiklerinin önemsizliğini, iç çatışmaların dışardaki kutuplaşmaların bir yansıması olduğunu tekrar edip durduğumuz için bizde sürpriz etkisi yaratmıyor.

Süper güçlerin birbirinin rakibi ve bazan da hasmı olacakları doğal olduğu

için, ABD ve Avrupa'nın çıkar çatışmalarının ülkemizdeki siyaseti belirleyen en önemli etken olduğu iddiamız bir başka ağızdan tekrarlanıyor.

Buna rağmen Türkiye, dış dünyayı tek bir odak sayıp Batı'nın ülkeninin iç işlerine karıştığını, yeterli tanıtım ve propaganda yapılmadığı için haksız baskılara maruz kaldığımızı söyleyip duruyor.

41

MAHiR KAYNAK

Batı iç işlerimize karışmıyor ama dış işlerimize karışıyor. Yıllardır devlet, kurban bekleyen eski zaman tanrıları gibi evlatlarının kanıyla ayakta duruyor. Ama dışarının derdi bu ilkel ayinimizi engellemek değil; önemli bir coğrafyada Türk ve müslüman kimliğimizle, dünyanın zengin doğal kaynaklarının bulunduğu bölgelerdeki etkileme gücümüzü kullanmak istiyor. Biz yerimizi kendimiz belirlemediğimiz için herkes bizi bir ucundan tutup kendine doğru çekiyor.

Kürt sorununu bu çerçevede düşünceğimiz yerde, aymazlığın bütün sınırlarını zorlayarak, kendi halkımızı düşman konumuna düşürüyoruz, işin ilginç yanı ülkeyi böyleceğinden endişe edip baskı altına aldığımız Kürtler olayın bilincinde ve Türkiye'ye karşı düşmanlık beslemiyor; onu kendi devleti sayıyor. Buna karşılık ülkeyi yönetenler artık sürdürmeleri imkansız olan bir siyasal yapıyı korumak uğruna, ata-lannının siyasî iktidar için kardeşlerini boğmalarına özenircesine, anlamsız bir kavgada ısrar ediyor. Kürtlerin, Türklerle birarada ve hatta Türklerin öncülüğünde bölgede etkin bir güç olma önerisini eli-ninin tersi ile itiyor.

Kimse bizim iç işlerimize karışmıyor. Çünkü bizim çilemiz onları mutsuz etmiyor. Ama kafamıza vura vura bir şeyi anlatmağa çalışıyorlar: Hiçbir ülke diğerlerinin çıkarlarını gözetmeden istediğini yapamaz. Bu ortak yasama ya kendi rızamızla ya da zorla uyum göstereceğiz.

(22.09.1994)

42

CIA PATRON ARIYOR

Bugün dünyadaki en anlamlı gelişme, Avrupa sınırlarının doğusunda başlayan etnik ve dinî çatışmalardır. Bu sınırın batısındaki toplumlar tek soy ve dinden olmadıkları, hatta aynı devletler olarak örgütlendikleri halde, daha üst birimleri, yani Avrupa Birliğini ve AFTA'yı oluşturuyor. Buna karşın Doğu tek sebebi etnik ya da dinsel görünen bir boğuşmaya itiliyor. Bu anlamsızlık tesadüfî değildir.

Avrupa kendisini zincirleyen ABD-Rus ittifakını kırmak istiyor. Etnik ve dinsel kavgalarla zayıflayan, ekonomik dönüşümünü tamamlayamamış bir Rusya'yı kendisi ile ittifaka zorlamayı planlıyor. Ekonomik gücünün ABD'yi aşması, bölge ülkeleri ile tarihsel ve sosyal ilişkilerinin güçlü oluşu onu ABD'ye göre avantajlı kılıyor. Tek süper güç sayılan ABD, bu anlamda, ölüm kalım savaşı veriyor.

Rusya'yı yanına alan Avrupa'nın, tarihin en büyük gücü olacağı ve ABD önderliğindeki de dahil, geçmiş hegemonyaları gölgede bırakacağı su götürmez bir gerçek. Belki de Rusya, Avrupa'nın yüzyıllardır süren fetih arzusuna ilk defa boyun eğecek konuma sürükleniyor. Bu kez Napolyon'un veya Hitler'in ordularını Moskova'dan

MAHİR KAYNAK

dönmeyecek, istihbaratçılar ve iktisatçılar oraya görünmeyen ama bir bayraktan daha etkili biçimde hissedilecek hegemonyalarını taşıyacaklar.

Küçük görünen bir ülke, bu çatışmada kilit rolü oynuyor. Rusya'nın taraf olduğu her etnik ve dinsel sorun Türkiye ile Rusya'yı karşı karşıya getiriyor. Bosna ve Çeçenistan, Türklüğün ve islâmiyet'in en güçlü simgesi olan Türkiye'de Rus düşmanlığını körüklüyor. Bu, dalga dalga Rusya içlerinde yankılanıyor. Giderek devleşecek bir kartopu yuvarlanmaya başlıyor. Avrupa örgütünün ucunu tutmuş çekiyor ve kumaş anlamsız bir iplik yumağına dönüşüyor.

ABD, kuşatılmış Moskova'yı kurtarmak zorunda olduğunu biliyor ve Türkiye üzerinden lojistik destek sağlamaya hazırlanıyor. Bu kere göndereceği şey silah ve cephane değil, ideoloji ve inanç oluyor.

Orduların şu aşamada anlamsız olduğu bu muhteşem mücadelede, istihbaratçılar ve siyaset plan-layıcılar kemiklerini kırarak kadar ağır bir yükü kaldırmaya çalışıyorlar. ABD bu yüzden CIA'ya yeni patron arıyor. Türkiye'ye gönderdiği yeni büyükelçinin bu ihtiyaçlara göre belirlendiği anlaşılıyor.

CIA'nın yeni patronunun etnik ve dinî sorunları bilen, kitleleri manipüle

edebilecek beceriye sahip birisi olması gerekiyor ve bundan sonra dünyadaki yeni oluşumun Türkiye merkezli, Rusya hedefli dev operasyonlarla gerçekleşeceği anlaşılıyor. Büyük değişim ve hercümerçlerinin, yeri göğü birbirine katan silah sesleri yerine, güçlü bir depremi andıran sosyal çalkantılarla, gerçekleşmesi ve bunun sonuçlarının daha anlamlı olması bekleniyor.

(12.01.1995)

44

RUSYA'YI ANLAMAK

Jirinovski'nin seçimlerde gösterdiği basan, arkasından verdiği beyanatlara, geçmişteki tutumu Türkiye'de yeniden bir Rus fobisinin doğmasına neden oldu.

Oysa ben geçen yıl Foreign Affairs'de Rus Dışişleri Bakanı Kozyrev'in bir makalesini hatırlıyorum. Yazıda. Kozyrev özetle Batı'nın Rus yönetimini desteklemesi gerektiğini, aksi halde pusuda bekleyen komünist ve faşistlerin iktidara gelebileceklerini, böyle bir durumda çok tehlikeli silah stoklarının bütün dünya için bir tehdit olacağını söylüyordu.

Kehanet gerçekleşiyor mu, sorusunun alternatifi, yazıyı okuduğum zaman düşündüklerim olabilir. Rusya, Batı'ya gözdağı vermektedir ve iktidarı elinde tutan güç, günün şartlarına uygun aktörleri sahneye sürecektir.

Hiçbir zaman katılmadığım "SSCB dağıldı ve çöktü" edebiyatını, dağılan SSCB'nin mirasını paylaşma hesaplarını, nihayet devlet büyüklerinin Antalya'da demir dövmelemlerini hatırlıyorum. Orta Asya'yı terk edilmiş topraklar sanıp oraya sahipsiz bir ormana ava gider gibi gidildiğini, bin yıllık hasretin sona erdiğinin sanıldığını

45

MAHiR KAYNAK

hatırlıyorum. Rusya'yı Trabzon pazarında, elindeki üç beş eşyayı, olmazsa kendisini satan nataşalarla değerlendiren zihniyetin anlamsızlığını

söylerken ne kadar haklı olduğumu görüyorum.

SSCB çöktü sözleri her yanı sardığı zaman, 'Dağılmadı, Rusya dünya üzerinde konumunu güçlendirmek için, eşine ender rastlanan bir siyasî hamle yapıyor. Eskisinden daha etkin olacaktır" dediğim için kü-çümsendiğimi hatırlıyorum.

Rusya'da ne oluyor bilmeceğine cevap ararken, bunları kim yapıyor sorusu kapalı kapının üzerindeki kilidin şifresi idi. Bana göre bütün değişmelerin merkezinde gelişmiş bir akıl vardı ve KGB'nin bu akılda payı büyüktü, önümdeki oyunun Rusya açısından trajik bölümlerini seyrederken, hele uzaydaki kozmonotlara iktisadi zorluklar nedeniyle yeterli gıda gönderilmediğini okurken, oyunun senaryosunu yazanın ustalığını kabul etmiştim bile.

Şunu biliyorum. Rusya'da yönetim bir maceraperestin eline geçemez, öngörülmeven, planlanmayan, bir güçlü aklın eseri olmayan hiçbir tesadüf beklenemez. Jirinovski türünden aykırılıklar, Gorbaçov'un sevimliliği gibi, gerektiği için vardır. Yeni gerekler.yeni aktörleri sahneye çıkaracaktır.

Rus tiyatro geleneğinin eşsiz bir örneğini seyrediyorum. Aktörlerin ustalığına kapılırsam senaryo yazarının finali nasıl planladığını tahmin edemeyeceğimin bilincindeyim.

(30.12.1993)

46

TÜRK-RUS İLİŞKİLERİ

Sovyetler Birliği'nin genel kanıya göre dağılışının, bize göre değişiminin başından beri Türkiye, Türk cumhuriyetleri hakkında sağlıklı bir düşünce ve buna dayalı gerçekçi bir politika oluşturamamıştır.

Başlangıçta işgal altında bulunduğu varsayılan bu ülkelerinin işgalcinin gücünü kaybetmesiyle serbest kaldıkları, doğal olanın aynı soydan geldiğimiz bu insanlarla bir arada yaşamaya kadar uzanan bir birliktelik içinde bulunmamız olduğu sanılmıştır. Bu düşüncenin doğru olan hiçbir yanı yoktu ve bu konudaki yanılgımız gerçekte güç ve devlet yönetimi hakkındaki düşüncelerimizin ilkel bir safsatadan ibaret olduğunu gösteriyordu. Yani Orta Asya'daki yanılgımız aslında sadece bu konudaki hayal kinklığıyla sonuçlanmakla sınırlı değildi. Bu aynı zamanda kendi ülkemizi bile neden yönetemediğimizin ipucuydu.

Dili, dini ve benzeri sosyolojik değerleri aynı olan insanların bir arada yaşamaları kolaydır ama bu, bir devlet olmak için hem yeterli değildir hem de hiçbir biçimde şart değildir.

Devlet bir örgüttür. Bu örgüt kendisine bağlı olan-

47

MAHiR KAYNAK

lan herhangi bir kritere göre bir arada tutar. Tarihteki kriterlerinin bugün de geçerli olduğu söylenemez hata eski kriterlerle çelişen yepyeni birliktelik nedenleri yaratılabilir. Asıl olan devlet örgütünün güçlü, etkili ve akılcı olmasını sağlamaktır. Oysa Türkiye'de devlet örgütü zayıftır, etkisizdir ve en önemlisi akıla değil sloganadır.

Rusya ile ilişkilerimizde şunu gözardı edemeyiz. Rus toplumu ne durumda olursa olsun, Rusya'da varlığını sürdürmeye kararlı, bu konuda tecrübeli bir devlet örgütü vardır. Bu güç -diğer politikalarını bir yana bırakıyorum- Orta Asya'daki varlığını sürdürmek zorundadır ve bunda da kararlıdır. Mesele onlar açısından bir Türk düşmanlığı değildir. Esasen bir soya ve dine düşmanlık bizim gibi ilkel dünya görüşüne sahip ülkeler dışında bir anlam ifade etmez. Rusya için Türkler, buna Türkiye'dekiler de dahildir, kendilerine karşı olan güç odaklanm kullanabilecekleri potansiyel bir tehlikedir. Bu yüzden Türkler'in yok olmasını değil kendisine karşı olmamasını istemektedir. Bunu şöyle ifade edebiliriz. Rusya, doğusundaki ve batısındaki güçlere karşı Türklerle ittifak aramaktadır. Bu, onun için hayatidir ve bu konudaki başarısızlık dünyadaki bütün dengeleri bozar.

bir koronun "Biz Ruslara tabi mi olacağız?" dediğini duyuyorum ve bu sözlerin hiçbir zerresinin bunu ima etmediğini söylüyorum. Ruslar, Türklerle çalışmayacaklardır, çatışmak zararlıdır. Önümüzde bizi bu bölgede en güçlü kılacak sınırsız imkânlar vardır ve bu rekabette kazanmamızı engelleyecek hiçbir güç yoktur. Çatışma yanlıştır. Rekabet ediniz.

(03.10.1994)

48

ORTADOĞU'DA BARIŞ OLMAZ

Eğer bölgedeki çatışmanın nedenini Araplarla Yahudiler'in inanç farklılıklarına ve bir karışıklıkla toprak üzerindeki hak iddialarına bağlıyorsanız bir barıştan söz edebilirsiniz. Oysa böyle bir kavganın Dünyayı ilgilendiren hiç bir yanı yoktur ve herkes bu hesaplaşmayı sadece seyretmekle yetinir.

Gerçekte Ortadoğu'daki çatışma bölgenin sahip olduğu petrol ve stratejik konumdan kaynaklanmaktadır ve çatışmanın gerçek tarafları bunları kontrol etmek isteyen güçlerdir. Yani büyük güçlerin aklına israil mi yoksa Araplar mı haklı sorusu hiç gelmemiştir.

Şu anda ABD ve Rusya, müslümanlardaki Yahudi aleyhtarlığının çıkarlarını tehlikeye sokmasını engellemek için çatışmanın bir ucunda gözüken israil'i devreden çıkarmaktadır. Tavırları herhangi bir taraftan yana olmakla açıklanamaz. ABD kullanacağı bölgesel gücü yeniden belirlerken, Rusya Orta Asya'ya yönelik ve Türk-İslâm kimlikli, Rus aleyhtarı bir hareketi önlemek istiyor. Çatışma aynen hatta sınırlarını genişleterek sürecektir ve bu güçlerin karşısında bölgedeki etkisini artırmak isteyen, İslâmı siyasi bir araç olarak kullanan Avrupalı güçler olacaktır.

49

MAHiR KAYNAK

ABD israil'i desteklemektedir ama şeriatla yönetildiği iddia edilen Suudi Arabistan'dan da hiç bir şikayeti yoktur. Oradaki herhangi bir şeyi değiştirmeye en başta ABD karşıdır ve kimsenin inancına bir önem atfetmemektedir.

Çatışmanın yeni bölgesel tarafları da, eskiler devreden çıktıkça başlarını kaldırmaya başladılar bile. Bir yanda köktendinci denilen, ama siyasî anlam ifade eden yönleri Amerikan aleyhtarlığı olan grup ve ülkelerle mutedil islâm sayılan ama İslâmı anlayış tarzlarından daha önemli yanları ABD ile çatışmamak kolan grup ve ülkelerdir.

Önümüzdeki dönemde bunlar arasındaki çatışmalar Arap-İsrail kavgasını muhtemelen aratacaktır.

Türkiye, başkalarının gömdüğü Arap-İsrail çatışmasına iki kürek toprak

atarak bir iş yaptığını sanmaktadır. Oysa karar vereceği şey bölgede çatışan büyük güçlerden hangisi ile beraber olmanın çıkarlarına daha uygun olacağıdır. Bu konuda tam bir bilinçsizlik ve şaşkınlık sergilemektedir.

Olayı bilmek ama yanlış karar vermek başka şeydir, oyun havası çalarken vals yapmak başka bir şeydir.

Türkiye, oyunun kurallarına kendi isteği ile uymazsa birilerinin uymaya zorlayacağı şüphesizdir ve her zorlamanın bir hasara sebep olacağı da apaçıktır.

(17.10.1994)

50

ÇEMBER DARALİYOR

Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin kurulmasına İngiltere ve Almanya'nın karşı çıktığı ve projenin bir ABD-Rus ürünü olduğu belirginleşiyor.

Buna karşılık böyle bir oluşumun bölgede istikrarsızlığa neden olacağı biçimindeki Türk tezinin yankı uyandırmadığı, tarafların uzun süredir adım adım uyguladıktan politikanın bütün yönlerini hesapladıkları görülüyor.

istikrarsızlığın önce ABD çıkarlarını tehdit edeceği gibi olumsuz ihtimallere karşı hazırlanmış hamleler birer birer sahneye sürülüyor.

Sayın Çiller'in kişisel cazibesine bel bağladığını bilenler, bunu ona karşı bir koz olarak kullanıyor. Clinton'ın bir kafede başbaşa oturma özlemi, bir arzunun ifadesinden çok bir uzmanın başkanına önerdiği soğuk bir tavsiye anlamını taşıyor. Sayın Çiller'in böyle milyonlarca teklifle karşılaşmasının mümkün olmasına rağmen, siyasetin kişisel sempatiyle ilgisizliği gerçeği değişmiyor.

Suriye hem Arap-İsrail hem de Kuzey Irak konusunda kilit rolü üstlenirken, kendisine karşı Türkiye'den

51

MAHiR KAYNAK

yönelecek bir tehdit, Yunanistan'ın derhal müdahale edeceğini gösterişli bir biçimde ilanı ile dengeleniyor. Buna Jirinovski'nin ağzı ile ifadesini bulan ve Kürt konusundaki Türk direncinin bir parçalanmaya götüreceği şeklindeki Rus tehdidi ekleniyor. Bunun, Kafkaslar'da çıkarılacak bir sorunun Türkiye'ye sıçratılması biçiminde uygulanacağı neredeyse açıkça anlatılıyor.

Terörün bölgesellikten çıkarılıp yaygınlaşacağını. Güneydoğu teröründeki tırmanmada yerden havaya füzelerin kullanılabileceğinin, ekonominin dış kanallarının tıkanacağını işaretleri veriliyor.

Türkiye bir amaca ulaşmanın uygun aletlerle mümkün olduğunu ve her siyasî sorunun çok bilinmeyenli bir denklem olduğunu anlamıyor. Büyük ülkeler açısından önemli çıkarları temsil eden ve ciddi riskler taşıyan bir meselede "istikrarsızlığa neden olur" biçiminde genel ve çözümlerle ilgisiz beyanlarda bulunuyor. Gerçekte etrafımızdaki çemberin giderek daraldığını ve bizi boğacak kadar sıkıldığını fark edemiyor.

(27.01.1994)

52

IRAKTA NE OLUYOR?

İrak'ın Kuveyt sınırına asker kaydırması, ABD'nin bölgedeki güçlerini takviyesi ile sonuçlandı. Hatta Irak'ın askerlerini çekmesi bile ABD'nin yığınağının sürmesini engellemedi.

Askeri açıdan yıpranmış, uzun süren ambargo nedeniyle ekonomisi alt üst olmuş bir Irak'ın ufukta kendisini destekleyecek yeni bir oluşum gözükmezken böyle bir tavır sergilemenin izahı olamaz. Öyleyse olaya çerçeve içinde bakmak zorundayız. Acaba Saddam her zaman anlamsız olduğu söylenen davranışlarından birini mi tekrarlıyor? Yoksa oluşan yeni durum başka bir senaryonun gerekli unsurlarından biri midir?

Birbiri ile savaşan ülkelerin hiçbir biçimde ilişki kurmayacakları, birbirini yok etmekten başka amaç taşımayacakları bize has bir düşüncedir ve yanlıştır. ABD, Türkiye ile Yunanistan arasında beklenen Kasım krizinin savaşa dönüşmesi halinde Çekiç Güç'ün anlamını kaybedeceğini görmektedir. Bu durumda Irak, İran, Türkiye ittifakının Kürtleri ezmesi mukadderdir.

Irak, ABD askerlerinin bölgeye gelişine yol açarak böyle bir imha hareketine katılmamanın mazeretini ya-ratmışür. İran ise ABDyi karsısına almayı denemeyecektir.

MAHiR KAYNAK

Sonuçta bölgede savaş, bütün Kürtlerle Türkiye arasında bir savaşa dönüşecektir. Bu, Türkiye'deki Saddam yanlılarına iyi bir ders olacaktır. Şüphesiz İrak'ın böyle bir uzlaşmada elde ettiği bazı şeyler vardır. Umanm ki bu, bölge Kürtlerinin, Batı'ya verilen güvenceler karşılığında, İrak'ın himayesine terkedilmesi olmaz. Böyle bir durumda Türkiye'de istikran sağlamak çok zor ve uzun süreli hale gelir. Nihayet, Suriye'nin Türkiye'ye karşı tavır alması ve hatta savaşması kaçınılmazdır. Böylece Kasım krizinin Türkiye'yi dört bir yandan çevirmesi için gerekli bütün hazırlıklar tamamlanmıştır.

Olaylar karşısında insanların ve ülkelerin gösterdikleri iki farklı tepki

vardır. Televizyonları açtığınızda, İrak'ta çok sayıda insanın, bir amigonun önderliğinde, ABD aleyhisin, Saddam'ı destekleyen ve yücelten sloganlar haykırdığını görürsünüz. Biraz sonra sahne değişir, bölgeye gelen ABD askerlerinin kayıtsız ve heyecansız yürüyüşlerini seyredersiniz, insanlar az sayıdadır, daha çok makina görürsünüz. Ne bir kahrolsun ne de bir yaşasın haykırışı duymazsınız.

Bu, dünyaya iki farklı bakıştır, iki farklı tavidir. Biz hala

davranışlanmızla Irak çizgisindeyiz ve bundan hoşnutuz. Türkiye'de duygular yerine akıl hakim olursa, bu fazla karamsar görünen tablo değişebilir, ilk iş bir orta sağ koalisyonun kurulması ve Ordu'nun Kürtleri ezme politikasının siyasilerin sorunu çözme politikası ile değiştirilmesidir.

(20.10.1994)

SADDAM'IN İZİNDEYİZ

Yunanistan'ın kara sularını on iki mile çıkarmasının haksızlık olduğunu, böyle bir durumda hakkımızı korumak için savaşacağımızı söylüyoruz. Haklılık belki savaşı başlatır ama sonucu kuvvet belirler. Savaşı haklılar

değil güçlüler kazanır.

Güç ne sizin ne de karşınızdaki için sadece kendi silahlı kuvvetlerinizden ibaret değildir. Mukayese ittifaklar arasında yapılır. Yunanistan ABD ile Rusya arasında kararlaştırılan yeni dünya düzeni ile uyum içindedir. Türkiye ise bu düzenlemelere, bilerek ya da bilmeyerek, karşı koymaktadır. Dünya'nın iki büyük askerî gücünün, uygun metodlarla, Yunanistan'ı destekleyecekleri apaçıktır. Bu destek Yunanistan lehine değil, kendi politikalarını uygulamak içindir.

Sorunun kaynağı Ege değildir. Orta Doğu'da ABD'nin konumunu güçlendirmek, Rusya için, Orta Asya'yı kontrol etmenin bedelidir. Rusya bu bedeli Körfez savaşında ödemiştir. Şimdi de ödeyecektir. Tıpkı ABD'nin B.alkanlar'da Rus etkinliğinin sürmesi için, bizim anlamak istemememize rağmen, kan ve acıya kayıtsız kalışı gibi, Rusya'da Orta Doğu'da ABD'nin politikalarını destekleyecektir.

55

MAHiR KAYNAK

Türkiye adım adım, tıpkı Saddam'm Kuveyt'e çekilişi gibi Yunanistan'la savaşa çekilmektedir. ABD ve Rusya Kuveyt'i kurtarmak için değil, ABD'nin bölgedeki çıkarlarını korumak ve bir Avrupa uydusu haline gelen Irak'ı bertaraf etmek için birlikte hareket ettiler. Önce Kuveyt'i bir yem olarak Saddam'm önüne attılar, sonra da kısıklıvrak bağladılar.

Şu anda Kıbrıs'ta federasyonu reddetmek gibi doğru bir politikanın en yanlış zamanda benimsenmesi, Kıbrıs yönetiminin Türkiye'nin düşürülmek istendiği tuzağa katkısı sayılmalıdır. Bu ancak tek başına katlanılabilecek bir risk iken Ege ile aynı zamana rast-latılması bir tesadüf olamaz, ingiltere oyunun içindedir.

Bugüne kadar Türkiye'nin karşılaştığı sorunlarda, sorumlu olmak yerine mağdur olmayı tercih eden Cumhurbaşkanı Demirci, artık bu rolü oynayamaz. Ürdün ziyareti ingiltere'den destek aramak niteliğindedir ve hemen belirtelim ki orada duyduğu herşey yalandır. Verilen destekler onu sahneye çekmek içindir. Bir makasın iki ağzı birbiri ile zıt yönde hareket eder ama arasına aldığı şeyi keser. Korkarım sizi de kesecekler.

Dünya'nın en şanssız askerleri isabetli politikalar oluşturmayan yöneticilerin cepheye sürdüğü askerlerdir. Böyle bir durumda kahraman sayılması gerekenler günah keçisi haline gelirler. Allah korusun!

(08.09.1994)

EGE'DE SAVAŞ ÇIKABİLİR

Ege'de savaş çift anahtarlı bir kilidin açılması ile başlar. Bu anahtarlardan biri Yunanistan'ın elindedir ve kilide sokulmuştur. Onun amacı Türkiye'den toprak koparmak, genişlemek, hatta karasularını 12 mile çıkarmak değil kendisi için bir tehdit olduğunu düşündüğü Türkiye'yi, uygun desteklerle yapacağı bir savaşla geriletmektir. Anahtarın ikincisi ABD'nin elindedir ve savaşın ne zaman başlayacağına ya da yapılıp yapılmayacağına o karar verecektir.

ABD Ege sorununu Türkiye ile Yunanistan arasındaki bir mesele olarak ele almamaktadır. ABD'nin Türkiye ile ihtilafları vardır ve Yunanistan bu ihtilaflarda Türkiye'ye karşı bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır, işin ilginç yanı ihtilafların hiç birinde Yunanistan'ın yeri yoktur.

Türkiye Orta Doğu politikası ve buna bağlı Kürt sorununda ABD ile kesin bir çatışma içindedir. Bu politikaların oluşumunda askerlerin baş rolü oynadığını düşünen ABD, ordunun siyasi gücünü kırmak için, onu yenilgiye uğratmak istemektedir. Türkiye'nin askeri gücünün Yunanistan'ı mutlaka altedeceği görüşü tartışılmaya değer bir iddiadır. Yunanistan uzun bir

MAHiR KAYNAK

süreden beri, bana göre ABD gözetiminde, böyle bir savaşa hazırlanmaktadır. Yunanistan'daki bütün askerî önlemler, en önemsiz ayrıntıya kadar, Türkiye ile yapılacak bir savaşın gereklerini yerine getirmek amacı taşımaktadır. Coğrafi durum bu savaşın kara cephesini önemsizleştirmekte, deniz ve havada cereyan edecek çatışmalar her iki ülkeyi bir büyük güce muhtaç hale getirmektedir.

Sonuç olarak Yunanistan, hiçbir koşulda, savaş karan alamaz. ABD istediği anda Ege alevler içinde kalır.

Türkiye, Yunanistan'ın kara sularını 12 mile çıkarma kararını bir savaş

sebebi saymakla ciddi bir hata yapmıştır. Şimdi karşı taraf bu savaşın tarihini hatta saatini belirleme imkânına sahiptir. Onlar Türkiye'yi uzun süre alarında tutacak, yoracak, sınırlarını bozacak, sonra ve eğer isterlerse savaş çıkacaktır. Bütün insiyatif karşı taraftadır ve sizin ne yapacağınız bilinmektedir.

Başka şey yapılabilirdi: Türkiye böyle bir karar kabul etmeyeceğini ve gerekli tedbirleri alma hakkını saklı tuttuğunu ilân edebilirdi. Böylece şu anda karşı tarafın elindeki hareket serbestliğini kendi elinde tutabilirdi ve Yunanistan bizim yaşadığımız belirsizliğin içine itilebilirdi.

Ege'de savaş çıkmayacaktır diyemeyiz, Türkiye'nin isabetli kararlar aldığını ise hiç söyleyemeyiz.

(24.10.1994)

58

KİM, NİÇİN ÖLDÜRÜYOR?

Atina'da bir diplomatımız öldürüldü. Failin kim olduğunu bilmiyoruz ama bir ucunda PKK ile bağlantılı olduğundan eminiz.

Eskiden beri birileri bizi öldürür ya da ülkemizde karışıklık çıkarır. 1980'den önce komünistler, sonra ermeniler, şimdilerde PKK veya kimliği belirsiz kişiler. Sebep bellidir: Türkiye'ye düşman oldukları veya büyümemizi istemedikleri için. Bu açıklama "Cinler, iyi insanlara kötülük etmek için onları çarptılar." demenin çağdaş biçimidir. Yüce devletimizin yöneticileri böyle söyleyerek ve "Yaptıkları cezasız kalmayacaktır." tehdidini ekleyerek sorunu çözmüş olmaktadır.

insanların basanlarının, ne yolla kazanılmış olursa olsun, zenginlikle ölçüldüğü, yüce duyguların askerî kahramanlıkta somutlaştığı toplumumuzda, akıllı olmak ve problem çözmek, bir bilinmezi ortaya çıkarmak hiçbir anlam taşımıyor. Herkes koyu bir karanlıkta, önündeki toprağı eşeleyip define anyor; kim olursa olsun ve hangi düzeyde bulunursa bulunsun, günün birinde ensesine bir kurşun sıkılabileceğini ve bunun hesabının sorulmayacağını bilmesine rağmen bunu önemsemiyor. Çünkü olayı yaşamak ya da yaşamamak

MAHiR KAYNAK

olarak ele alıyor ve kadere sığmıyor. Oysa sorun, varolmaktan öte bir haysiyet sorunudur. Kimse, günün birinde, içlerinden birinin kurbanlık koyun gibi seçilip, cesedinin bir köşeye atılacağını bilerek yaşamaya devam etmenin onursuzluk olduğunu farkedemiyor.

insanlar bilmeden yaşamak yerine bilmek uğruna ölmezlerse, hayatla olan bağlarının bir başka iradenin kararına bağlı olacağını belki de birgün topluca yok olacaklarını anlamıyor. Ülkenin büyüklüğünü ve başarısını, zenginliği veya savaşlarda öldürdüğü düşman sayısı ile ölçüyor. Büyüklüğün beyinlerde olduğunu ve ne kadar az çözülmemiş problemimiz varsa o kadar güçlü olacağımızı anlamıyor.

Diplomatımızın öldürülmesi üzerine Türk yetkililerin Yunanistan hükümetine ateş püskürmesinden utanç duydum. Çünkü siz, ülkenizde, devlete atfedilen cinayetlerden ne kadar sorumlu iseniz, faili meçhul cinayetlerden ne kadar haberdar iseniz, zavallı Yunan yöneticileri de o kadar haberdardır. Siz birbirinizin aynadaki aksisiniz. Birileri sizi çatıştırmak istiyor. Çatışıyorsunuz, size acıyorum. Sizi kullananları becerileri nedeniyle takdir ediyorum ve Yunan halkına düşmanlık duymuyorum.

((07.07.1994))

60

KIBRIS'IN ANLAMSIZ TOPRAKLARI

Kamuoyu Kıbrıs'ta ödün verilmesinin Türkiye'nin bir yenilgisi olacağını düşünüyor. Bakış açımız bir kaç cümlelik sloganların kısır döngüsünde ülkenin çıkarlarını öğütüyor. "Kan dökerek aldığımız topraklar masa başında feda edilemez", "Yüzyirmi bin Türk'ün şeref mücadelesi Rum'a peşkeş çekilemez", "Kıbrıs'ta verilecek her kanş toprak yann Anadolu'dan verilecek toprakların öncüsü olacaktır" gibi sözler politikamızın köşe taşlarını oluşturuyor.

Bunların hepsi yanlıştır. Kıbrıs sorunu ne oradaki Türkler'in ne de sayın Denктаş'ın sorunudur. Türkiye'yi ilgilendiren her politik olay sadece ve sadece Ankara'nın sorunudur.

Yüzyıllarca başarıyı toprak kazanmak, yenilgiyi bir kısım topraklarını başkalarına bırakmak olarak algılayan Türk halkı ve yöneticileri, Kıbrıs'ın anlamsız topraklarına gözünü dikmiş, önündeki ufkun farkına bile varmadan, eşelenip duruyor.

Kıbrıs'ta, koşullar ne olursa olsun; kurulacak bir federasyon, önünde veya sonunda, Adadaki etkinliğimizin yok olması ile sonuçlanır. Federasyon tezi Türkiye'nin

61

MAHiR KAYNAK

çıkarlarına aykırıdır. Kaldı ki bu olumsuzluğun üzerine bir de çözümsüzlük eklenmektedir. Yani hedef yanlıştır ve buna bile ulaşmak için yirmi yıldır bedel ödenmektedir.

Türkiye Kıbrıs'a kurtarılmış bir vatan parçası olarak bakmaktan, bir köylü gibi tarlasının sınırını bir adım öteye uzatmak sevdasından vazgeçmelidir. Kıbrıs bizim açımızdan sadece bir askeri üs ve siyasî bir nüfuz bölgesi olarak anlam taşır. Buradaki payımızın yüzdelerle ifadesi ya da kalan kısmın hakkımızdan az olduğu iddiası bir büyük politikanın göstergesi değil, çıkarını sadece küçük ödüllerde arayan sıradan bir insanın tavrıdır.

Verilecek şey, vermek istemediğimizdir. Yani topraktır. Vazgeçemeyeceğimiz şey, bugün hiç ilgilenmediğimizdir. Yani orada Türkiye'nin sürekli varlığını sağlamaktır. Türkiye geleceğin bölgedeki büyük ülkesidir. Kumbarasına bozuk para atarak zenginleşeceğini düşünen bir çocuk gibi davranamaz. Hesabını Kıbrıs'taki bir tarla büyüklüğünde toprak üzerine yapmak yerine, bölgesinin geleceğinin ve kendisinin uzun vadeli stratejik çıkarlarının ne olacağını anlamağa çalışmalıdır.

Satranç oynuyoruz. Piyonu verin çünkü oyunun amacı şahı esir etmektir.

(05.05.1994)

62

BOSNA-HERSEK DRAMI

Son yıllarda verdiğim konferanslarda bu politika devam ederse son boşnağa varana kadar öldürülebileceğini söyleyegeldim. Bunu üzümlere tekrar

ediyorum.

Sorun ne bir soy ne de bir din sorunudur. Sovyetler Birliği'ndeki değişimden sonra ABD ile Rusya arasında, çıkar ve nüfuz alanları konusunda bir uzlaşmaya varıldı. Avrupa'nın Karadeniz'e ulaşarak Rusya'yı güneyinden sarması ve Türkiye üzerinden Ortadoğu'ya ulaşmasının ilk durağı Balkanlardı. Slovenya ve Hırvatistan'ın Yugoslavya'dan kopuşu sırasında, ABD'nin karşı çıkmasına rağmen, Almanya tarafından hemen tanınmaları, Alman yürüyüşünün güney ve doğuya doğru süreceğinin ilk işaretleri oldu. Bosna-Hersek'teki çatışmalar Alman nüfuzuna karşı ilk ciddi mukavemeti oluşturdu.

Siyasî çıkarları Rusya ile ittifakı gerektirirken, geçmişteki olumsuz tecrübeleri ve duygusallık, Boşnakları, Rus desteğindeki Sırlara karşı koymaya itti. Nitekim eski Yugoslav Başbakanı Paniç, pek itibar görmediği Türkiye ziyaretinde, adeta sokaklarda beyanat vererek, bu anlamsız çatışmaya Türkiye'nin engel olabileceğini söyledi.

63

MAHiR KAYNAK

Türkiye, her zaman olduğu gibi, siyaset yerine hamaseti tercih etti ve Rusların Bosna-Hersek'i Alman nüfuzuna terk etmeyeceğini göremedi.

Dünya'da insani nedenlerle siyasî bir amaçtan vazgeçildiği hiç görülmemişken Türkiye, karanlıkta şarkı söylemek misali, aynı teraneleri sürdürdü.

Boşnaklar'ın Sırlar tarafından vahşice katledilmekte olduğu doğrudur ama akan kanlarda Türkiye'nin basiretsizlik ve aymazlığının çok önemli bir payı olduğu da doğrudur.

Alla İzzetbegoviç iyi bir müslümandır. ancak Sırp düşmanıdır. Siyasette, duygusal yüklerin ve önyargıların bir ülkeyi nasıl acılara başarısızlığa götüreceğinin iyi bir örneğidir aynı zamanda.

Eğer doğru bir siyasî tavır alınmazsa, askerlerin ve savaşın basan kazanma ihtimali hiç yoktur. Siz ne kadar güç kullanırsanız kullanın, eğer karşınızdaki güç büyük ise daha fazlasını önünüze sürer. Ayrıca Rusların bu kanlı savaştan zevk aldığı söylemek de zordur. Ancak siyasi gerekler, onları, bir Dünya savaşını göze almaya götürüyorsa, meseleyi duygulara hitap ederek çözmek mümkün değildir.

Üzülerek söylüyorum ki, Boşnaklar kaybedecektir. Bu kadar kan ve acı,

siyasetin duygu tanımadığını, tarihin çok daha büyük acılara katlanabildiğini hepimize öğretecektir.

Diğer sorunlarda, mesela Azerbaycan ve Kürt sorununda söylenen sözlerin bir süre sonra an-lamsızlaşacağını, her şeyin siyasetin aklına uygun geliştiğini görmüyor muyuz?

(17.02.1994)

64

RP'NİN DIŞ POLİTİKASI

Türkiye'de yıllardır iç politikanın dış ilişkilerden bağımsız olduğu sanılmıştır. Genel kara mücadelenin siyasi partiler ve güç odakları arasında olduğu şeklindedir. Oysa ülkedeki bütün siyasî akımlar ve değişimler doğrudan doğruya dünya şartlarında meydana gelen değişimlere bağlıdır. Kemalizm 1920'lerdeki dünya şartlarının gerçeği idi. Sol düşünce 1960'lardan sonra Türkiye'yi ABD'nin kontrolünden çıkarmak isteyen Avrupa'nın ihraç ettiği ve yönlendirdiği bir araç oldu.

Türkiye'de islamcılar da herkesin yaptığı hatayı tekrarlıyor ve Türkiye'deki İslâmî gelişmenin kendi marifetleri olduğunu ileri sürüyorlar. Bu idda yanlıştır. Çünkü İslâm'ın önünü açan islamcılar değil dünyadaki gelişmelerden etkilenen devletin kendisidir.

Türkiye'de İslâm, bütün dünyada olduğu gibi, batılı güçler ve Rusya tarafından bir araç olarak kullanılmaktadır, İran'da Avrupa-Rusya ittifakı İslâm aracılığı ile ABD'nin etkisini yoketmişti. Bugün dünyanın birçok yerinde köktendind olarak kabul edilen akımların, özellikle Almanya tarafından, ABD'ye karşı desteklendiği bilinmektedir.

65

MAHiR KAYNAK

Yukarıdan bakıldığında İslâm'ın iki ana güç çevresinde kümeleniği ve bu güçler tarafından desteklendiği görülmektedir. Bu güçlerden biri ABD diğeri Almanya'dır, İngiltere'nin de İslâmî akımlarda önemli etkileri ve

yönlendirme gücü vardır. Rusya kendisini doğrudan ilgilendirdiği için Islâmi akımlarla yakından ilgilenmektedir.

islâm açısından büyük talihsizlik, islâm'ın Allah'ın insanlara bir mesajı olarak algılanmak yerine günlük politikanın bir aracı olarak kullanılmasıdır. Bu islâm'a büyük zararlar verecektir ve islâm birleştirici olma vasfını tamamen yitirecektir.

RP, çok açık olarak ifade edilmese bile, bütün işaretleriyle dış politikasını Alman- çizgisine oturtmuş ve ABD'ye karşı olmanın islam'ın bir gereği olduğu imajını yaratmaya çalışmıştır. Burada şu ayırıma özellikle dikkat çekmek istiyorum. Müslümanların yönettiği bir ülke, bir devlete dost diğerine hasım olabilir. Bu, son derece doğaldır .Ama bir inanç olarak islâm bir gücün karşısına hasım olarak diMirse, o güç doğrudan islâm'ı hedef alır. Böyle bir çatışmada islâm'ın zarar görmemesi imkansızdır.

RP'ye itirazımız onun dış politikasına değildir. Ama ABD aleyhtarlığının ve Alman dostluğunun bugünün şartlarının ve ulusal çıkarlarımızın bir gereği olduğunu ve şartlar değişince yönelimlerin değişeceğini ifade etmeyip, bu tavn ilâhî bir emir gibi göstermesidir.Yani dış politika günlük bir icraat konumundan çıkarılıp, inancın bir parçası durumuna getirilmiştir.

Türkiye islâm'ı bir partinin iç ve dış politikasının aracı olmaktan kurtarmak zorundadır. Yani Türkiye, müslümanlar ve diğerleri ayırımının islâm'a kurulmuş bir tuzak olduğunu ve RP'nin bu konuda siyasî çıkarlarını islâm'ın önüne koyduğunu anlamalıdır, islâmcı akımlar siyasî olmayan kurumlarca desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

(30.06.1994)

66

KÜRTLER'LE DANS

Hafız Esad, Türkiye'nin gönderdiği özel temsilciyi iki gün bekleterek herhangi bir baskıya boyun eğmeyeceğini anlattı. Zaten Türkiye'deki yöneticileri kendi çapında görmüyordu.Ona göre oyunun karşı ta-rafında ABD vardı.

Ortadoğu'da yeni yapılanmada payını en büyük tutmak amacındaydı. Ama asıl derdi Türk-Kürt birlikteliği ve bunun ABD Üe ittifakı idi. Böyle bir durumda çevresinde kontrolünü ne kadar arttırırsa at-tarsın Suriye'nin

anlamsızlaşacağı görüyordu.

ABD'nin yeni Ortadoğu politikasında Kürtler'in öneminin ve bu konuda Apo'nun kilit rolünün farkındaydı. El altından Apo'yu Türkiye'ye iade edebileceğini sızdırdı. Belki de öldürülmesine göz yumacaktı.

ABD şantajın muhatabının kendisi olduğunu anladı ve karşı hamleyi yaptı. Suriye'nin Apo'yu iade etmesi için baskı yaptığını sızdırdı. Böylece bu manevradan Hafız Esad bir şey kazanamayacak, Türkiye'de ABD'nin prestiji artacaktı.

Filmin bundan sonrası için iki senaryo yazılabilir. Birisi olmayacak senaryodur. Buna göre Türkiye Apo'nun

fi7

MAHiR KAYNAK

Suriye tarafından kullanılmasını engellemek için, savaşını kendi dağlarında yönetmesine göz yumar. Ona can güvenliği sözü verir, yenilirse kaçmasına izin verir.

ikincisi mümkün senaryodur. Apo, Kuzey Irak'a yerleşir. Türk istihbaratı bir süre sonra adresini tespit eder. Talabani ve Barzani'ye Apo'yu iade etmesi için baskı yapılır. Onlar, "Dün buradaymış ama şimdi nerelerde olduğunu bilmiyoruz. Zaten buralarda kimin eli kimin cebinde belli değil" cevabını verirler.

Türkiye kızgınlığını Çekiç Güç'ün süresini uzatmayarak belli eder. Bu sırada ABD, Hafız Esad'ın Kuzey Irak'taki Kürtleri himaye ve Güney Irak'ı dizginleme teklifini çaresiz kabul etmiştir bile.

Suriye bunun karşılığında ABD'den silah ve ekonomik yardım sağlar. Uzmanlar ülkeyi yeniden yapılandırmak için seferber olmuştur.

Türkiye bu sıralarda suyun silah olarak nasıl kullanılabileceğini tartışmakta, paylaşım yerine tahsis kelimesini kabul ettirmeye uğraşmaktadır.

Kürtler'le dans eden adam olarak bilinen Hafız Esad o yılın bütün siyaset Oscar'larını alır. Türkiye bu sıralarda "kör şarkıcı kız" filmini gözü yaşlı seyretmektedir.

(13.01.1994)

APO DÖNÜYOR (!)

Terör bir iç sorundur. Bazı ülkelerin buna destek vermesi onun bu niteliğini değiştirmez. Çünkü her ülkedeki siyasî gelişmeler başkalarını az ya da çok ilgilendirir ve bu gelişmeleri kendi amaçlarına yarayacak biçimde yönlendirmek isterler. Bunların bilinmesi gerekir, ancak hiçbir olay bu niteliği nedeniyle dışsal bir olgu sayılamaz.

PKK, birçok organları yurt dışında bulunduğu için, diğer ülkelerin etkilerine açıktır. Ancak bu niteliği onun yabancıların Türkiye'ye yönelik yıkıcı faaliyetlerinden ibaret olduğu sonucunu doğurmaz.

Devlet PKK'nın alınan tedbirlere rağmen büyümesini, kendisini aklamak için dış desteğe bağlamıştır. Ancak bu konuda tutarlı olduğu da söylenemez. Dün ülkedeki birçok cinayetin faili olarak suçladığı, PKK'nın desteği saydığı İran'la teröre karşı ittifak içindedir. ABD'den Almanya'ya kadar büyük güçlerin desteğini sağlamıştır. Nihayet Suriye dize gelmiştir ve büyük olasılıkla Apo'yu Türkiye'ye verecektir (!)

Türkiye bir iç sorununu, yabancılarla pazarlık konusu yaparak dışsallaştırmıştır. Taleplerimiz onların

MAHiR KAYNAK

talebine yol açacaktır. Terör konusunda başkalarına karşı, belli belirsiz bir imadan ibaret olması gereken demarşların açık pazarlığa dönüşmesi, bu ülkelerin taraf olduğu anlamını taşır. Yanlıştır. Bundan sonra aldıklarımızın bedelini isteyeceklerdir.

Dışarının Kürt sorunu karşısındaki tavrını Türkiye'nin baskısı sonucu Türkiye'ye verilmiş bir ödün olarak kamuoyuna sunmak bir aldatmacadır. Bize söylenen şudur: Teröre karşıyız, ancak siz de Kürtler'in haklı taleplerini kabul etmelisiniz!

Böyle bir uzlaşmayı ülke içinde aramak yerine sırf iç politikada şov

yapmak için uluslararası arenaya taşımak, eğer bir bilgisizlikten kaynaklanmıyorsa, bir şeyler karşılığı verilmiş ödündür.

Apo'nun iadesine gelince, özür dileyerek söylüyorum, sizi işletiyorlar. Parçalar biraraya geldikçe resim netleşiyor. Herkes PKK'nin karşısında iken, büyük bir askeri ve parasal gücü terörün karşısına yığmanıza rağmen olay sürerse kimi suçlayacaksınız?

Kimse size Apo'yu vermeyecektir. Apo'nun kellesinde siyasi ikbal arayanlar hayal gördüklerini ve hazırlanan tuzağın Apo değil kendileri için olduğunu anlayacaklardır.

(06.01.1994)

70

PKKYA ULUSLARARASI DARBE?

Son günlerde bütün yayın organları, Başbakanın kişisel diplomasisi sonucu, Yunanistan dışındaki bütün batılı ülkelerin; ABD önderliğinde PKK'ya cephe aldığı haberleri ile çalkalanıyor. Özellikle Almanya, ülkesindeki PKK bağlantılı örgütleri kapatarak teröre ağır bir parasal ve siyasi darbe vuruyor. Düne kadar aynı amaçları taşıyan ve aynı metodları kullanan PKK'yı kollamak için Türkiye'ye silah ambargosu uygulayan Almanya açısından değişen nedir?

Olay ne Almanya'nın PKK'nin terörist olduğunu artık anlamış olması ne de Türkiye'yi tatmin etme endişesidir. PKK artık Almanya'nın ve diğer Avrupa ülkelerinin kontrolünden çıkmış ve bunların siyasî amaçlarına ters bir konuma oturmuştur. ABD'nin Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurma isteği ile PKK'nın Kürt kimliğini kabul ettirmek ve bir Türk-Kürt birlikteliği ile Ortadoğu'da etkin rol oynamak amaçları arasında tam bir uyum oluşmuştur. PKK kendisinden beklenen Kürt kimliğini tanıtmaya ve Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulması sürecinde Türkiye'de oluşabilecek bir muhalefeti, özellikle silahlı kuvvetleri baskı altında tutma görevini yerine getirdi. Artık siyasî

71

MAHiR KAYNAK

bir baskı unsuru olarak iç politikada rol oynamak istiyordu. Bu amaçla ateşkes ilan etti. PKK'nın ilan ettiği ateşkes bir yenilginin sonucu olsaydı şu anda bütün dünyayı ve silahlı kuvvetlerin büyük bir kısmını seferber etmeye gerek kalır mıydı? Ancak Türkiye -ya da sadece bazı güçler- PKK'yı teröre mahkum etti ve siyasî faaliyette bulunmasına izin vermedi. Ateşkes, PKK'ya rağmen bozuldu.

Almanya'nın PKK'ya karşıt oluşu, Kürt sorunu ile ilgilenmeyeceği anlamına gelmez, içinde ayrılma heves ve dinamikleri taşıyan şimdilik silahsız Kürt örgütleri ile yakından ilgilenecektir.

ABD'nin PKK karşıtı tavn, Türk kamuoyunun kendi aleyhine dönmesini engellemek amacına yöneliktir. PKK çizgisinin artık gereği kalmayan silahlarını bırakarak, iç politikada etkin rol oynamasını isteyecektir. Bu çizginin amacı bölgede oluşacak geniş kapsamlı bir Türk-Kürt birlikteliğinin kendi siyaseti doğrultusunda Ortadoğu'da etkin olmasıdır. Bu oluşuma Rusya'nın destek vereceği anlaşılmaktadır.

Esasen Refah Partisi, ABD aleyhtarı çizgisi ile, Güneydoğu Anadolu'da PKK'nın karşısına çıkarak Kürt sorununu Türkiye-PKK meselesi olmaktan çıkarmış, bir iç politika sorunu haline dönüştürmüştür. PKK'nın buna sert bir tavırla cevap verdiği hatırlanmalıdır.

Bütün bu oluşumlar bugüne kadar iç politika açısından dışsal bir olgu olan Kürt sorununu içselleştiriyor ve kartlar yeniden dağıtılıyor.

PKK çizgisi iç politikada Avrupa aleyhtarı bir cephenin unsuru haline gelirse hiç şaşmamak gerekir. Artık Türkiye'nin gündeminde Kürtler'in hangi ülke ya da ülkelerle birlikte olacağı sorunu vardır. Çözüm, bugüne kadar ortada bırakılmış şu sorunun cevabına bağlıdır: Türkiye'nin dünyanın yeniden yapılanmasında yeri neresidir?

(09.12.1993)

72

TERHİSLER NEDEN ERTELENDİ

Klasik bir savaşta yüz binlerce asker aynı anda savaşır veya savaşmak üzere karşı karşıyadır. Oysa gerilla hareketinde aynı anda çarpışan insan sayısı birkaç yüzü geçmez. Gerillaya karşı koyan güçlerin büyük bölümü savunma konumundadır ve bunlar için standart bir eğitim yeterlidir.

Özel birlikler belirlenen gerilla gruplarına karşı baskın düzenlemekle görevlidir ve bunların çok sayıda olmasına gerek yoktur.

Gerillaya karşı genel bir saldırı ve topyekün imha, siyasî açıdan çeşitli sakıncalar içerir. Çünkü bu kişilerin çoğu sivil halk görünümündedir ve böyle bir saldırı uluslararası kamuoyu tarafından bir etnik temizleme hareketi olarak algılanabilir. Bu yüzden başarın gücün davranışı gerillanın aynadaki aksi gibidir. Onun da amacı karşı tarafı imha değil psikolojik üstünlük sağlamak ve her iki yana da destek vermesi mümkün bölge halkını kendi tarafına çekmektir.

Kısaca böyle bir çatışma için gerekli personel sayısı sınırlıdır ve asker sayısındaki fazlalık hiçbir üstünlük sağlamaz, aksine karşı tarafın saldırılabileceği hedefler çoğaltılmış olur.

73

MAHiR KAYNAK

Hükümet -daha doğru bir ifade üe askerler- PKK'yı aşan geniş çaplı bir tehditten tedirgin görünüyor. Ancak bu tehdidin boyudan hakkında sağlam bir değerlendirmeye sahip değiller.

Türkiye, İran ve Irak arasında Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmasına karşı oluşan görüş birliği, bu üç ülkeyi ABD çıkarları ile çatışır duruma getirirken Avrupa ile yakınlaştırıyor. Buna karşı Yunanistan ve Suriye'nin bu uzlaşmanın karşısında yer alacağı anlaşılıyor. Rusya'nın tavrını belirleyecek herhangi bir ipucu olmamasına rağmen ABD ile aynı politikayı izlemesi beklenmelidir. ABD'nin Türkiye'ye askeri yardımı durdurması ne sebepleri ne de sonuçları itibarıyla parasal 'değildir. Türkiye'nin katılacağı herhangi bir çatışma lojistik açıdan sorunlarla karşılaşacaktır.

Tüm belirsizlerde olduğu gibi Türkiye riski yüksek bir ortama doğru sürükleniyor. Terhislerin geciktirilmesi ve alınabilecek daha ileri düzeydeki tedbirler somut bir planın parçası olmaktan çok, bilinmeyenlere karşı bir hazırlık niteliğine bürünüyor.

(20.01.1994)

74

KÜRT KONFERANSI

Kürt sorunu bir sağırlar diyoloğuna dönüştü. Ne Kürtler istediklerini açıkça anlatabiliyor ne de Devlet Kürtün derdini anlamak istiyor. Önce önümüzü görelim ve sorunu özetleyelim:

Kürtler "Türkiye Cumhuriyeti'nin Türk ve Kürtler'in ortak bir devleti" olduğunu söylüyor.

"Biz tarihin hiçbir döneminde bir ayrılık çizgisinde bulunmadık, istiklal Savaşı'nda gönüllü beraberlik içindeydik, Kürt isyanları ayrımcılık değil rejime muhalefetten ibaretti."

"Kürtler'in başka devleti yoktur. En büyük Kürt kitlesi Türkiye topraklarındadır ve bu yüzden bu Devlet Dünya üzerindeki Kürtler'in de ümididir. Oysa Devleti Orta Asya'dan Bosna-Hersek'e kadar Türk ve müs-lümanlarla ilgilenirken Kürtler'i kendi dışında görüyor, onun acılarını paylaşmak bir yana sürekli tehlike telakki ediyor. Biz Türkiye'yi bölmek çabası içinde değiliz. Amacımız Devletin bugüne kadar gözardı ettiği bir gerçeği, Kürtler'in de devleti olduğunu hatırlatmaktır. Bu süreç ayrılık getirmez, aksine daha güçlü bir beraberliğin tohumlarını taşır" diyorlar.

75

MAHiR KAYNAK

"Neden kan ve şiddet?" sorusunun cevabı, "Banş yoluyla kendimizi anlatmaya imkân verilmiyor, her sözümüz ve davranışımız şüphe ile karşılanıyor." oluyor.

Devlet ise Kürt hareketinin, dış odakların Türkiye'yi parçalama niyetlerinin bir parçası olduğunu ve bölücülük amacı taşıdığını söylüyor.

Bu kördöğüşü içinde Brüksel'de yapılan Kürt Konfe-ransı'nda tartışılan konu kamuoyunun zannettiği gibi Kürtlerin siyasi geleceği olmuyor. Daha doğru bir ifade ile bu konuda somut bir teklif ileri sürülüyor ve böyle bir plan konusunda destek aranmıyor. Sorunun kendileri ile Devlet arasında, mümkünse banş yoluyla çözülmesinde istekli görünüyorlar.

Konferansta, adından da anlaşılacağı gibi, Devletin Güneydoğu'da

sürdüdüğü operasyonlarda insan haklarını ihlal ettiği iddiası tartışılıyor ve bunu önlemek için uluslararası destek sağlamak amaçlanıyor.

Konferansa katılanlar bu iddiaları kabul ediyor ve insan hakları ihlallerinin durdurulmasını talep eden bir sonuç bildirisini kabul ediyor. Ancak konferansa katılanların ne ölçüde kendi ülke yönetimlerinin ve kamuoyunun eğilimlerini yansıttığı bilinmiyor.

(17.07.1994)

76

DÜŞMANSIZ YAŞANMAZ Kİ!

Türkiye aç yaşayabilir ama düşmansız yaşayamaz. Rejim, halkı birarada tutmak, muhaliflerini bastırmak için her zaman abartılı bir düşman imajı çizmiş, herkesi taleplerini dile getirmek için tehlikenin geçmesini beklemeye mecbur etmiştir. Tehlike hiçbir zaman geçmediği, bir düşman bitince beşi ortaya çıktığı için halk sadece beklemiştir.

Şu anda hiçbirimiz diğer ülkelerin ne yapmak istediğini bilmiyoruz, merak etmiyoruz. Sadece dost mu yoksa düşman mı olduğuna karar vermeye

çalışıyoruz. ABD, insan hakları raporu, ekonomimizin boğazını sıkı kredi sınırlamaları, silah ambargosunu çağrıştıran davranışları ile bir düşman portresi çizerken, Azeri petrolünün Türkiye üzerinden pazarlanmasına arka çıkarak bizi tereddütler içine itiyor. Soruyoruz: ABD Dost mu yoksa düşman mı?

Avrupa, bizi her konuda eleştirirken, girmek için gerekli olduğunu sandığımız bütün kriterler aleyhimize iken Avrupa Birliği için kapıları açık tutmak için adeta ölüm kalım savaşı veriyor. Şaşınıyoruz: Acaba dost mu düşman mı?

77

MAHİR KAYNAK

Şaşkınlığınız çünkü soruyu yanlış soruyoruz. Asıl bilmemiz gereken hiç araştırmadığımızdır. Yani ne yapmak istiyorlar sorusunun cevabıdır.

ABD, Kürt sorununda, bizim politikamızla çatışıyor. Ortadoğu'da Kürtlerle barışık bir Türkiye'nin kendisi ile ittifak içinde olmasını istiyor. Rusya'nın politikası da farklı gerekçelerle aynı. Biz ise Kürtlerle dö-ğüşüyoruz. Bu bizi ABD ve Rusya ile çatışmaya itiyor. Sadece PKK üe savaştığımız, Kürtlerle hiçbir sorunumuzun olmadığı iddiasının doğru olmadığını biz de biliyoruz. Bölgede bir Kürt kimliğinin ortaya çıkmasına ve bu kimliğin Türkiye ile iktidar ortaklığına gitmesine razı değiliz.

ABD ve Rusya'nın çıkarları bu politikamızla çelişiyor ve bunu değiştirenceye kadar üzerimizde baskı uygulayacaktan anlaşılıyor. Soru şurada düğümleniyor: Bir ülkenin uyguladığı belirli bir politikaya karşı olmak, o ülkeye de karşı olmak anlamına da gelir mi? Türkiye'nin bu konudaki cevabı çok açık bir "evef'ten ibarettir. Kendi yönetimimizi alabildiğine eleştirir, her-şeyi yanlış yaptıklarını söyleriz ama bunların uyguladıkları güvenlik politikalarının her zaman doğru olduğunu, bununla çatışanların düşman olduğunu iddia ederiz.

Oysa Türkiye'nin Kürt sorununa yaklaşımı ve çözüm için uyguladığı metodlar yanlıştır. Bu, karşımızdakinin her söylediğini kabul etmek anlamına gelmez. Ama aynı dili konuşmak zorunda olduğumuz kesindir.

Sorunu 51. hükümet çözebilir. Böyle bir hükümetin kurulup kurulmamasına güvenlik politikalarını oluşturan Ordu karar verecektir. Yanlış anlaşılmasın, muhtıradan falan söz etmiyorum. Kimse farkında değil ama Meclisteki en güçlü lobi, gözünü Ordu'dan ayır-mayanların oluşturduğu lobidir.

(09.02.1995)

78

TÜRKİYE MESELELERİNE SAHİPTİR

Bu yıl donanmamızın Ege Denizi'nde yaptığı tatbikat, Yunanistan'ın yakın ilgisi ve tacizi altında geçti. Bunun, Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılması öncesinde Yunanistan'ın, ABD Hesabına Türkiye'ye uyguladığı bir baskı olduğunu düşünürken, yükseklerden bir ses "Türkiye büyük bir ülkenin adıdır, ona sataşanlar zarar görürler." diye gürlledi.

Sonuç olarak biz, ne iktisadi şantajların ne de Ege'deki savaş tehdidinin etkisinde kalmayarak, sırf ülkemizde konuşlandırılırsa daha iyi kontrol

edebiliriz diye ve de hür irademizle Çekiç Gücün görev süresini uzattık. Yunanistan ise kararlılığımız karşısında gerilemek zorunda kaldı.

Geçmişte, hangi mantıkla olduğu bilinmez, iran'ın PKK'yı desteklediğine inanıyorduk. Ama sonunda İran içişleri Bakanı Türkiye'ye gelerek PKK"ya karşı kesin tavrını ifade etti. Zaten İran yanlısı güçler Kuzey İrak'taki Talabani-PKK ittifakına karşı Barzani'nin yanında savaşıyordu. İran kararlılığımızı anlamış, gönlü PKK'dan yana olmasına ve geçmişte onu desteklemesine rağmen şimdi Büyük Türkiye'nin hışmına uğramamak için önümüzde diz çökmüştü. Osmanlı'nın bile ya-

79

MAHiR KAYNAK

pamadığını yapmıştık.

Bize kimse kül yutturamıyordu. Başka herhangi bir ağızdan duysak gülüp geçeceğimiz bir iddia, geleceğimizi temsil eden RP tarafından gün ışığına çıkarılınca iktidar dışında da ülkemizin sorunlarına sahip çıkanların bulunduğunu gördük. Çekiç Güç Ermenistan'a silah taşıyordu! Acaba ülke florasını bozmak için kardelenleri toplayıp götürüyor muydu sorusu aklımıza geldi; ama böyle birşey olsaydı Erbakan'ın bunu mutlaka açıklayacağını düşünerek teselli bulduk.

Bazı aymazlar iktidarın başarısız olduğunu söylüyorlardı ama iki konudaki kesin basan tartışılmazdı: Terör ve dış politika. Devlet Güneydoğu'ya yeniden hakim olmuştu. Onbinlerle ifade edilen Kürtün Kuzey İrak'a göçü PKK baskısı ya da para vaadi ile gerçekleşmişti. Halk ile devlet bir bütün halindeydi.

Dış politikada, İrak'ın toprak bütünlüğünü savunup Çekiç Güç'ün görev süresini uzatıyorduk ve Talabani ile iyi geçinip Barzani'yi destekliyorduk. Yakında dışişlerimizin melon şapkasından tavşan çıkarması sürpriz sayılmamalıydı.

Kaldı ki bu da yetmezse Türkiye, Refah'ı iktidar, Ecevit'i de dışişleri bakanı yapabilirdi. Bütün dünya böyle bir olasıhgm başlanma neler getireceğini iyi hesaplamalıydı.

Yükseklerden bir ses, "Türkiye meselelerine sahiptir." diye gürledi.

(23.06.1994)

1

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLÂM'IN SİYASÎ GÜCÜ

Bir inanç veya ideolojinin siyasî açıdan anlam ifade edebilmesi için onu destekleyen ekonomik ve askerî bir gücün olması gerekir. Belki bunlardan daha önemlisi, siyaset üreten merkezlerin ve bu siyasetleri uygulayan örgütlerin varlığıdır.

Sovyetler Birliği'ni bir güç haline dönüştüren ya da ABD'yi dünyanın en güçlü ülkesi yapan komünizm ya da liberalizm değildir. Aksine komünizmi etkin bir ideoloji haline getiren Sovyetler Birliği ve liberalizmi hâkim düşünce yapan ABD'nin büyük gücüdür.

Bugün siyasî açıdan islâm daha önce rastlanmamış bir rol oynamaktadır, islâm'ı siyaset sahnesine süren müslümanlar değildir. Onu destekleyen askeri ve ekonomik güç, karar veren merkez, üst düzey örgütler tamamen islâm dışındaki odakların kontrolindedir. Müslümanlar sadece bu büyük organizmanın gövdesini oluşturmaktadır, işin daha ilginç yanı, müs-lüman olmayan bu odakların islâm'ı siyaset dışına atmak yerine, günümüzün en büyük hesaplaşmasında

MAHİR KAYNAK

bir araç olarak kullanmakta kararlı görünmeleridir.

Bu çelişkinin temelinde, müslümanların büyük ekonomik kaynaklar üzerinde ve stratejik açıdan çok önemli alanlarda yaşamaları, ancak bunları kontrol edebilecek örgütlenmelere, yani devlet yapılarına sahip olmamalarıdır. Suudi Arabistan'ın büyük zenginliği ama yok sayılabilecek siyasî gücü aslında genel modelin tipik bir örneğidir. Bu alanları kontrol etmek isteyen farklı güçler var olduğundan tek bir islâmi hareketten söz etmek mümkün değildir, islâmi cephe vardır ve bundan sonra böyle olacaktır.

Türkiye'nin bu tablo içindeki tavrını "anlamsız" kelimesi bile yeterince ifade edemez, islâm etrafında şekillenen, günümüzün bu en önemli güç mücadelesinin orta yerinde, dini siyasete karıştırmamak gibi bir hülyanın peşindedir. Din siyasete zaten boğazına kadar batmıştır. Olanı yok saymak aymazlıktır.

Dışladığı, reddettiği şey aslında tek kurtuluş yoludur. Yani bu çatışmada islâm"! kendisi temsil ederek, bu konuda hak iddia ederek, rol oynayarak bağımlı ve küçük ülke olmak kaderinden kurtulabilir. Zaten Türkiye üzerindeki büyük kavga onun bu gücünü kendi hesaplarına kaydetmek isteyenler arasındadır. Yapılacak şey kendi amaç ve irademizin olduğunu göstermekten ibarettir.

islâm'a, yüce Allah'ın insanlara bir mesajı olarak bakan ve Yaradan'ın sevgisini ve rızasını kazanmaktan öte bir .kaygısı olmayan sadece müslüman vatandaşlara sabır ve sağduyu diliyorum. Bu güzelliği siyasî güçlerin ellerinde, kanlı bir hesaplaşmanın bir aleti konumuna düşmüş görmeleri büyük bir ihtimaldir ve Türkiye'de islâm'ı temsil ettilerini iddia edenlerin gerçek hesaplan siyaset üzerinedir.

(16.02.1995)

82

İSLÂM ARJANTİN'DE

Arjantin'de yahudilere yönelik kanlı saldırıların arkasında tslâmcıların ve onun örgütlü temsilcisi iran'ın olduğu söyleniyor.

Güney Amerika, ABD'nin arka bahçesidir. Genel görünümü, övünmek için biz onlara benzemeyiz dememize'rağmen ön bahçe Türkiye ile ikiz kardeş gibidir. Darbeler, enflasyon, ekonomik krizlere yoldaş siyasî bunalımlar ve benzer ideolojilerin özdeş akıbetleri!

Che Guevara'yı bir sosyalist kahraman ilan ederken hemen yanı başındaki ideolog Regis Debrais'nin Guevra öldürülürken otuz yıla mahkum edildiğini ve halen Fransız güvenlik örgütlerinin üst kademe yöneticisi olduğunu unuturuz, bize göre mücadeleler ülkeler arasında değil ideolojiler arasındadır. Geçmişte dövüşen kapitalizmle sosyalizm idi, şimdi de islâm'la hris-tiyanlığın kapıştığını sanıyoruz.

ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra Alman ordularının akıbetini biliriz ama Alman gizli servisinin ve onun bütün dünyaya yayılmış, bir ordu kadar çok sayıdaki ajanlarının ne olduğunu merak etmeyiz. Savaş sonunda bir tek

kişinin bile Alman gizli servisine hizmet

83

MAHiR KAYNAK

ettiği için cezalandırılmamış olması ne anlama gelir?

Buradaki bilgi boşluğunu aklımızla doldurabiliriz: Bu dev istihbarat ağı olduğu gibi ABD'nin kontrolüne geçmiştir. "Odessa" kod adlı operasyon Alman gizli servis mensuplarının Güney Amerika'ya taşınması olayıdır. Von Braun ile füze tekniğini öğrenen ABD, Alman istihbaratının bu çok deneyimli insanlarından, o güne kadar hiç denemediği topluları yönlendirme tekniğini öğrenmiştir. Bu ileri teknoloji karşısında Güney Amerikalı halk ve yöneticiler, kızılderililerin göçmenler karşısındaki durumları kadar çaresizdir. Bölgedeki ABD aleyhtar hareketler bile yerli değil Avrupa veya Vatikan kökenlidir.

Türkiye'ye bakınız, eski nazi sempatizanlarının, yenilen ve ezilen Almanya'nın aksine, toplulumuzda ne kadar önemli roller oynadığını görmüyor musunuz?

Dün dünyadaki solu bitiren, Türkiye'deki solu SHP gibi bir ucubeye çeviren bu usta sihirbazlar bugün Dünya çapında yeni bir gösterinin provalarını yapıyorlar. Bu politikada kullanacakları alet maalesef İslâmdır.

Dün bunlara karşı çıktığımız için bizi emperyalizmin uşağı ilân edenlerin bugün kâfırlığımızdan söz etmesi mukadderdir. Dün adaleti, sömürüşüz bir düzeni, savunuların ulaştığı sonuç nasıl karşılanndakilerin zaferi ise, bugün İslâm'ı siyaset sahnesine sürenler onun hazin akıbetinin hazırlayıcısı olacaklardır.

Iran'lı müslümanlar Arjantin'e kadar yüzemezler. Mesafe çok uzak. Dün Dünya sahnesinde sol piyesler oynatanlar aktörlere sakal taktırıyor, aktrisleri örtüyor.

(28.07.1994)

84

J

SOL, KEMALİZM'İ TERK EDEBİLECEK Mi?

Türkiye'de sol, biri Kemalist diğeri solcu iki kimlik taşır. Bu kimliklerden Kemalizm gerçeği, sol yakıştırmayı temsil eder.

Kapitalist sistemde, üretime katılanların payı piyasa düzeni içinde belirlenir. Bu payın adaletli ve isabetli olup olmadığının tartışılması abestir. Ekonomi amaçsızdır. Daha doğru bir ifade ile, amaç sistemin içinde gizlidir. Ona yön vermeğe çalışmak bozmak anlamına gelir.

Sol düşünceye göre üretim toplumsaldır. Tıpkı bir vücudun organları gibi, üretime katılanlar bir bütün için gerekli ve farklı işlevleri yaparlar. Bunların paylarını matematik kolarak hesaplamak imkansız ve anlamsızdır. Bölüşüm bir amaca yönelik olarak, toplumu temsil eden devlet tarafından yapılır. Amaç ekonomiyi sağlıklı tutmak ve sürekli gelişmesini sağlamaktır. Sosyal adalet başlı başına bir amaç değildir ve yukarıdaki amaca hizmet ettiği ölçüde gereklidir.

Devletin üretim mallarının mülkiyetine sahip olması bir ilke sorunu değildir. Şartlara göre tamamen özel teşebbüse bırakılabilir ya da tersine devlet sahiplenebilir.

85

MAHİR KAYNAK

Üst yapı kurandan, yani din, hukuk, ahlâk ve benzerleri bir başlangıç değil, ekonomik yapının belirlediği bir sonuçtur. Hukuka uygun ekonomiyi ve toplum yapısı olamaz. Ekonomik yapının belirlediği toplumsal değerler ve kurallar vardır.

Herkesin zannettiği gibi, özgürlükler insana verilmiş bir konfor aracı değildir. Sistemin gelişmesini sağlayan temel bir gerekliliktir. Eğer alt yapıdaki gelişmelerin, genel olarak düzen diyebileceğimiz üst yapıyı değiştirmesi engellenirse, sistem tıkanır.

Eğer Türk solu solcu olsaydı, RP'nin başarısı karşısında bugünkü tepkiyi göstermezdi. Çünkü sonuçlar iradesizdir.

iradede sebeplerdedir. Sol, npkı bir yol mühendisinin önüne çıkan bir dağ karşısında davrandığı gibi kızmadan, itham etmeden, sorunu çözmelidir. Oysa sergilenen tam bir kemalist tepki olmuştur.

Kemalist söylem, solu olmazsa, olmaz unsurlarından koparmış, onu Jakoben ve ittihatçı bir kimliğin içine sürüklemiştir. Mesela soy farklılıklarının hiçbir anlam taşımadığı sol düşünce, Türkiye'de en şoven milliyetçiliğin temsilcilerinden biri olabilmıştır.

Şimdi bu sol, yol aynındadır ve iki kimlikten birini bırakmak zorundadır. Sorun, çok iyi bildiği ve sevdiği Kemalizm'i mi yoksa sadece adını taşıdığı solu mu terk edeceği noktasındadır.

(07.04.1994)

86

SOLUN BİRLEŞMESİ Mi?

Bu makale yazıldığında henüz hiçbir şey belli değildi ama okunduğunda arbede bitmiş ve sonuç önemli ölçüde belirginleşmiş olacak.

Eğer amaç sadece ismi sol olan bu partilerin belli bir sosyal demokrat anlayış etrafında birleşmelerini sağlamaktan ibaret olsaydı riski az bir tahminde bulunmak mümkün olabilirdi. Oysa hesaplar ne ideolojik ve ilkesel ne de uzun dönemli. Herşey günlük siyasetle ilgili ve taraflar stratejik hesaplar yerine entrikalarla meşgul.

işin ilginç yanı sosyal demokratların geleceği, kendileri de dahil, kimsenin derdi değil, Kavga siyasî iktidar üzerine ve birleşme sıradan bir hükümet değişikliğinin aracından ibaret.

SHP ve CHP'nin liderlerinden birinin birleşen partinin _ başına geçmesi sol açısından hiçbir şeyi değiştirmeyecektir. Hiçbir olumsuzluğun koalisyondan ayrılmaya razı edemediği Karayalçın, genel başkanlığı feda etmek zorunda kalacağı benziyor. Anlamsız ve gereksiz bir CHP katılımı yerine genel başkanından dünya görüşüne kadar yenilenmiş bir SHP'nin tercih

87

MAHiR KAYNAK

edileceği anlaşılıyor. Böyle bir SHP'nin koalisyonu sürdürme konusunda ısrarlı olmaması beklenir. Böylece son gelişmelerin tek somut sonucu siyasî iktidarın yeniden şekillenmesinden ibaret kalabilir.

Hükümetin sona ermesi iki yeni iktidar modeline kapı açacaktır. Bunlardanbiri Çiller dışında bir DYP'linin başkanlığında DYP-ANAP koalisyonudur. Bu, aynı zamanda hem. Çiller'In hem de Yılmaz'ın tasfiyesi anlamına gelir. Bu senaryo, güç odaklarının tercih ettiği çözümdür ve olabilirliği ihtimali yüksektir.

ikinci kapı ANAP'tan ayrılacaklarla MHP'nin de katılacağı bir DYP iktidarındır. Bu modele görüntüyü yumuşatacak bazı unsurların eklemesi de mümkündür. Bu, artık sistemin bir uru haline gelen ve her çözümün önündeki bir engel konumundaki Yılmaz'ın tasfiyesini de amaçlar.

Bütün bunların olmaması ve mevcut hükümetin bir biçimde devamı. Türkiye için bir kaos senaryosudur. Ekonomi, düzelmek bir yana yıllarca kendisine atıfta bulunulacak bir hercümerçin içine düşer. Önlendiği ileri sürülen anarşi ve terör devleti felç edecek boyutlara ulaşır. Bunlar da yetmezse bir başka ülkeyle sıcak bir çatışma ile tablo tamamlanır.

Türkiye'nin siyasetle çözemediği sorunları, ameliyatla ve başlanınca çözülür ve yaşamak için bazı organların kesilip biçilmesine razı olunur.

Sosyal demokrasi küçümsenemeyecek bir dünya görüşüdür. Keşke Türkiye'de de gerçek sosyal demokrat bir parti oluşturulabilseydi ve yaşadığımız şu çok kritik dönemde bir umut olabilseydi.

(02.02.1994)

88

12 EYLÜL, DARBELER VE DEVRİMCİLER

Her darbe yapıldığı ülkeye karşı bir harekettir ve hiç bir darbe gerekçesi haklı değildir. Bununla demokrasinin en iyi yönetim olduğu iddiasında değiliz. Zaten böyle bir iddia bizi tarihteki ve günümüzdeki rejimlerin çoğunu meşruiyet dışı saymak gibi bir anlamsızlığa götürürdü. Zor kullanarak iktidarı devirmek ve onun yerine geçmek, hem geçmişte hemde gelecekte sık rastlanacak olağan bir dönüşüm biçimidir.

Darbe ile kastettiğimiz iktidarı elinde tutan güç odağını ve rejimin temellerini değiştirmeden sadece yöneticileri bertaraf etmektir. Bu,

ülkenin herhangi bir sorununu çözmez. Zaten amacı da sorun çözmek değildir. Ülkeyi yönlendiren iç ve dış güç odakları ile yöneticiler arasında belirli konularda çıkar ve görüş ayrılıkları oluşunca ya da artık bunlar kullanılamaz hale gelince, güç odakları önlerindeki kişileri bertaraf eder ve aynı kaynaklardan, aynı dünya görüşüne sahip başkalarını getirirler. Tek fark yeni gelenlerin giderek köleleşmesinden ibarettir. Türkiye üç darbe ile üç defa köleştirilmiş insanlar tarafından yönetilmektedir.

Biz iktidarı devirenlerin kendilerinin iktidar olmasını yoksa hiç devirmeye kalkmalarını istiyoruz.

89

MAHİR KAYNAK

Her darbenin sonunda siyasî sürecin zaten bertaraf edeceği kişi veya politikaların, budanmış ağaçlar gibi daha gür bir biçimde, yeniden siyaset sahnesinde yer almaları var olanı değiştirmek ve geliştirmek değil aynen muhafaza etmektir. Belki de darbeyi yapanların bilmediği ama yaptırımların kastettiği de budur.

Hiç bir asker, sadece bu niteliği ile darbe yapamaz. Darbe yapan her askerin veya asker grubunun arkasındaki gücü araması gerekir. Darbeci askerlere şunu öneririm: Siz kendinizi ölçemezsiniz. Büyüklük kompleksiniz mesleğinizin ve bu yüzden kişiliğinizin bir parçasıdır. Yanınızdakilere bakın, onlar da bir ülkenin kaderini değiştirebilecek birikimi ve çapı görüyor musunuz?

12 Eylül olmasaydı; Demirci, Ecevit, Erbakan, Türkeş'den belki de hiçbiri şu anda siyaset sahnesinde olmayacaklardı. Bu darbe ile halkın önünü tıkadığımızın ve tek hünerimizin değişimi ve gelişimi engellemek olduğunun farkında mısınız?

Şu anda karşılaşılan sorunların varlığımızı tehdit eder hale geldiğinin ve bir yapısal değişimin dağılmayı engellemekten öte ülkenin daha güçlü olmasını 'sağlayacağını' söyleyenlerin yüreklerindeki tek korkunun Silahlı Kuvvetleri etkileyen odakların hışmı olduğunun farkında mısınız?

Korumak ve kollamak istediğiniz şeyin Cumhuriyetin kendisi olmadığı, onun hastalıkları ve zaafı olduğunu biliyor musunuz?

(15.09.1994)

SIYASET ÖZELLEŞİYOR

Güç odaklarının ve medyanın bir kampanyayı andıran desteği ile siyasi hayatımıza doğan YDH'ne basanlar diliyoruz. Hareketin arkasındaki destekten söz ederken bunu bir küçümseme anlamında kullanmıyoruz. Esasen amacımız bir değer yargısına varmak da değildir. Sadece siyasetteki bu oluşumun, Türkiye'ye uygulanan genel değişim modeli içindeki yerini tesbite çalışıyoruz.

KiT modeli, başlı başına ne iyi ne de kötüdür. Devletin genel yapısı ile tutarsız olursa kötüdür. Arka arkaya gelen darbelerle halkın Devlet üzerindeki etkisi azalıp nihai güç ülke dışına taşınca, iç siyasî gücü ayakta tutan ekonomik yapı, yani KİTler, iktisadi fonksiyonları nedeniyle değil, siyasî sonuçları yüzünden tasfiye edilmek istenmiştir. Bugün bütün

kötülüklerin simgesi haline gelen KİTler, ANAP iktidarı ile başlayan bir süreç içinde, bilerek ve isteyerek, kan-serleştirilmiştir. Artık hangi görüşte olursa olsun herkes için yapılacak tek şey vardır: KİTlerden kur-tulanacaktır.

Siyasi gücün vazgeçilmez kaynağı olan ekonomik gücün el değiştirmesinin siyasî hayatta paralel bir

MAHİR KAYNAK

dönüşüm yaratması kaçınılmaz bir sonuçtur. Daha açık bir ifade ile 1982 Anayasası'nda ifadesini bulan bürokratik devlet sona erecektir. Bunun doğal sonucu bugünkü, RP dışında, Devlete yaslanan ve onun gösterdiği yönde hareket eden partiler, en doğru ifade ile, öleceklerdir.

Ekonomiyi ve bu yolla medyayı kontrol eden güçler, kaçınılmaz olarak, ilişkide oldukları ve daha büyük olan dünyadaki güç odaklarından bağımsız kalamazlar. Bu durumda ulusal devletin sona ermesi, bir tercih sorunu olmaktan çok, bir kader haline gelmektedir.

YDH bu kaderimizin bir ürünüdür. Değişim ihtiyacını, bir analiz sonucu değil, sadece sezgileri ve duygulan ile farkedilen bir çok grup birbirine benzer programlarla siyaset sahnesine girmek istediler. Ancak görücüye çıkan adaylardan hiçbiri beğenilmedi ve güç odakları kendi yarattıktan adayı piyasaya sürdüler.

Bu yüzden YDH nihai karar organı, politika üreten bir merkez olmayacaktır. O sadece bir uygulayıcıdır ve zaten kendisine güç verecek kitlesel destekten mahrumdur. Bu hareketten beklenen rol, RP bir yandan YDH diğer yandan tehdit ederek, merkez sağdaki partileri değişime ve şartlara uymaya zorlamaktan ibaret kalabilir. Gücünden daha büyük olan panltısı, onun r'yasette yöneten konumuna gelmesinin beklenmediği, merkez sağı yeniden şekillendirmek isteyen usta hey-keltraşın elindeki çelikkalem ve çekiç olarak kullanılacağı izlenimini yaratıyor. Rolü beklediğimiz gibi olacaktır ve bu kaderimizdir.

(29.12.1994)

92

PORTRE RESSAMI

Ülkenin siyasetini şekillendiren ressam, Karayalçın portresini bir kenara fırlatıp iki yeni resmi usta fırça darbeleri ile aynı anda oluşturuyor. Bir tuvalde Cem Boyner'in antik Yunan tanrılarını andıran figürü en parlak renklerle şekilleniyor. Gözleri sanki çok uzaklarda, erişilmez yerlerdeki gizleri bile algılıyor. Bu göz alıcı portrede fon, kimsenin dikkatini çekmeyen, baksa da anlayamayacağı, ilk bakışta önemsiz görünen grillerle bezeniyor.

Ressamın fırçası aynı anda, bir orkestra şefinin bageti gibi ahenkle, yine anlaşılmaz grillerin üzerine Hikmet Çetin'in, uysal hatta bilge bir kişinin tertemiz, masum yüzünü resmediyor.

Bir zamanların umut pınarı, güzelliği ile bütün başka beklentileri arka plana iten Tansu Çiller'in yüzü, son rötuşlarla donuklaşmış, aynı yüz hatları ressamın bir iki fırça darbesi ile anlamsızlaşmış, kahve köşelerini süsleyen sıradan bir taş basma resme dönüşerek atılacağı günü bekliyor.

Ressam sadece portre yapıyor. Siyasetin bütün diğer unsurları, fonda birbirine karışmış, sıradan insanlar

MAHiR KAYNAK

için anlaşılmaz, yapan için çok anlamlı renk karmaşasından ibaret. Halk karşısındaki kendisine benzeyen insan figürüne oturtulmuş kahraman imajını hayranlıkla seyrediyor.

Usta ressam, kim olursa olsun, insanların büyüüne kapılıp arkasından gidebileceği bir yan ilahı yaratmayı beceriyor.

Şimdi; Cem Boyner, Hikmet Çetin ya da herhangi bir kimse, şimdiye kadar kendilerinin bile farketmediği güzelliklerini, üstünlüklerini keşfediyorlar. Bu büyük ama dertli ülke onların usta ellerinde artık bütün kötülüklerden annacak, onlar da kadirşinas tarihin sayfalarında müstesna yerlerini alacaklardır.

Bazdan ise elinde fırça bir peyzaj yapmaya uğraşiyor. Kişiler silik ve önemsiz, bütünü güzel, dengeli, ahenkli bir resim olsun istiyorlar. Kişilerin ancak güzel ve zengin bir çevrede mutlu olacaklarını ve böyle bir ortamın herkesle birlikte ve ilkelerle oluşacağına inanıyorlar. Bu tabloya kimse dönüp bakmıyor bile.

Usta ressam yıllardır alışageldiği, sıradan kişileri ilahlaştırma sanatının bütün inceliklerini sergiliyor. Portresi yapılan herkes, yenileri yapıncaya kadar kendini portredeki gibi sanıyor. Sonra bir kenara ati-lıyor.

(02.03.1995)

YILDIZ YAĞMURU

Gökyüzündeki son damla suyun bile yeryüzüne düştüğü Nuh Tufanı gibi ülkedeki bütün siyaset yıldızları kayıyor. Göklerdeki kısacık parıltılı ömürleri, yolculukları sırasında gövdelerini bir toz zerresine dönüştürerek sona eriyor.

Başbakan sayın Tansu Çiller, iktisat okuyan her öğrencinin çare saydığı

devalüasyonla ekonomideki dengeleri tutturmağa çalışıyor. Bosna'ya Bosna için değil oy için hazırlandığı yolculuk, bölgedeki güçlerin çıkardığı korku verici kurt sesi efektleri ile gölgeleniyor, içerde kaybettiği prestijini Kuzey İrak'taki Zeli kampının bomlanmasma izin vererek dengelemek isterken, askerlerin, hareketin askerî sonuçlarından çok kendilerinin en etkin güç olduğu imajını pekiştirmek peşinde olduğunu fark edemiyor. Herkes daha iyi için değil herşeyini kaybetmemek için çırpınıyor.

Bu karmaşada kimse sayın Demirel'in bir güvence olduğunu düşünmüyor bile. Hele "Keşke o başbakan olsaydı." diye hayıflanan bir kişi bile yok! Sözleri insanda umuj: değil, yine nasıl aldatılıyorum duygusunu yaratıyor.

95

MAHiR KAYNAK

Sayın Mesut Yılmaz bir çare değil; çaresizliğin gösterdiği ve en isteksizce çalınan bir kapıdan öte anlam taşımıyor.

Halk bir tuluat tiyatrosunda aktör olarak beğenebileceği Sayın Necmettin Erbakan'ın sahneden inip kendisini yönetmesini, bir tehlike olarak değil, kaderin kendisinden kötüyü bile esirgeyip, komiğe mahkum etmesi olarak algılıyor.

Herkes kendisine sosyal demokrat diyenlerin "Acep bu sosyal demokratlık ne ki?" sorusuna cevap bulmasını bekliyor.

Sayın Bülent Ecevit'in en ileri popülizmden faşizme uzanan çizgisindeki kıvrak dansını, sanatla uğraşacak kadar keyifli olmadığı için, sadece şaşkınlıkla izliyor.

Bunların ötesinde bir düzine partinin, bir iktisat kitabı bile görmeden ekonomik tedbirler önermesi, sahaflar çarşısında kağıt fiyatına satılan kitaplardaki fikirleri günyüzüne çıkarmaları ile figüranlar sahnedeki yerini alıyor.

Bütün yıldızlar ya da yıldız sandığımız küçücük göktaşları son parıltılarını tüketerek yeryüzüne dökülüyor, tozlara karışıyor.

Gökyüzünde hiç değilse bir yıldız kalsa diyoruz. Bütün ümitlerimizi bağlayacağımız, hepimizin ortak burcunu temsil eden ve geleceğimizi okuyup avunacağımız bir yıldız.

(03.02.1994)

YANLIŞ BİR SORU

Mümtaz Soysal'ın Dışışleri Bakanlığı yanlış bir soru ile başladı: Soysal dışışlerinde ne yapacak? Oysa soru 'Yeni konumunda Soysal'ın başına neler gelecek?' olmalıydı.

Soysal bir sosyalisttir, ideolojisinin doğruluğunu veya yanlışlığını tartışmak anlamsızdır, ideolojinin doğrusu olmaz, uygunu olur. XXI. yüzyıl belki de, yeni biçimi ile, sosyalizmin en gözde ideoloji olduğu bir çağ olacaktır ama bu sesin bugün en küçük bir yankı uyandırması söz konusu değildir. Rusya görünür gelecekte ABD ile, ideoloji de dahil, herhangi bir konuda bir çauşmaya girmek bir yana ortak çıkarlar nedeni ile uzlaşma arama eğiliminde olacaktır.

Ne ABD'ne de Rusya'nın, Almanya'nın ya da onun kontrolündeki bir Avrupa'nın güçlenmesinden mutluluk duyması söz konusu değildir. Almanya büyüdükçe merkezkaç kuvvetlerin güçlenmesi ve çevre ülkelerin Alman ekseninden kaçması en güçlü ihtimaldir.

Bu alanda Soysal'ın görüşlerinin destek bulması ve Türkiye için yeni imkanlar doğması beklenemez. Tek açık kapı bölgede, sınırlı da olsa, etkisini sürdürmek

MAHiR KAYNAK

isteyen ve bu amaçla Baas türü yönetimleri destekleyen ingiltere, bir ölçüde Fransa olabilir. Bu desteklerin herhangi bir gücü ayakta tutacak düzeyde olması artık mümkün değildir.

Türkiye'deki bütün siyasî operasyonlar ülkeyi ABD-Rus eksenine sokmak için yapılırken. Alman etkisinin Baas'çı eğilimlerle ittifakı ikinci plana atağı gözlenirken bu saygın ve yalnız kişinin dışışlerine niçin

getirildiğini anlamak güçleşiyor. SHP için en uygun ideolojiye sahip olmasına rağmen, dış politikadaki görüşleri uygun olmayan bir kişinin liderliği de uzak bir ihtimale dönüşüyor. Bu yüzden göreve getirilmesinin sebebinin faydalanmak değil bertaraf edilmek olduğunu düşünüyoruz.

Türkiye politikasında, ideolojileri farklı da olsa, tatbikatta aynı amacı güden kurum ve insanların ip gibi arka arkaya dizildiklerini görüyoruz. En önde Silahlı Kuvvetler, arkasında Çiller, Karayalçın, Yılmaz ve nihayet Soysal. Türkiye'nin Ortadoğu'daki beklenen konumuna karşı duranlar aynı eksen üzerinde duruyorlar.

Bir avcı için hedefin en uygun konumu budur. Bir atışta hepsini birden bertaraf edebilir. Eskiden beri düşündüğümüz formül bizi ürkütüyor. Sorun, Kürt sorunu halinde kristalleşen Ortadoğu'nun yeni biçimidir ama çözümde başka unsurlar, mesela Yunanistan, bir araç olarak kullanılabilir. Dilimizin ucuna, kovsak da gitmeyen bir şarkı takılıyor:

"Aklım Ege'de kaldı."

(04.08.1994)

98

ÜLKEYİ KİM YÖNETİYOR?

Sorunun cevabı apaçık: ittihat ve Terakki benzeri bir örgüt, siyasî iktidarın yanında ve hatta üstünde kararlar alıyor ve onları kendi koyduğu kurallar çerçevesinde uyguluyor. Siyasî iktidarın bölgedeki ülkelere yaptığı ziyaretler, içeriği ne olursa olsun dış politikamızda yaprak bile kımlıdatmıyor. Herşey, ülkesini içine düştüğü beladan kurtarmaya belki de yemin etmiş bir grubun kararlarına uygun olarak şekilleniyor.

Sahnedeki görülenlerin dışındaki iki güç, siyasî iktidara kayıtsız, ilgisiz kendi politikalarını sürdürüyor. Bir taraftan ittihat ve Terakki benzeri örgüt, ülke içinde Güneydoğu ile simgelenen dış saldırıya karşı sınırsız kuvvet kullanma kararında olduğunu gösteriyor. Siyasî iktidarlar bile bölgeye, bu gücün izin verdiği ölçüde ve izin verdiği yerlere kadar gidebiliyor. Başbakan, bölge için karar veren irade değil; verilen kararlar ve yapılan şeyleri kamuoyuna karşı savunma görevi üstlenen bir basın sözcüsü konumuna düşüyor.

Öte yanda Türkiye'ye yeni bir kader ve rol biçen ABD ve Rusya, siyasî iktidarın şaşkın bakışları altında ve onu hiç hesaba katmadan ülkeyi stratejik bir çemberin içine alıyor. Ekonomi pamuk ipliğine bağlanmış,

MAHiR KAYNAK

iç istikrar her an bozulmaya hazır, sıcak bir çatışmanın bütün gerekçeleri hazırlanmış, uygun bir zaman kollanıyor.

Ülkeyi yöneten güç, tıpkı geçmişteki benzeri ittihat ve Terakki gibi, kaynağını vatan sevgisinden alan ama hiçbir biçimde gerekçi olmayan tavn ile tarihi tekrarlamının zeminini hazırlıyor. Dış güç ve dengeler boyutu eksik bir politika, arkasında vatanseverlerin hayal kırıklığı ile şekillenen harap bir ülke bırakmaya aday gözüküyor.

Siyasetçiler, bir çözüm öneremedikleri ya da kendi doğrularını savunacak cesarete olmadıkları için ateşle oynanan bir oyunda tribünlere doğru çekiliyor. Sonuca katlanmak, sorumluluk üstlenmekten daha kolay geliyor.

Ana muhalefet lideri Mesut Yılmaz, Güneydoğu'daki seçimlerde siyasî iktidarın sonucu kendi lehine çevirebileceğinden şikâyet ediyor. Oysa bölgede seçim sonuçlarının siyasî iktidarı aşan güçlerce belirleneceğini o da biliyor. Yüreğinde dağlar kadar büyük bir korku ile gerçek güce karşı çıkamıyor. Çapına uygun bir rakip olarak siyasî iktidara çatıyor.

Korkuyor ve karanlıkta türkü söylüyor.

(10.11.1994)

100

SiYASÎ DAĞINIKLIK

Siyasî partiler düzeyinde bakıldığında ülkede büyük bir bölünmüşlük gözleniyor. Başka bir açıdan bakıldığında bu dağınıklık yerine, en az bir cephede istikrarlı bir iktidarın mümkün olduğu gözleniyor.

ANAP, kurucusu Turgut Özal'ın aksine muhafazakar ve Kürt oylan ile ilgisiz görünüyor. Bu parti söz konusu kesimleri içerisine alırsa ülkedeki liberalleri ve özellikle orduyu karşısına alacağını görüyor. Bütün

kesimleri bir çatı altına toplamak yerine, bir iş bölümüne gitmeyi ve bu kesimleri bir koalisyon cephesi içinde toparlamayı amaçlıyor.

Sözünü ettiğimiz cephe ANAP-RP cephesidir. Büyük partinin ANAP olduğu böyle bir koalisyon, liberaller ve ordu ile ilişkileri ciddi bir tepkiye sebep olmadan sürdürecektir, Refah Partisi tek başına iktidar olamadığı iddiasıyla kendisine oy verenlerin beklentilerini fren-leyebilecektir.

Bu cephenin dış politikada Avrupa ve özellikle Almanya yönlü olacağı ve koalisyonun bu ortak payda nedeni ile süreceği ve istikrarlı olacağı beklenebilir.

ANAP'm erken seçim koşulu ile geçici bir hükümete katılmayı kabul etmesinin arkasındaki gerekçe budur.

101

MAHiR KAYNAK

Bir ANAYOL beklentisi yanlıştır. Çünkü ideolojik açıdan ikiz kardeş kadar birbirine yakın olan partileri uzlaşmaz birer hasım haline getiren farklılık dış politikalarıdır.

ANAP-RP cephesindeki bu özgüven ve basan ihtimaline karşılık diğer cephede tam bir dağınıklık ve belirsizlik hüküm sürüyor. DYP'nin buna benzer bir model geliştirmesi zor görünüyor. Bu partinin, eski ANAP gibi, bütün kesimleri içine alacak bir yapılanmaya gitmesi ve liderinin böyle bir oluşuma uygun olması gerekiyor.

Bu durumda Sayın Çiller'in yerini çok kısa sürede bir başkasına terkedeceğini söylemek kehanet sayılmamalıdır. Ancak böyle bir role uygun bir kişi siyaset sahnesinde henüz gözüküyor.

Böyle bir partinin cephe ortağının sosyal demokratlar olacağı, MHP'nin gizli bir ortak gibi davranacağı ve dış politikalarının ABD-Rus ekseninde şekilleneceği beklenir.

Kürt sorunu bu tabloda belirleyici bir kimlik kazanıyor. ANAP-Refah çizgisine karşı çıkan grupların etkisi, Türk siyasetini de önemli ölçüde etkileyecek dinamikler taşıyor.

(24.02.1994)

102

YEREL SEÇİMLER

Yerel seçimler, her zaman olduğu gibi, yerel yönetimleri belirlemenin ötesinde anlamlar içeriyor. Her seçim halkın rejimle ilgili beklentilerini dile getirdiği bir fırsat, siyasal kurumların bu çabayı ehlileştirip düzene uydurduğu bir sürece dönüşüyor.

Siyasî partilerle halk arasında bir temsil ilişkisi yerine, bir zıtlık, birbirini kendine benzetme çabasının varlığı gözleniyor. Halka söylenenle yapılan arasında herhangi bir benzerliğin bulunmaması bir kural haline dönüşüyor ve seçim somut programların halkoyu ile onaylanmasının dışında bir oyuna dönüşüyor.

Bu seçimle, mesela Refah Partisi'nin bir çok yerde basan kazanması, halkın bu partiyi beğenmesi, onun önerdiği hayat tarzını benimsemesi, anlamını hiçbir biçimde taşıyor. Dün solun kurtarılmış bölgelerinin, bugün islamcı bir partinin oy deposu olmasının düzeni protestodan öte bir niteliği bulunmuyor.

Var olan siyasî sistemin en dışında gözükken bir partiye verilen oylar, olsa olsa, halkın Refah Partisi'ni sisteme karşı bir gözdağı olarak kullandığı anlamına

103

MAHiR KAYNAK

gelir. Eğer sistem, belirli kesimlerin, mesela Islamcuar'ın, Kûrtler'in, değişimcilerin kendini ifade edebilecekleri bir oluşumun önünü açamazsa, oylar seçmek için değil, reddetmek için kullanılır.

Şu anda Kûrt hareketi, herhangi bir ayrılıkçı amaç gütmeyen, biri silahlı PKK, diğeri yeni önderliğinde DEP olarak, amaçları aynı araçları farklı iki seçenek sunuyor. Rejim bunlardan hangisi bastırırsa diğere yol açmış olur. ikisini birden bastırarak bunları başka bir siyasî oluşum içine sürmek, mesela Kûrtler'in önemli bir bölümünü RP'ye yönlendirmek, kitleyi değil bu partinin niteliğini değiştirir ya da Kûrtler'i bugüne kadar düşünmedikleri yönlerde doğru sürükler.

islamcı hareket, devletin belirlediği uyumlu çizgi ile, kendi iç dinamiğinin getirdiği uyumsuzluk arasında bocalıyor. Uyum iddiasız olma, uyumsuzluk bastırılma riskini taşıyor. Cumhuriyetin kuruluş felsefesinin, dünya görüşünün artık değişmesi gerektiğine, mutlak doğrular olmadığına ve günümüzün yeni doğrulara ihtiyacı olduğuna inanan değişimciler, henüz güç odaklarının desteğine sahip değil. Halkla geniş bir diyalog kurma becerisini de gösteremiyorlar.

Bu durumda yapılacak bir seçim, ulaşılan yeni bir durumun, bir konumun tescili değil, bir mücadelenin başlangıcı olarak anlam kazanır. Statüko ile karşıtları çok boyutlu, çok anlamlı bir çatışmanın, henüz kimin önde olduğu belli olmayan bir yarışmanın başlangıcındalar. Siyasî partiler, seçim meydanlarında ne kadar aykırı şeyler söylerlerse söylesinler, güvenliklerini devletin sıcak kucağında bulacaklar gibi gözüküyor. Her zaman olduğu gibi.

(23.12.1993)

104

HAYATIMIN EN BÜYÜK KISKANÇLIĞI!

Güneydoğu Anadolu dışında seçim sonuçları gayri resmi olarak belli olmuştur. ANAP ve SHP'de büyük bir coşku olmamakla birlikte, yenilmemiş olmanın rahatlığı gözlenmektedir. RP, kendisini seçimin galibi ilan etmiş ve yakında iktidara geleceğini söylemektedir. ANAP'a göre bu tablo erken bir genel seçimi kaçınılmaz hale getirmiştir. MHP ve DSP, ülkedeki sosyal gerginlikten kaynaklanan geçici basanlarından memnun gözükürken, küçük partiler bu işe devam etmemeleri gerektiği mesajını almışlardır. Seçim öncesi iktisadi sıkıntıların büyümesi, parasal dalgalanmaların belirsizlik ortamını iyice artırması ve Güneydoğu Anadolu'da yaşanmış ciddi olaylar nedeniyle DYP oylarında önemli bir düşüş görülmektedir.

Kürt sorunundan kaynaklanan dış baskılar belirgin hale gelmiş, bölgeye Birleşmiş Milletlerin müdahalesinden söz edilmektedir. ABD ve Rusya, Türkiye'deki gelişmelerden kaygı duyduklarını ifade etmektedirler.

Halkın tasarruflarını korumak ve hayatını sürdürmek için gösterdiği içgüdüsel tepkiler ekonomiyi normal işleyişinin dışına çıkarmıştır. Devlet dahil herkes gününbirlik yaşamaktadır. Krizi derinleştirmek

105

MAHiR KAYNAK

isteyen güçler güvensizlik duygusunu yaygınlaştırmak için çeşitli söylentiler yaymaktadır.

Cumhurbaşkanı Sayın Demirci, Türkiye'nin büyük ve güçlü bir devlet olduğunu, sorunların üstesinden gelineceğini, telaşa kapılmanın gereksiz olduğunu söylemektedir.

Çözümün, iktidarı değil, yöneticileri değiştirmekle mümkün olacağı konusunda bir görüş birliği oluşmaktadır. DYP'nin yeni genel başkanının kim olacağı konusunda çeşitli spekülasyonlar yapılmaktadır.

Bütün bu sözlerim Türkiye'nin geleceğinin karanlık olduğu, çözümsüz sorunlarla karşı karşıya olduğumuz anlamına gelmemelidir. Herkesin hayatında kıskançlık duyduğu zamanlar vardır. Ben de bugün hayatımın en büyük kıskançlığımı yaşıyorum. 27 Marttan sonra Türkiye'yi yönetecek «kişi büyük başarılarla imza atmaya adaydır ve ben bu talihli kişiyi şimdiden kıskanıyorum.

Türkiye güçlü bir ekonomiye ve dünya siyasetinde önemli bir ağırlığa sahip olabilir. Oysa yöneticiler, ellerindeki bir sürü alet ve malzemeyi hoyratça ve bilgisizce kullanan acemi işçiler gibi davrandığından elimizdeki değer ve varlıklar, temizlenmesi gereken molozlara dönüşüyor. Birisi veya bir kadro, beklenmedik güzellikte sonuçlar yaratabilir. Eğer ne yapması gerektiğini biliyorsa!

(17.03.1994)

106

SOL VE ANAP RADİKALLEŞECEK

27 Mart yerel seçim sonuçları, hiç kimsenin öngörmediği bir eğilim dışında, beklenen biçimde gerçekleşti.

RP ve MHP'deki oy artışı, bu partilerin söylemlerinin halkın sürekli onayını almasından kaynaklanmıyor. Güneydoğu'daki olayların, Devlet tarafından, Türkiye'yi küçültmeye ve bölmeye yönelik bir hareket olarak algılanması, daha doğru bir ifade ile kamuoyuna böyle sunulması MHP'ye

geçici bir yönelmeye sebep olmuştur. Bu sürekli bir olgu değildir ve normal şartlarda bu oylar tekrar geniş sağdaki yerini alır. RP'nin oy-landaki artış farklı sebeplerle, belki de ters yöndeki bir eğilimle açıklanabilir. Daha önce geniş sağ içinde yer alan Kürt oylan hiç bir süreklilik taşımadan bu partiye yönelmiştir. Bunlara iktisadi sıkıntıların ve dürüst olmayan yönetimlerin sebep olduğu tepkiler de eklenmiş olmalıdır. Bunun dışında seçime katılmayan Kürt oylannın er ya da geç bu sürece dahil olması ve oranlan birkaç puan değiştirmesi doğaldır.

Burada herkesin yaptığı bir varsayım gerçekleşmemiştir. Bu da, sol oyların sol cephe içinde yer değiştireceği, sağa kayışın önemli boyutlara ulaşmayacağıının kabul edilmesidir.

107

MAHİR KAYNAK

DYP'yi kesin bir yenilgiye götürecek RP ve MHP'ye kaptırılan oylar, SHP'den kopanların CHP veya DSP Yerine DYP'yi tercih etmesi ile etkisizleşmiş ve bu parti yepyeni bir seçmen kitlesi ile eskisine yakın, ama en az üç puan altına bir oy oranına ulaşmıştır. Bu geçiş de tamamen konjonktürelidir ve sol içinde Devlet yanlısı seçmen MHP'ye ulaşan uzun yolu katedmeden DYP'de konaklamıştır. Bu geçiş Kürt sorunu ile ilgilidir ve normal şartlarda "laik ve Atatürkçü" diyebileceğimiz bu oylar, yeniden sola döner.

Eğer DYP bu kimliğini sürekli hale getirirse RP'nin muhafazakar bir kitle partisi olması engellenemez.

DYP'nin resmi ideolojinin partisi olması, sol partileri daha sola ve ideolojik partiler olmaya itecektir ve ilk defa sol ile Devlet bir daha birleşmemek üzere ayrılacaklardır.

Asü sorun ANAP'ındır. Ya RP ile DYP arasındaki anlamsız konumunda eriyip gidecek ya da DP ve Özal'ın ANAP'ı yörüngesinde oturacaktır. Bu yüzden önümüzdeki günlerde en büyük fırtınaların ANAP'ta kopması; onu, bir ucun muhafazakar çizgiye çekmeye çalışırken, bir başka ucun Kürt sorunu da dahil bir konuda radikal bir liberalizme sürüklemek istemesi beklenmelidir.

(31.03.1994)

108

İPLER İYİCE GERİLDİ

iç politikada görünüm komplo teorisyenlerini yalanlayan bir çizgi üzerinde netleşmiş intibayı veriyor. Bütün tahminlerin aksine, Çiller iktidarını, Yılmaz ANAP'taki liderliğini sürdürüyor. SHP cephesinden bakıldığında, partinin dağılması pahasına da olsa, koalisyonun dağıtmayacağı, ya da en azından yeni kurulacak bir hükümette sosyal demokrat kalıntılar bulunacağı anlaşılıyor. Çiller'in küçümsenmemesi gerektiği ve kazandığı küçük çatışmaların üst üste binerek bir zafere dönüşebileceği söyleniyor.

Bütün bunlar doğru ise, bundan çıkacak sonuçların kabulü de kaçınılmaz

olur. Herhangi bir tarihte yapılacak seçimde Refah partisinin iktidardan diğer bütün ihtimalleri saf dışı bırakarak gerçekleşir. Çiller'in bundan sonra yapacakları ne olursa olsun oylarını koruması çok uzak bir ihtimaldir. Turgut Özal bile, bugünkü iktidardan çok aşan performansı ile, partisinin oylarının yüzde yirmilere inmesini engelleyememiştir. Oysa bugün DYP siyasi yelpazedeki ufkunu giderek daraltmakta, MHP'nin bir versiyonuna dönüşmektedir. Bu parti ile yapmayı düşündüğü seçim ittifakı, oylarının üst üste toplanması sonucunu vermez.

109

MAHİR KAYNAK

Mesut Yılmaz önderliğindeki parti, bir kimliksizlik anıtına dönüşürken ANAP nedir? sorusunun cevabını ANAP'lılar da bilmiyor.

Böyle bir gidiş siyaseten mümkün değildir ve bu resmin içinde başka öğelerin de bulunması gerekir. Azımsanmayacak bir Kürt oy potansiyeli ve Güneydoğu'da bitmeyen ama üstü örtülmeye çalışılan terörün bu tabloda yeri yoktur. Rejime muhalefetin ve toplumsal hoşnutsuzluğun Islama dönüşü hızlandırmasının ve bunun sonucu oluşacak iktidarın dünya konjonktürü ile uyum sorunu çözülmemiştir.

Bu tablo kabul edilemez. Böyle bir gidişin önünün açık tutulması ancak büyük bir felaket senaryosunun varlığı ile açıklanabilir. Şu anda bunun gerekçelerini görmüyoruz.

Başka bir olasılık çanların Mesut Yılmaz için çaldığıdır. Çiller'e verilen

destek, onu başardı gösterme manevrası, Yılmaz'ın yenilmişliğini perçinlemek içindir. Çillerin oturduğu tahtın bütün çivileri sökölmüş, son çivinin sökölmesi Yılmaz'ın işinin bitirilmesinden sonraya bırakılmıştır. Şöyle bir ihtimal en güçlüsüdü: DYP cephesinde partiyi çökert, lideri bir süre ayakta tut; ANAP cephesinde lideri yık, partiyi yenile politikası izlenmektedir. Yılmaz kamburundan kurtulmuş, islâm ve Kürt'le barışık, yenilikçi ve değişimci bir ANAP geleceğin siyasetini belirleyebilir. Olmazsa yenisi kurulur.

(18.08.1994)

110

DYP'NİN AÇMAZI

1991 seçimleri öncesi DYP yönetiminin dikkatleri iki konuda yoğunlaşmıştı. Birincisi seçimleri kazanmak, ikincisi iktidarda başardı olmak için şikayet edilen konularda çözüm üretmek.

Birkaç iktisatçı, DYP'ye, görücüye çıkmış kız misali, ekonomik çözüm önerilerini sunuyordu ve bunların en şanslısı Tansu Çiller'di. Bir ekiple çalışan ve arkasına istanbul burjuvazisini alan Çiller, meseleye ülke ekonomisinin sorunlarına çözüm bulmak olarak bakmadı. Olay bir pazarlama sorunu idi. Önerilen çözümlerin içeriği iktisat literatürünü iyi takip eden birinin damgasını taşıyor, bir yenilik içermiyor ve cazip ambalaj ve aksesuarlarla süsleniyordu. Bu konuda rakipsiz kalmasının ikinci nedeni, kendisinin iyi bir vitrin oluşturması oldu.

iyi bir düşünceenin galip gelmesi, bu düşünceye muhatap olanların bunları anlamasına bağlıydı. Oysa DYP yönetimi, Türkiye'nin ekonomik yapısının tamamen değiştiğinin, artık ülkenin dış ilişkilerinin iç dinamikler kadar önemli olduğunun; ekonomi, güvenlik ve dış politika gibi sorunlarının genel bir model içinde ele alınması gereğinin farkına varamadı. Kaldı

111

MAHiR KAYNAK

ki ANAP yönetimi de ekonomik sorunların bilincindeydi. Kadroları çözüm

üretmek açısından DYP kadrolarından da yetenekliydi. Ancak çözüm, bilinenlerle mümkün olmuyordu ve yeni bir olaya yeni ve daha karmaşık çözümler üretilmeliydi. Dünyada değişen dengeler Türkiye'nin çevresinde şekilleniyordu ve buna kayıtsız kalınamazdı. Statükonun devamının imkansız olduğu anlaşılmalıdır.

Eğer DYP iktidar sürecini, seçim sürecinden ayı-rabilse ve meseleleri daha geniş bir platformda tar-tışabilse, ekonominin yönetimini bir hengame içinde oluşturduğu siyasî kadrolarının dışında arayabilseydi, terör konusunda tek ve en iyi çözümün kuvvet kullanmak olmadığını anlayabilseydi, çabuk inanmak yerine çok sorsaydı ve hele burnundan kıl aldırılmayan yöneticileri bütün düşünelere kendisi ulaşmaya çalışsaydı, Türkiye'nin sorunlara çare üretecek kadrolara sahip olduğunu görecekti, iç dengelerine esir oldu ve sonunda, içi boş kof bir ağaca döndü. Şu anda, giderek tükenen ve tükenmesi ile Türkiye'yi ciddi sorunlarla karşı karşıya bırakacak DYP'nin hasta yatağında, başucundayız. Her köklü değişikliğe karşı çıkmağa hazır, dar ufuklu taşra politikacılarının bütün köşe başlarını tuttuğu parti, kendisini hayata döndürecek hamleleri yapamadığı için ölüm kaçınılmaz görünüyor.

Türkiye, her zaman çözümlerin mümkün olduğu ama önder eksikliği nedeniyle, muhtemel olmadığı bir olayı, DYP'nin kaderinde bir kere daha yaşıyor. Yazık oluyor.

(10.02.1994)

112

HÜKÜMET SENARYOLARI

Herhangi bir seçimin sonucu siyasî partilerin, yani örgütlerin kaderini etkiler. Bu seçimde parti çıkarları ikinci plana itilmiş, olay liderlerin varolma mücadelesi haline dönüşmüştür. Seçim sonuçları bu mücadeleyi etkilediği ölçüde anlam ifade etmektedir. Dikkat edilirse koalisyonun devam edip etmeyeceği tartışması, zaten bir Refah zaferi ile biteceği beklenen seçimlerden daha önemli bir hale gelmiştir.

Koalisyonun bozulması Çiller ve Karayalçın'ın liderliklerini tartışılır hale getirecektir. Bu sözlerimiz DYP içinde Çiller muhaliflerinin bulunduğu ve bunların Çilleri değiştirmek amacıyla oldukları iddiasının doğruluğu halinde geçerlidir. Aksi halde, Çiller'i her zaman destekleyen ama Çiller muhalifi oldukları rivayet olunan bir grupla karşı karşıyayız demektir ve bu Türkiye'de mümkündür.

DYP ve SHP'nin erken genel seçime gitmeleri beklenemez. ANAP açısından bu, RP önderliğindeki bir koalisyonun küçük ortaklığına razı olmak anlamına gelir. Böyle bir yola gitmeleri mümkündür ama yanlıştır.

Siyasi partileri etkileyen sivil güç odakları açısından

113

MAHİR KAYNAK

çözüm, liderlerin dışlandığı bir DYP-ANAP koalisyonu olarak gözüküyor. Böyle bir iktidar, belki de, ilk ve son kez genel seçimleri beşinci yılın sonunda yapacaktır.

Silahlı Kuvvetler'in Güneydoğu'da ellerini serbest bırakacak bir DYP-MHP Koalisyonunun! tercih ettikleri anlaşılıyor. Böyle bir durumda DYP içinde Çiller muhalifi olarak anılan grup anahtar rolü oynayacaktır. Baskılara boyun eğer, kurulacak hükümete güven oyu verirlerse Türkiye'nin bir süre yan askeri bir krejirle yönetilmesi kaçınılmaz hale gelir. Bu uzak bir ihtimal sayılmamalıdır ve sivil güçlerin böyle bir hükümeti, DYP'deki Çiller muhalifleri desteklerlerse, engelleme şansları yoktur.

Sonucu normalde ararsak yeni bir hükümet kurulması öncelikli bir sorun haline gelmiştir ve ara seçimler bunu gerçekleştirmek için yapılan manevralarda bir araç konumundadır. Çiller, parti içindeki muhaliflerinin bas tırmalan sonucu, hükümeti kurma görevinin başka bir DYP'liye verilmesine razı olacaktır ve buradan şu dersi alacaktır: Diğer partiler lider için tehlike teşkil etmezler. Onların mücadelesi partiye karşıdır. Lider için gerçek tehlike parti içindeki muhalifleridir. Böyle durumlarda, hasımlarla işbirliği bile göze alınabilir ama lider kaderini muhaliflerinin eline teslim etmez.

(01.12.1994)

114

RASLANTI, KASITTAN İYİDİR

Başbakanın telefon konuşmasının banda alınması bir rastlantıdan ibaret

olabilir. Ancak eğer durum böyle değilse, yani sistemli bir izleme söz konusuysa bile, olay kamuoyuna bir tesadüf olarak sunulacaktır.

Yüzlerce koruşma arasından devletin üst yöneticileri arasındaki çok önemli bir konferansı hemen başında yakalamak, banda almak, piyangodan büyük ikramiyeyi kazanacak kadar şanslı olmak anlamına gelir. Biz bu şansı yakalayan gazetecileri kutluyoruz ve olayın aşağıda anlatacağımız biçimde olmadığından memnunluk duyuyoruz.

Kötü ihtimal şöyle olabilirdi: Bir başbakan devletin bazı organlarınca, davranışlarının ülkeye zarar verebileceği ihtimali gözönüne alınarak sürekli izlemeye alınır. Bütün konuşmaları ve temasları sistemli bir biçimde izlenir ve değerlendirilir. Devlet organları ona bir yönetici olarak değil bir taraf olarak bakarlar. Kendisine verilen bilgiler gerçeği aksettirmez, aksine davranışlarını yönlendirmek amacıyla oluşturulmuş kurgulardan ibarettir. Başbakanın işini bitirecek bir sürü bilgi ve belge toplanmıştır, ancak bunların kullanılması bir programa bağlanmıştır. Arada sırada

115

MAHiR KAYNAK

kamuoyuna akseden skandal niteliğindeki haberler, bir karan engellemek ve başbakana kendisi ile ilgili birçok bilginin olduğunu hatırlatmak içindir. Artık yönetici, yönetilen konumundadır. Ülkede üst üste patlak veren, kamuoyunu derinden etkileyen skandal ve suistimallere karşı bir duyarsızlık vardır. Saatli bombanın zembereği kurulmuş, zamanı beklenmektedir.

Biraz yakından bakıldığında ülkede ikili bir yapının olduğu, devletin sert bir kabuğun içine çekildiği, kalıcı kararların burada alındığı, görünen yöneticilerin kabuğun dışında kalarak, gittikçe etkisizleştiği görülür.

Eğer başkalarının sizi en azından hayalperestlikle suçlamaları göze ahrsanız, bütün olanları daha genel bir modelin içine yerleştirebilirsiniz. Buna göre, bazı insanları Kuzey Irak'taki toplantıya götüren helikopterlerin yanlışlıkla (!) düşürülmesi, Barzani-Talabani çatışması, Türkiye'deki iktidarın ömrü ve buna yönelik telefon dinleme de dahil bir türlü eylem tek bir filmin çeşitli sahnelerinden ibarettir.

Çok şükür bunlar sadece birer senaryo ve herşey bir tesadüften ibaret.

(12.05.1994)

KURALSIZ TOPLUM VE YERALTI DÜNYASI

Ülkeyi yönetenler var olan kuralların ayak bağı olduğunu bunlara uyulursa ülkenin çıkarlarının ko-runamayacağını düşünüyor. Herkesin bir ahlaksızlık aracı olarak gördüğü rüşveti siyasetçiler ülkeye hizmetin bir aracı olarak görüyor.

Darbe destekli Özal iktidarı Türkiye'yi ancak kendilerinin kurtaracağına, hatta bunun ilahi bir görev olduğuna inanıyor, bu amaçla ihtiyaç duyduğu kaynakları devletten ihaleler aracılığıyla sağlıyordu. Onlara göre alınan paralar kişisel tatmin için değil, kutsal vatanı daha ileri götürmek için

kullanılıyordu. Hedef çok büyüktü, kullanılan kaynaklarda aynı ölçüde büyük oldu. iSKi olayında aynı mantık geçerliydi. Alınanlar, alanların kendileriyle özdeşleştirdikleri kutsal bir görevi finanse etmek için kullanılacaktı. Bütün rüşvet alanlar, faydalanmak için girdikleri siyaseti hizmet yeri gibi göstermek istediler. Bu, büyük suçlarını büyük bir amaçla mazur gösterme çabasıydı. Kurallara uymak istemediler. Çünkü bunların misyonlarını sürdürmelerini engelleyeceğini düşündüler.

Bambaşka bir alanda, kurallar, ülkeyi korumanın bir engeli olarak görülüyordu. Güneydoğu'daki askerler,

MAHiR KAYNAK

en genel ifadesiyle, insan haklarına uyarlılar ülkenin bölüneceğinden endişe ediyorlardı. Kurlsız bir savaş sürdürdüler.

Herkesin düşüncesi aynıydı: Vatanın çıkarları söz konusu iken kurallara uyulmaz.

Haksız çıkar sağlamakla suçlananlar, hangi siyasî eğilimler de olursa

olsunlar, belki de inanarak, siyasî misyonları nedeniyle önlerinin

kesilmek istendiğini söylediler. Yapılan iş kural dışıydı ama karşısına çıkanlar da salt bir adalet dürtüsüyle hareket etmiyorlardı. Yani siyasî çıkarları olmasa kimse sesini çıkarmayacaktı. Zaten onlar da aynı yolun yolcusuydular.

Devleti temsil eden bu kural tanımaz insanlara, kendi koyduğu kurallara titizlikle uyan bir yeraltı dünyası karşı çıktı. Bir yanı ile etkiledikleri siyasette, rüşvetin kurallarına uymayanlara karşı harekete geçti.

Şimdi, kuralsız toplumla, kurallarına sıkı sıkıya bağlı yeraltı arasındaki hesaplaşmayı seyrediyoruz. Engin Civan'ı dikkatle izleyin. Onu yargılamak ama aynı zamanda korumakla görevli devletin mi yoksa yeraltının kurallarının mı geçerli olacağını göreceksiniz.

Ben tercihim şimdiden yapıyorum. Kuralsız hiçbir şey kurtanlamaz ve hiçbir değer korunamaz.

(06.10.1994)

118

DOKUNULMAZLIK

Bir ülkeyi yöneten temel kurallar anayasasında yazılıdır. Devlet bu kurallara itaati ceza tehdidi ile sağlar. Ancak bu, herhangi bir ülkede rejimin, düzenin hiçbir zaman değişmeyeceği, ilelebet süreceği anlamına gelmez. Bir değişiklik gerekirse bunu kim yapacaktır?

Üstün siyasî güç, devletin temel düzenini değiştirmek yetkisine sahiptir ve demokrasilerde bu güç parlamentodur. Meclisin bu konudaki yetkisinin hiçbir sınırı yoktur. En küçük bir sınırlama giderek bu yetkinin yok olmasına yol açar.

Düzeni değiştirmenin ilk adımı, onu eleştirmektir. Burada ciddi bir ikilem söz konusudur. Herkes açısından adeta kutsallaşmış temel kurallar, parlamento açısından eleştirilebilir ve değiştirilebilir niteliktedir. Bu yüzden parlamentoda bu yönde yapılan girişimler önemli huzursuzluklara neden olabilir.

Meclis üyesi anayasa ve yasalara itaate mecburdur, ancak bunları beğenmeye ve korumaya mecbur değildir. Kutsal değerler de dahil hepsini eleştirebilir ve değişmesini isteyebilir. Meclis bu hakkından vazgeçerse,

MAHiR KAYNAK

bu görevi kendine ait saymazsa ya tekamül durur ya da değişimi başka güçler sağlar. Türkiye'de düzen değişikliklerini hep ordu yapmıştır.

PKK Mecliste suçlaması yanlıştır. Rejime muhalefet elbette mecliste olacaktır. Burada olmadığı zaman dağa çıkar.

Meclis üyesinin dokunulmazlığı fikir suçu işleme özgürlüğünü de içerir. Üye, kanunların yasakladığı her düşüncüyü serbestçe ifade edebilir ve tekrar edelim, bunun hiç bir sınırı yoktur.

Oysa Meclis bazı üyelerinin dokunulmazlıklarını kaldırarak, sadece kendisine ait olan; düzeni, hakim ideolojiyi, devletin temel kurallarını değiştirme hakkından vazgeçmiş ve bu görevi kendisinin yapmayacağını açıkça ifade etmiştir. Böyle bir değişime gerek duyulursa herhalde başkaları yapacaktır.

Dokunulmazlığı kaldırılan üyelerin kapıda gözaltına alınması hoyratlıktır ama esasa ait değildir. Asıl önemli olan Meclisin, kendini üstün irade olmak-tan kendi eliyle çıkarmasıdır. Meclis intihar etmiştir. Allah taksiratını affetsin.

(10.03.1994)

HALK POLİTİKACIYA NİYE SAHİP ÇIKMAZ?

Aralık ayında yapılacak ara seçimlerde, hükümetin deyimi ile "Meclis'ten kovulan PKK destekçilerinin" seçilebilmesi için HADEP'in önü açılıyor. Eğer seçilirlerse hemen dokunulmazlıklarının kaldırılması gerekir. Aksi halde neden DEP'lilerin içerde tutuldukları sorusu cevapsız kalır.

Siyasî iktidarın neredeyse bütün davranışları kendi içinde çelişkilerle dolu ve tutarsız. HADEP'in seçime sokulması sadece bir örnek. Zaten bizim amacımız da ne bu çelişkileri ortaya koymak ne de bunların düzeltilmesini

beklemek. Sadece ülkemizde sık rastlanan ve sahiplerini bazan en üst düzeylere bile taşıyan bir davranış biçimini tanımlamak ve halkın buna tepkisini anlatmak istiyoruz.

Türkiye'de siyasî iktidar ile halk arasında bir temsil ilişkisi yoktur, ikisinin çıkarları birbirini ile ters yöndedir ve biri diğerinden alabildiği şeyleri kâr saymaktadır. Halk siyasî iktidarların kendisinden aldıklarını büyük ölçüde yağmalayacağını bilincindedir. Ona göre kural budur ve önünde başka türlü davranacak bir alternatif de bulunmamaktadır. O yüzden mecbur kaldığı kadarını verir.

121

MAHiR KAYNAK

Halk, siyasetçilerin seçim meydanlarında söylediklerinin gerçek olmadığını bilir ancak bu dalkavuklukları kendisinin hala var sayılmasının bir delili olarak algılar. Yani haracı dayak yiyerek değil, nazik bir kabadayıya hediye etmiş gibi verir.

Halk siyasî iktidarlarda ilke ve tutarlılık aramaz. Kendisine yalan söyleyen komşusu ile dargın kalabilir ama siyasetçisini alkışlar. Meclise gönderdiği milletvekillerinin padişah sofraları ile arenada ölümüne döğüşmek arasında, sofrayı tercih etmesini kınamanın haksızlık olduğunu düşünür.

Kendisi için iyi şeyler yapanı destekler, yağmalarını görmezden gelir. Ama bir konuda onu yalnız bırakır. Eğer desteklediği kişi yenilirse onun yerine geçip dö-ğüşmez, kaderine terkeder.

Türkiye'yi bu anlayış içinde yöneten hiç kimse yenilgisinde halkını yanında bulamayacaktır. Bunu ba-zan ima yoluyla da olsa, halkın vefasızlığına yoranlar yanılıyor. Halk yöneticisi ile kendini özdeşleştirmiyor ve yenilgiyi kendisinin saymıyor.

Yazının başına dönelim. Günlük çıkarlar için yapılan tutarsızlıkların bedelini siyasî iktidarlar ödeyecektir. Halk, Kürt sorunu da dahil her konuda yenileni çiğneyerek geçecektir. Bugün Güneydoğu'da izlenen politikalan halkın desteklediğini sananlar, ayaklan tökezleyince, sadece kendi sorumlulukları ile baş-başa ve yapayalnız olduklarını anlayacaklardır.

(29.09.1994)

FAILÎ MEÇHUL

Günlük hayatımızın bir parçası haline gelen ve katilleri bulunamayan cinayetlerden söz etmiyorum. Kimlikleri bilinmeyen kişilerin bu defaki hedefi artık bazı vatandaşlarımız değil Türkiye'nin kendisi. Devletin en yüksek makamı ülkenin bölünmek istendiğini söylüyor ve ekliyor: Buna izin vermeyeceğim.

Türkiye'yi bölmek için kullanıldığı söylenen PKK'ya bakıyorum. Devletle silahlı bir mücadele içinde olduğu bir gerçek ama ideolojisi milliyetçi değil. Ben bu örgütün milliyetçiliği reddeden sözüm ona marksist ideolojisine, kitleleri Kürtçülüğe yönlendirmediği için şükrederken, DYP içindeki çok bilmiş şahinler "üstüne üstlük bir de marksist" diye kötülüyorlar. Ne PKK'nın ne de onun tam karşısında görünen MHP'nin, kendilerinden beklenen soy düşmanlığını tahrik etmemesini son derece olumlu bulurken, liberal olduğu rivayet olunan Çiller'in kavgayı bu mecraya doğru çekmesini anlayamıyorum.

Tanıdığım bütün Kürtlerin bir koro halinde "Bölünme diye bir amacımız yok" demelerine karşı, Cumhurbaşkanımızın bizi bölecekler demesine akıl erdiremiyorum. Türkiye'yi tam uçurumun kenarında iken çekip çıkaran, büyük kurtarıcı Kenan Evren "Kürtler özbeöz

123

MAHiR KAYNAK

Türktür" dediğine göre, ne olduklarının bile farkında olmayan gafil (!) Kürtler'in şu anda Türkiye'yi böleceklerini de bilmemelerini doğal saymak gerekiyor.

Bölücülüğü desteklediği ima edilen ülkelerin, isimleri zikredilmese bile. bütün Batılı ülkeler olduğu anlaşılıyor. Devlete göre, çevremizdeki irili ufaklı bütün ülkeler de, kannca karannca, bu çabalara destek veriyor. Tam "eğer böyle ise bizi bölünmekten kimse kurtaramaz" diyecekken Çankaya'nın gur sesiyle düşüncelerim darmadağın oluyor: Böldürtmeyeceğim! "Bir Türk Dünyaya bedeldir." sözünü unuttuğum için utanıyorum ve Sayın Demirel'i hayranlıkla izliyorum.

Gerçi Sayın Demirci, 1980 öncesinde Türkiye'nin bir komünist saldırısına maruz kaldığını zannederken ciddi bir siyasî yanlışta içinde idi ve bedelini darbe ile devrilerek ödedi. Acaba bu defa da yanılıyor mu? Yine 1980'de olduğu gibi birileri bizi tam uçurumun kenarında iken kurtaracak ve şapkadan çıkan tavşan misali, hiç düşünmediğimiz yeni bir yöne mi götürecektir? Üstelik hepimiz, 12 Eylülde olduğu gibi, yeni gelenleri alkışlayacak ve düşman saydıklarımızı toplumun en seçkin yerlerine mi getireceğiz?

Ben bütün olanları başka türlü anlasam bile genel kam değişmiyor. Kimliği bilinmeyen ülkeler, ülkeyi asla bölmek istemeyen Kürtleri kandırarak son Türk Devleti'ni parçalamaya çalışıyor. Niçin parçalamak istedikleri açıkça bilinmemekle birlikte, "gavurdan dost, domuzdan post" olmuyor.

Devletle sadece bir konuda hemfikiriz: Türkiye bölünmeyecektir.

(05.01.1995)

124

GENELKURMAYIN IŞIKLARI

ANAP, ülkenin kötü yönetildiğini söylüyor. Ancak sorunların neler olduğunu, olağanüstü bir durumun bulunup bulunmadığını belirtmiyor. Ona göre Türkiye herhangi bir günden farksız, sadece Başbakan'ın yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntıları yaşıyor.

RP, düzenin bütün kötülüklerin kaynağı olduğu, bu değişmedikçe sorunların çözülemeyeceği iddiasında. Her ikisi de bugüne özgü, ciddi bir sorun olduğu inancında değil.

DYP, eğer ülkede ciddi ya da sıradan bir sorun varsa, bunun sorumluluğunun kendilerine ait olmadığını, bunları çözmek için uğraşıldığını ifade ediyor. Kusursuzluğunu ispat etmek, sorunların niteliğini ve çözüm yollarını araştırmaktan daha önemli onun için.

Ülkenin karşılaştığı tehdit ve sorunları, kendini aklamak amacı gütmeyen, tesbit etmeye çalışan Genel-kurmay'ın ışıklan sürekli yanıyor. Bulguları sivil kurumların değerlendirmelerinden çok farklı ve endişe verici. Onlara göre Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan beri en ciddi tehditle karşı karşıya. Yıllardır ittifak içinde olduğu Batı Bloku Türkiye'nin varlığını tehdit

MAHiR KAYNAK

eden bir planı sistematik bir biçimde uyguluyor. Batı içindeki ihtilafları şüphe ile karşılıyor ya da bu farklılıkların kendine yönelen tehdidi azaltmayacağı inananda. Sanıldığı aksine, bir ideolojiyi, mesela Atatürkçülüğü korumak endişesi diğer endişelerine ağır basmıyor. Hatta tarihinde belki de üç defa, islâm'ı Batıya karşı bir koz olarak kullanmayı deniyor. Bu deneme Necmettin Erbakan'ın ağzında Islama kanlı bir geçiş ihtimalinin gözardı edilemeyeceği şeklinde ifadesini buluyor. Bosna-Hersek'teki sözde katliam bahane edilerek tahrik edilen gösteriler belki de "Sorunları büyütmeyin, çözmemizde yardımcı olun, aksi halde bizi yitirebilirsiniz" mesajını taşıyor. Başbakan'ın mali destek aramak amacıyla çıktığı seyahatin hemen öncesindeki bu ihtar zamanlama açısından anlamlı görünüyor.

Genelkurmay'ın ışıklan sürekli yanıyor. Eskiden Batı'nın uyguladığı politikalarda uygulayıcı konumunda iken şimdi hedef konumuna düşmesi onu tedirgin ediyor. Hiçbir sivil kadroya güvenmiyor. Sadece belli görevlerin yapılmasında, amacını bile söylemeden onları kullanıyor. Tarihinde karşılaştığı bu en zor durumda, tecrübeli ve güçlü hasımları karşısında derin bir yalnızlık duygusu içinde, biraz mütereddit çabalıyor.

(21.04.1994)

İSTİHBARAT ZOR İŞTİR

Bir süre önce Irak istihbaratının ikinci adamı Türkiye üzerinden ABD'ye iltica etti. CIA ve MIT'in ortak faaliyeti olarak ilan edilen bu operasyonunun Türkiye ayağının sembolik olduğunu düşünüyoruz. Ülkemiz bir geçiş yeri olduğu için bazı ayrıntılarda rol oynamış olabiliriz.

Büyük servislerin hedeflerini seçerken hiçbir sınır tanımadıklarını, her düzeydeki hatta en üst düzeydeki yöneticilerin bile bir gizli servisin ağına takdabileceğini görüyorsunuz. Söz konusu somut olayda, diğer ülkelerin gizli servislerini, özellikle CIA'yı etkisiz hale getirmekle görevli bir kişiyi elde etmenin çok üstün bir istihbarat tekniği gerektirdiğini

görüyoruz. Bir istihbaratçıya göre teklif ettiğinizde sizi tuzağa düşürmesi en az sizin onu elde etmeniz kadar güçlü bir ihtimaldir. CIA'nın, hedefi hakkında bu ihtimali bertaraf edecek kadar çok bilgiye sahip olduğu ve buradan da Irak istihbaratını çok yakından gözlediği sonucu çıkıyor.

istihbarat servisleri elde ettikleri kişileri hemen açığa çıkarmazlar, onları olabildiğince haber almakta ve operasyonlarında kullanırlar. Ancak kendisinden şüphe edilirse ve tehlikeye düşerse kaçırlar. Irak istihbaratının

127

MAHiR KAYNAK

ikinci adamının, çok uzun bir süreden beri, CIA hesabına çalışmış olması beklenmelidir. Ama asıl önemli olan, ondan şüphelenildiğini CIA'nın öğrenmiş ve adamını kaçırabilmiş olmasıdır. Demek ki iltica eden kişi buzdağının sadece görünen kısmıdır.

Bir servis ne kadar güçlü olursa olsun, bizzat kendisi de bu gibi tehlikelere açıktır. Nitekim bir süre önce, Rus ajanlarını takiple görevli bir CIA mensubunun KGB ajanı olduğu anlaşılmıştır. Dünyanın en güçlü istihbarat kuruluşlarından biri olan İngiliz Gizli Servisi'ni, KGB, dört üst düzey görevliyi angaje ederek talan etmişti. Bunlardan ikisi Rusya'ya kaçırıldığı, biri kimliğini açıklamak koşulu ile serbest kaldı, dördüncünün varlığı bilinmekle beraber kim olduğu anlaşılamadı ve hatta İngiliz Servisinin başı olduğundan şüphelenildi.

Yıllardır istihbaratın militan takip etmek, rejim muhaliflerini fişlemek olmadığını söyler dururuz. Bunları söylediğimiz için bizi kınayanlara sadece birkaç örneğini verdiğimiz operasyonlar en iyi cevap olacaktır. Bu işteki başarının sadece istihbarat servisinin iyi çalışmasına bağlı olmadığını, devletin dış dünyadaki görünümünün ve prestijinin de bu konuda etkili olduğunu biliyoruz. Ancak devleti yönetenlerin istihbaratın ne olduğu konusunda en küçük bir bilgiye sahip olmadığı ülkemizde, bunların MiT tarafından onlara anlatılması gerektiğini düşünüyoruz.

(15.12.1994)

128

KAMU GÜVENLİK MÜSTEŞARLIĞI

1970'lerden beri ülkemizde bir istihbarat sorunu vardır. Aslında buna sorundan çok bir kördöğüşü demek daha doğru olur.

Bazılarına göre Türkiye'de istikrarsızlığı yaratan, ne olduğu çok iyi anlayamamış birçok olayın faili MiT'tir. DYP muhalefette iken bu örgütü siyasete bulaşmakla ve gelişmelerini engellemekle suçlamış, iktidara geldiği zaman şikayetlerinden vazgeçmiş hatta MiT'in görevini iyi yapan bir kuruluş olduğunu söylemiştir. SHP'nin temsü ettiği çizgi hem ithamlarında çok daha sert hem savunduğu zaman daha karardır.

Oysa MiT kadroları ve çalışma metodları en az değişen kurumlardan biridir. Ne sanıldığı gibi Türkiye'nin başına çorap örmekle meşguldür ne de son derece güçlü diğer servislere karşı başarılı bir mücadele verecek kadro ve zihniyete sahiptir. Devlet ve halk onu himaye edeceği ve güçlendireceği yerde bir günah keçisi haline getirmiştir. Çok zengin küfür edebiyatımıza MiTçi olmak da eklenmiş, kendisine MiTçi denilen kimseler hakarete uğradıkları iddiasıyla mahkemelere başvurmuştur.

129

MAHİR KAYNAK

Ömrümün önemli ve değerli bir bölümünü MiTçi olarak ve bu kimliği ile tanınarak geçirmiş bir kişiyim. Böyle bir hayatın hem devlet hem halk hatta hizmet ettiğim teşkilat tarafından nasıl bir trajediye dönüştürüldüğünü en iyi bilen biriyim. Ülkemin, bütün kişi ve kurumları ile istihbarata karşı tavn hüzün vericidir ve bu üzüntüm her zaman kendi sıkıntılarımın üzerinde olmuştur.

Şimdi istihbarat yetersizliği gerekçe gösterilerek Kamu Güvenlik Müsteşarlığı adı altında yeni bir örgüt kurulmak istenmektedir. Gerekçe doğrudur, tedbir yanlıştır. Önce istihbarat nedir, ondan nasıl bir hizmet bekliyorsunuz sorusuna doğru bir cevap vermek gerekir. Herkes istihbaratın sadece bilmek için yapıldığını sanmıştır. Bilmek önemlidir ve bunun için size yönelik faaliyetleri tertipleyenler kadar, onların kullandıkları araçları kavrayacak düzeyde bilgili olmalısınız. Ama bu yeterli değildir. Haberdar olduğunuz size yönelik eylemleri engelleyecek örgütlenmeye de sahip olmalısınız. Bu, Türkiye'nin yapmak bir yana hiç düşünmediği bir kavramdır.

Yeni örgüt bu amaçla kurulmamaktadır. Hatta dışarıya dönük hiçbir yönü de olmayacaktır. Hükümet ülke içinde kontrol edemediği çeşitli istihbarat kuruluşlarını merak etmektedir. Böyle bir örgüt kurulduğunda, MİTe, Emniyete ve Silahlı Kuvvetler'in istihbarat örgütlerine veya bunların bir kısmına köstebek yerleştirirse hiç şaşmayın.

Bir ülkede devlet ya tektir ya yoktur. Birbiri ile ça-şıtan kurumlar varsa orada ancak ülke dışındaki güç odaklarından söz edilebilir, devletten değil.

(02.06.1994)

130

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HAYALI BİR SATRANÇ OYUNU

Yıldırım Akbulut, işçilerin direnişi karşısında iç ba-nışı sağlamak ve seçimlerde işçilerin desteğini almak için madencilerin ücretlerinde büyük bir artış sağlar. Mesut Yılmaz bu oranı yeni toplu sözleşmelere uygular. Daha önce KiT'lerin finansman açıklarını yüksek faizli borçlarla karşıladığından, bütçenin yükü önemli ölçüde artmıştır.

Satrançta Türkiye tarafı başarılı bir hamle yaptığı inancındadır, işçiler mutludur, çünkü emeklilerinin karşılığını almışlar ve hayat standartlarını yükseltmişlerdir. Sendikalar mutludur, zira işlerini en iyi şekilde yapmış ve işçilerin gözünde daha da önemli hale gelmişlerdir. Siyasetçiler ise çok başarılıdır, çünkü işçi direnişleri durmuş ve belki de çok önemli oy kazanılmıştır.

Karşı tarafın oyuncusu buna karşı stratejik bir hamle yapar. Amacı Türkiye'nin kamu harcamalarını önemli ölçüde arttırmaktır. Bir anda Güneydoğu'daki olaylar hız kazanır.

Türkiye tarafında satranç ustası askerler vatanın

131

MAHiR KAYNAK

bütünlüğünü sağlamak için bölgeye büyük ölçüde kuvvet yığar. Devlet yanlısı Kürtler parasal açıdan des-teklenirler. Askerler son derece başarılı bir hamle yapmıştır. PKK önemli ölçüde zayıf vermektedir. Kısa sürede terör bitecek ve hatta daha önce kimin olduğu belli olmayan Cudi'ye Türk bayrağı bile dikilecektir.

Sıra karşı tarafa gelmiştir. Uzun zamandan beri oynadığı bu oyunda artık iyice ustalaşmış olan oyuncu, piyasalara alıcı olarak giderek döviz fiyatlarını ansızın yükseltir, iktisadi bir kriz başlar ve ekonominin yönetimini IMF ile ele geçirir.

Türk tarafında ekonomist Tansu Çiller başarılı bir hamle yapar. Faizleri yükseltir, yüksek oranlı bir devalüasyon yapar ve para piyasasında denge yeniden sağlanır. Ancak buna karşı bazı taşlar kaybedilmiştir. Reel ücretler düşmüş, üretim azalmış ve büyüme hızı negatif rakamlara inmiştir.

Karşı taraf birkaç ses bombasıyla güney sahillerini in ve çillerin top oynadığı boş kumsallar haline getirir. Döviz gelirleri düşer.

Türkiye tarafı bazı Avrupa ülkelerinin desteğini sağlayarak turist gelişini bir ölçüde artırır. Bölge esnafının yüzü güler.

Bu arada ülke içindeki sermaye kesimleri, ciddi bir finansman sıkıntısındadır. Özelleştirilen KİTleri alacak imkanları yoktur.

Karşı taraf tutturabildiği fiyata, haraç mezat bunları satın alır ve ekler; "Kürtler siyasi sisteme dahil edilmelidir."

Oyunun sonunu sadece tahmin edebiliriz. Bu talep kabul edilir. Zira Türk tarafı şah vezir açmazındadır. Devlet bu çok yönlü mücadeleyi finanse edecek imkanlara sahip değildir. Türk ekonomisi ve bunun sonucunda siyaseti kontrol altındadır. Karşı taraf ka-zanmıştır. Ancak Türkiye'de oyuna herkes bir hamle ile katıldığı ve hamlesinin en iyi olduğunu düşündüğü için, Türk tarafı da kazandığı inancındadır.

(11.08.1994)

Gelirinin bir kısmını hovardalıkta harcayan bir kimse, eğer masrafları gelirlerini aşmıyorsa dengededir. Eline geçen paranın bir kısmını yatırıma ayıran bir kimse gelir-gider eşitliğini gözetiyorsa o da dengededir. Her ikisinin de ortak yanı harcamalarının gelirlerini aşması halinde dengelerinin bozulacağı olgusudur.

Türkiye birinci kategoriye girer. Bu durum bir dengesizlik nedeni değildir ama gelişmenin mümkün olanın altında seyretmesinin sebebidir. Ülkenin ekonomik sıkıntıları ve IMF Kontrolüne girmesi az bir payla dengesizlikten, büyük oranda siyasi nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de üretime katkıda bulunmadan sadece siyasi nedenlerle işe yerleştirilmiş, yüksek ücretli çok sayıda insan vardır. Ancak bugün tartışılan konu nedense sadece KİTlerdeki aşın istihdamdır. Oysa bilanço çıkarmaları söz konusu olmayan diğer devlet daireleri aynı ölçüde aşın insan gücü kullanmaktadır. Ancak KİTlerin tasfiyesi, ekonomik sonuçları yanında, bugünkü siyasî partilerin kadrolarını besleyen kurumlar olduğu için, onları zayıflatacak ve siyasî güç daha fazla özel kesimin kontrolüne girecektir. Bugünkü gibi kendi kendini besleyen, toplumdan soyutlanmış siyasî kadrolar tasfiye edilecektir. Bu, siyasî yapının köklü bir değişimi anlamına gelir.

İkinci olarak bugün Türkiye'nin karşılaştığı ekonomik zorluklar vahim boyutlarda değildir, hatta küçük düzenlemelerle denge kurulabilir. Şüphesiz bir denge ekonominin bütün kaynaklarını en iyi bir biçimde kullandığı anlamına gelmez. Sefalet içinde bile denge mümkündür.

Başbakan Çiller'in ABD ziyaretinde kendisine, çoğu psikolojik nedenlerden kaynaklanan dövizle hücum dalgasını kırmak için biraz yardım edilebilir ve alınacak krediler bu amaçla kullanılabilir. Dikkat edilecek nokta bu dövizlerin ekonomideki gerçek bir açığı kapamak için değil, sadece geçici bir süreyle insanların yastık altında tutmaları için verileceği ve bunların sonra tekrar toplanacağıdır. Yani alınan krediler geri gelmemek üzere harcanmayacaktır.

Ancak ABD, Türk ekonomisinin IMF kontrolüne girmesini tercih etmiştir. Çünkü asıl amaç ekonomide yapısal bir değişimi sağlayarak, yani devletin ekonomik gücünü tasfiye ederek, siyasî gücü merkezi otoritenin elinden almaktır. Bu değişim, bütün siyasî partileri de aşan, Devlet olarak nitelendirdiğimiz bürokratik gücün siyasî etkinliğini sınırlandıracaktır.

Çünkü ancak böylece dünyadaki güç merkezleri ile çıkar ilişkisi içinde olan özel ekonomik odaklar siyaseti de onlarla uyumlu bir biçimde sürdürecektir.

(12.05.1994)

EKONOMİK REFORMLAR

Ekonomimizin ciddi sorunları olduğu artık değişmeyen, sürekli bir gerçek halini aldı. Bazı şeyler yapılmazsa felaketin kaçınılmaz olduğu en yetkili ağızlardan duyuluyor.

Her ekonomin, bu arada bizimkinin, sorunları olması son derece doğal, ancak bunların çözümü için ileri sürülen çareler anlamsız.

En önemli açmazın bütçe açığı olduğu söylenmekle birlikte, bu açığın tanımı yetersiz, iç borçlan enflasyon oranında artıran bütçe ödemeleri açık sayılamaz. Bunun üstünde kalan kısım ise tehlikeli boyutlarda değil. Kaldı ki eğer terör durursa, bu tanım içinde bütçe fazlası bile bulunabilir.

Bunun dışında enflasyonu ciddi biçimde frenleyen bir mekanizma sürekli işliyor. Bu, dışardan borç alarak ithalatın finansmanında kullanılmasıdır. Aldığımız dövizleri ithalatçıya satarak piyasadan önemli ölçüde nakit çekiyorsunuz, ithal ettiğiniz mallar, arzı toplam üretimin üzerine çıkıyor, yani arz fazlası oluşuyor. Söz konusu ithalattan aldığımız vergilerle bütçe gelirlerini artırıyorsunuz. Her yönü ile enflasyonu frenleyen bir süreç. Ama enflasyon artarak devam ediyor. Vergi reformu ile daha önce borçlandığımız meblağları bu defa gelir olarak alır, yeni iç borçlanmalara gitmezseniz

135

MAHİR KAYNAK

durumda herhangi bir değişme olmaz. Halkın alacağı, alamayacağına dönüşür. Olay mülkiyetin el değiştirmesidir ve ekonomideki reel büyüklükleri etkilemez.

Ama asıl yapmak istediğiniz iç tüketimi kısarak bunun sebep olduğu ithalat baskısını hafifletmek ise, iki olayla karşı karşıya kalırsınız. Birincisi büyüme durur, ikincisi biraz önce sözünü ettiğimiz enflasyonu frenleyen, dış borç olarak ithalat yapma süreci işlemez ve siz Türkiye'deki enflasyon eğiliminin gerçek yüzünü görürsünüz. Bu yüz ürkütücüdür.

Vergi reformunun gerekçesi sayılan, az kazananın az, çok kazananın çok vergi almak ya da vergüendirmeyen gelirleri vergilendirmek toplumdaki

değer yargılan ile ilgilidir. Bunların ekonomik sonuçları olumlu ya da olumsuz olabilir. Ekonomiyi idare edenlerin ilk amacı, dengeleri sağlayabilmek, gelişmeyi sürdürmektir. Toplumun adalet beklentisi ikincil bir rol oynar.

Şu anda hükümetin öngördüğü politikalar maalesef amaçlarını gerçekleştiremeyecektir. Çünkü planlanması gereken, bazı harcamaların yönünü değiştirmek ya da mülkiyet transferi değildir. Üretimi artırmaktır. Basit bir örnek vermek gerekirse, eğer eskiden dış borç alırken almazsanız, hatta daha ileri giderek dış borç öder-seniz halkın refahında kaçınılmaz olarak bir düşüş olacaktır. Bunu engellemek için üretimi arttırmak zorundasınız. Oysa ekonomik yapı, bir kısır döngüyü getiriyor. Üretim artışı daha hızlı bir biçimde ithalatı art-tinyor. Hüner bir kısır döngüyü kırmaktır.

Ayrıca Türkiye'deki enflasyon basit bir talep fazlası olayı değildir. Kördüğüm şu anda hiç kimsenin fark etmediği bir yerde, alışılmışın dışında bir süreçtedir. Bu süreçte eğer harcamaları yönünde bir politika izlerseniz harcamalar bütün zincirleri kırarak talebi belirli bir düzeye getirecek ve bugünkünden daha yüksek bir enflasyonla karşılaşacaksınız.

Yanlış olan modeldir. Düzeleceğine dair herhangi bir belirti de görünmemektedir.

(14.12.1993)

136

EKONOMİ SİYASETİ BELİKLİYOR

Güneydoğu'da koruculuk ve PKK'lılık biçimindeki ayrışma giderek halkın tek gelir yaratan uğraşı haline geliyor. Diğer işler, yani ticaret ve zanaat, burada yaratılan gelirin yan ürünleri haline dönüşüyor. Eğer çatışmanın yarattığı ilk kaynak olmasa bunlarda yok olup gidecekler. Sorun çözümü çok daha güç bir ekonomik soruna indirgeniyor ve çatışma insanların esas mesleği haline geliyor.

Ekonominin genelinde de açıkça dile getirilmeyen ikilemler egemen. Mesela Türkiye'nin ekonomisini yönetenler bütçe açıklarının ekonominin en önemli derdi olduğunu ve açığın başlıca sebebinin Güneydoğu olayları olduğunu söylüyorlar. Eğer Apo, Ciller'in kararlılığı karşısında diz çöküp af dilese ve teröre ayırdığımız kaynakları memurların maaşlarını artırmakta kul-lansak ne değişir? Bir paranın Doğu'da veya Baü'da harcanması arasında ne fark vardır? Ayrıca nerdeyse bölgenin tüm gelirini yaratan çatışma

durunca oradaki insanları aç mı bırakacaksınız? Ya da teröre ay-nlan kaynaklar hiç harcanmasa ve bütçe açığı sı-firlansa, şu anda oluk oluk para basıldığı halde, talep yetersizliği nedeniyle düşen üretim ve dolayısıyla milli

137

MAHiR KAYNAK

gelir nerelere kadar iner? Enflasyonu durdurup ama eşi görülmemiş bir biçimde fakirleşmek basan mıdır?

Özelleştirmeyi gerçekleştirseniz, işçilere karşılıksız sayılabilecek ödemeleri ortadan kaldırırsanız üretilenleri kim satın alacak? Talebi canlandırmak için gene para basmak zorunda kalmayacak mısınız?

Hastalık aklınızı taktığınız yerde değildir. Amaçla-mlanlara ulaşılsa bozuklukların aynen sürdüğü hayretle görülecektir.

ANAP güçlü kadrolarının olduğunu ve problemi çözebileceğini söylüyor. Doğru değildir. Bu hastalık on-lann iktidarında da vardı ve dış borç alınarak hastalığın akut hale gelmesi önlenebiliyordu. Dış borç alınamayınca kronik hastalık bütün acılı belirtileri ile akut hale geldi. Sorunu çözemezler zaten nasıl çözülebileceğini de anlatmıyorlar.

Türkiye ekonomisi bir yaban ati haline gelmiştir. Üzerine binen ininceye kadar değil düşünceye kadar gidecektir. Zaten biniciyi seyredenler ne yapılabileceğinden söz etmiyorlar. Edenler de Çiller'in yapacağım dediği şeylerin yapılması gerektiğini tekrarlamaktan başka bir şey söylemiyorlar.

Ülkenin bu kadar ekonomik zorluğa tahammül edemeyeceği görülüyor. Binici attan düşecektir. Bir yaban atını uysallaştıracak, binici siyaset sahnesinde gö-' züküyor. Yeni gelen belki de bir öncekinden daha kısa sürede kendini yerde bulacaktır.

Çözümü kitaplarda aramayınız. Kitapta yazarları size IMF söylüyor zaten. Bilen değil anlayan gerek.

(26.01.1995)

138

SATMIYORUZ, AMELİYAT EDİLİYORUZ!

Döviz fiyatlarının hiç kimsenin tahmin etmediği düzeylere fırlaması, dış ticaret açığının tavana vurması ve bütün ülkeyi saran ekonomik felaket tablosunu görünce, hiç ilgisizmiş gibi görünen 12 Eylül öncesini hatırlıyorum.

Komünisti olmayan bir ülkede her yanda kurtarılmış bölgeler yaratılmış, sokaklar bir avuç maceraperestın kontrolüne bırakılmış, halk felç olmuş yönetime bakarak derin bir karamsarlığa gömülmüştü.

Bu bir ameliyattı ve her ameliyattan önce hastaya narkoz vermek adetti. Korkular insanları yapılacak her müdahaleye tepkisiz hale getirir ve bıçağı istediğiniz gibi kullanırsınız. Öyle yapıldı ve Türkiye'ye yeni bir şekil verildi.

Döviz fiyatlarının serbest piyasada belirlendiği bir ekonomide doların, çok kısa bir sürede, iki katını aşması imkansızdır. Ama aştı. Dış ticaret açığının bir yılda bir kaç katına ulaşması beklenemez. Ama oldu. Bir anda ülke 12 Eylül öncesindeki rejime yönelik tehdide benzer bir karmaşanın içine düştü. Halk ekonominin batmak üzere olduğuna inandırıldı ve yapılacak köklü değişmelere razı olmağa çağrıldı.

139

MAHiR KAYNAK

Ameliyat masası artık hazırды ve korku narkozu kitleleri neşter darbelerine karşı tepkisiz hale getirdi. Arnk istediğiniz gibi kesip biçebilirsiniz.

Bazı milletvekillerinin maaşlarını hazineye bağışlayarak bu yeni kurtuluş savaşına destek olması, sırtında mermi taşıyan kadınlarla bir savaş kazandığına inanan halkımız için iyi bir dekor oluşturuyordu.

Oysa mesele sadedir. Türkiye'nin KİTleri tasfiye etmesi gerekiyordu. Ayak diredi ve şimdi yapmak zorunda bırakıldı. Üstelik bunları şu anda çok pa-halılaştıran dövizler karşılığında, yani bir bahşışlık paraya satacak. Dış politikamızda belirli çizgileri tutturması gerekiyordu. Şimdi yapmak zorunda. Güneydoğu sorununu ilgili ülkelerin istekleri doğrultusunda çözmesi gerekiyor. Bütün bunlara, bir çok servetlerin erimesi ve belirli ellerde büyük sermayelerin birikmesi eklenecek.

Koltuğa oturup gözlerimi kapatıyorum. Başbakan Çiller birden bir neştere dönüşüyor. Bazı doktorlar Türkiye'yi ameliyat ediyorlar. Ciddiler ve işlerini biliyorlar. Öcülerle korkutularak büyütülmüş halkımız, ekonomik felaket öcüsü narkozu ile tepkisiz yatıyor.

Korkmayın, iyileşeceksiniz ve değişeceksiniz. Ama iyi bilin sizi ameliyat eden birileri var.

(14.04.1994)

140

EKONOMİNİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

Devletin harcamaları gelirlerini çok aşıyor. Bu süreç hızlanacak ve bütçe açığı giderek artacak. Bir bilmece kadar karmaşık ayrıntılara girmeden sonuçlarını söyleyeceğim. Firmalar kendi paralarını mali piyasalarda değerlendirmeyi, buna karşılık daha yüksek orandaki faizlerle borç almayı tercih edecek. Böylece vergilerindeki azalma faiz farkını telafi ettikten başka onlara bir kar bırakacak. Vergiler, bir yıl sonra tahsil edilmesi ve yüksek enflasyon nedeniyle reel olarak önemsizleşecek. Devlet gelirleri harcamaların daha azını karşılar hale gelecek.

Eğer Devlet harcamalarını kısarsa, talep yetmezliği nedeniyle; bugün olduğu gibi, fabrikalar kapanacak. Harcamalarını artırırsa çok yüksek bir enflasyon kaçınılmaz olacak. Devlete de dahil olmak üzere hiç kimse yatırım yapamayacak.

Bir tahterevalli gibi, ekonominin bir ucuna basınca diğer ucundaki kötülükler yükselecek. Yöneticiler hangi uca basacaklarını bilememenin şaşkınlığını yaşayacak.

Bütün bunlar gerçektir ama gerçeklerin tamamı

141

MAHİR KAYNAK

bundan ibaret değildir. Şu anda usta bir ressamın tuvaline attığı, size rastgele gibi görünen boyalan seyrediyorsunuz, ilk bakışta anlamsız ve çirkin gözüküyor. Oysa bir süre sonra, resim tamamlanınca, belki de hayran kalacaksınız.

Resimdeki boşlukların şu renklerle doldurulacağı beklenir. Artık Devlet küçülmek zorundadır. Bunu kendi rızası ile yapmadığı için mecbur bırakılmıştır. Dış baskılara ek olarak iktisadi yükü nedeniyle, Güneydoğu sorununa barışçı çözümler arayacaktır. Bütün bunların ötesinde, şu anda iş dünyasındaki feryatların aksine, ülkede, Türkiye ölçeğine göre mega boyutlarda bir sermaye birikimi oluşmaktadır. Bu sermaye na-kittir ve muhtemelen yurt dışındaki bankalarda döviz olarak durmaktadır. Tavrınıza göre sizi ihya edebilir ya da kaderinizle başbaşa bırakıp yaban ellerde kendine yurt tutar.

Bir ülkede cari işlemler açığı bir yılda sıfırdan altı milyar doların üstüne çıkarsa ve bu miktar ödemeler dengenizde büyük bir yer tutmakta ise, bunun adı dış ticaret değil sermaye transferidir. Geçen yıl böyle olmuştur.

Bir siyaset ve iktisat ustası ile karşı karşıyasınız. Şapkanızı çıkarın ve önünde eğilin. Bir kaç yüz milyon dolarla, üstelik bundan kâr sağlayarak, Türk ekonomisine müdahale etmiş ve ona akmaktan başka çare bırakmadığı bir kanal açmıştır. Neler yaptığını çok iyi anlıyorum, yapacağını da bekliyordum.

142

YANLIŞ GEREKÇELER

Gümrük Birliği'ne girmemizin, gümrük vergilerinin kaldırılması nedeniyle sanayimizdeki korumayı kaldıracağı ve rekabeti sağlayacağı, bu yüzden daha kaliteli mallan ucuz tüketebileceğimiz söyleniyor. Bu saptırılmış bir gerekçedir. Gümrük vergilerim ve sanayideki korumanın bütün ülkelere karşı' kaldırılması bekleneni daha iyi sağlar. Ayrıca halkın daha ucuz mal alacağı da doğru değildir. Gümrük vergilerinden vazgeçen hükümet, zaten yetersiz olan gelirlerini arttırmak için açığını başka alanlardan kapatacaktır. Yani mallar ucuzlarken, halkın satın alma gücü azalacak ve durum değişmeyecektir.

Yalnız bir gerekçe doğrudur ve doğru olduğu kadar hazindir. Avrupa Birliği, bu anlaşmayı onaylamak için demokratikleşmeyi ve insan haklarına saygıyı şart koşmaktadır ve siyasî iktidar bunu yapmaya söz vermiştir. En açık ifadesi ile halk, en doğal hakkı olan özgürlüklere ancak bu birliğe

katılarak kavuşacaktır. Zulümden kurtulmanın bedeli, Avrupa ile bütünleşmektir.

Böyle bir durumda komlo teorisyenleri boş durmayacak ve siyasî iktidara şöyle söyleyeceklerdir: Avrupa Birliği'ne girmek sizin hedefinizdir. Halkın,

143

MAHiR KAYNAK

bunu gönül nzası ile kabul etmeyeceğini biliyorsunuz. Bunca yıldır ülkeyi kan gölüne çevirmenizin, her düşünceyi ceza tehdidi ile durdurmanızın sebebi halkın, kurtuluşu başka iradelerde, Avrupa'da aramasını sağlamaktır. Bu siyasî bir şantajdır ve halkına karşı böyle davranan ilk yönetim sizsiniz. Tehdit alanda kabullenilen konumun bu tehdit kalkınca reddedilebileceğini hesaba katmanız gerekir.

Avrupa ile bütünleşmek siyasî bir tercihtir ve işin ekonomik yanı nisbeten önemsizdir. Yani daha büyük bir ekonominin parçası olarak, bu pazarın etkileri ile verimli üretmek, daha çok üretmek için Avrupa Birliği tek seçenek değildir. Türkiye merkezli, siyasî desteği ABD-Rusya eksenli bir iktisadi birlik ya da Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin canlandırılması mümkün olan alternatiflerdir. Bu seçeneklerin hepsinin halkın önünde tartışılması gerekirdi. Bu konumun, ekonomik boyutu kadar hatta bundan daha fazla Türkiye'nin siyasî geleceğini nasıl etkileyeceği tartışılmalıydı. Bu yapılmadı. Halka tek seçenek olarak sunulan Avrupa'yla bütünleşme süreci bir oldu-bitti ile başlatıldı.

Bunun dışında anlaşmanın dengesiz ve aleyhimize olduğu, siyasî iktidarın bir basan elde etmiş görünmek için her ödüne razı bir tavır sergilediği apaçık. Ama bunu tartışmayı gereksiz buluyorum. Biraz sonra ölecekseniz yiyeceğiniz şeyin iyi ya da kötü olmasının bir anlamı yoktur.

(16.03.1995)

144

CARLOS YAKALANDI

Carlos'un yakalanması bir maceranın sonu, bir sorunun cevabı gibi görünmesine rağmen yepyeni sorulardan oluşan bir yumağı önümüze atıyor. Tek başına bir insan, kim olursa olsun, ancak parklardaki banklarda uyuyup çöplükten yiyecek toplarken, bu yalnız görünen adamın arkasındaki güç neydi? Yakalanma bir yenilgi mi yoksa bu mesleğin sıradan bir emeklilik seremonisi mi? Sudan'da öldürülmesi doğal karşılanabilecek bir kişiyi kaçırmak neden gerekti? Kaçırılmasını planlayanlar bertaraf etseydi kınanırlar mıydı? Yabancı bir ülkede yapılan bir işin arkasında hangi devlet olursa olsun uygulama o ülkenin usullerine uygun olarak yapılabilir ve genel uygulama da budur.

Eğer karşı bir güç kaçırdı ise ne istiyor? Carlos'tan öğrenecekleri şeyler mi vardı yoksa bu zayıf olasılığı anlamsız kılan başka bir hesap mıdır söz konusu olan? Yani Carlos aynı ölçüde değerli bir başkasına karşı pazarlık için mi tutuluyor?

Fransız gizli servisi Sudan'da bu ölçüde örgütlü mü yoksa bu zayıf olasılığı dışlayan bir başka senaryo mu var? Mesela CIA, KGB, veya ingiliz istihbaratı gibi bir

145

J

MAHiR KAYNAK

örgüt Fransa'yı bir ara durak olarak mı seçti?

Bu soruların cevapları bulunabilir, ilk yapılacak iş Sudan'da çatışan tarafları belirlemektir. Bu bilinince Sudan coğrafyasındaki Sudan bayrağı yavaşça kaldırılır ve yerine çatışan tarafların bayrakları konur. Mesela radikal islamcı akımların üstüne Alman veya ingiliz, hükümet yanlısı güçlerin üzerine ABD Bayrağı yerleştirilir. Carlos'un hangi tarafta olduğu belirlenir ve yavaşça pasaportu cephesini destekleyen ülkenin pasaportu ile değiştirilir.

Bunları düşünürken Sudan'ı bilmediğimi ve problemi çözemiyeceğimi anladım. Bu konudaki soruları geçiştiriyorum, karnıma ağırlar giriyor. Bir odaya hap-solmuş, küçücük bilgi kınınılan ile Dünya'yı anlamaya çalışmanın dayanılmaz sıkıntısını çekiyorum. Oysa önümdeki bulmacada bir harfi yerine koyabilsem bir çok şeyi çözebileceğimi görüyorum.

Hayvanat bahçesindeki bir kartal gibiyim. Gözlerim kocaman bir ufku taramak yerine üç beş ağaçlık bir alanda anlamsız objeler üzerinde dolaşıyor. Gazete bilgileri önüme konan bir et parçası gibi cansız ve

lezzetsiz. Tek yapabildiğim etin tadından hangi otları yediğini çıkarma fantezisi.

Ama çarem yok, bir şeyler söylemeliyim. Sürekli kamburum olan yanılma riskini bir parça daha büyütme pahasına, sadece sezgilerimle Carlos'u kötü bir gelecek beklemiyorum.

(25.08.1994) .

146

MASAL

Sıradan bir Yeşilçam filminde, baş kadın oyuncu akla gelmedik belaları birarada yaşar. Zenginken her-şeyini kaybeder, kör olur, namusunu en zor koşullarda korur ama herkes onu fahişe sanır.

Baş erkek oyuncu sevdiği kadını, bu kötü rastlantılar sonucu terkeder, ama hiç unutamaz.

Biri Kars'ta diğeri Edirne'de yaşayan sevgililer yine bir tesadüf sonucu, mesela Adana'da karşılaşır. Bütün talihsizlikler tersine döner ve mutlu sona ulaşılır.

Türk insanı bu senaryoyu yadırgamadan, sorgulamadan izler. Çünkü bütün hayatı en kötülerle en iyilerin yanyana bulunduğu bir karmaşadan ibarettir.

Ermeniler Doğu Anadolu'da bir devlet kurmak peşindedir. Güneyden ilerleyen Kürtler'le birleşip Türkler'in anayurdu ile ilişkisini keseceklerdir, israil'in iki mavi çizgisi Fırat ve Dicle'yi temsil etmektedir. Bu topraklar israil'in müstakbel hayat alanlarıdır. Suriye ilk adımda Hatay'ı alacak, sonra sınırlarını Toroslara da-yayacaktır. Yunanlıların megaloidesi, Batı Anadolu'yu gözüne kestirmiştir. Rusya kendini bildi bileli Türkiye

147

MAHiR KAYNAK

üzerinden sıcak denizlere inmek istemektedir. Dünya'nın bütün büyük ülkelerini egemenliğine almış olan Siyonizm Türkiye'nin kapılarına dayanmış, RP'nin karşı koyması olmasa tamamen ülkemizi eline geçirecektir. Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.

Ama bütün bu kötülöklere ve komplolara karşı Türkiye eşsiz bir direnç göstermektedir. Kurtuluş Savaşı'nda, vatan sevgisi ve imanından başka birşeyi olmayan Anadolu insanı yedi düveli dize getirerek yeniden tarih sahnesindedir. 1960'da adı Demokrat ama gizli niyeti ülkeyi diktatörlökle yönetmek olan iktidar, Silahlı Kuvvetler'in demokrasi aşkına yenik düşmüştür. 1971'de ülkenin uyanık bekçileri iç ve dış düşmanların tam zamanında bertaraf etmiştir. 1973 Kıbrıs Barış Harekatı ordumuzun ne kadar etkili olduğunu dünyaya ispatdır. 1980 bir yanı Türkiye'yi komünizmin pençesine, diğer yanı koyu bir faşizme götüren anarşinin yere serildiği yıldır.

Şu sırada uluslararası şer güçlerinin ülkemizi bölüp parçalamak için sahneye sürdüğü PKK bu baharda, ya da herhangi bir baharda yok edilecektir.

Sanki yeryüzünde bir yerde değil, kötü devlerle iyi insanların çarpıştığı bir masal dünyasındayım.

Acaba hem sorunlarınızdan, hem övünmelerinizden biraz indirim yapamaz mısınız? Eğer buna razı olursanız ben ikinci adımı atacağım ve bunların hepsi tamamen yalan ve yanıştır diyeceğim.

148

OSIERO NERO ÖLDÜ

Çocukluğunda, çıplak ayakla dolaştığı tarlalara fabrikalar kurmayı düşlerdi. Bu arzusu kendisini mutsuz hissetmesinden kaynaklanmıyordu. Az katıklı ekmeği, ailesinin sevgisi, okulu yetiyordu ona. Ama sevdiğine bir şeyler vermek isterdi. Ülkesini, toprağını, çevresini seviyordu. Mutlu yapmak istediği kendisi değildi, sevdikleriydi.

Başarılı bir öğrenciydi. Ülkesi onu dost bir büyük ülkeye mühendislik eğitimine gönderdi. Mesleğinde söz sahibi bir insan olarak geri döndü. Yıllar ona sevgili bir eş, her biri bir dünya değer iki çocuk vermekle kalmadı, yönetici general, Osiero'yu ülkenin iman ile görevli bakanlığa atadı.

Ülkesinde sürekli törenler yapılırdı. Generali ayakta alkışlar, nutukları dinler gibi görünürdü ama akli ya yapılmakta olan bir su şebekesinde, ya da ülkesinin bir yanına daha ulaşan yollardaydı. Siyaset ona hep yabancı kaldı. Ne sevdi, ne nefret etti. ilgilenmedi bile.

Devletin verdiği güzel bir evde otururdu. Ancak ne bu ev, ne de içindekiler insan elinin bollukla ama hoyratça yaptığı zevksizliklerden değildi. Herşeyde ve her-

149

MAHİR KAYNAK

kesde doğanın güzelliğine eklenmiş bir zerafet vardı.

Birgün bu küçük ülkenin dostu büyük ülke ile, diğer küçük ülkelerin dostu öteki büyük ülke arasında ciddi bir bunalım çıktı. Sonunda Osiero'nun ülkesi, dost büyüğünü değiştirmek zorunda kaldı.

Yönetici generali, ayaklanan başka bir generalin askerleri öldürdüler. Şüphesiz başka ölenler de vardı. Osiero'yu hapse attılar.

Yeni büyük dost ülkenin, Osiero'nun ülkesinden sorumlu istihbarat görevlisi, Victor Karen yeni atama listesinden daha büyük atama ile görevlendirilmediğini anladı. Özel hayatında düzensizlik ve alkole aşın düşkünlüğü bu küçük ülkenin ötesine geçmesine izin vermemişti. Kızdı. Küçük ülkedeki birimlere bir şifre göndererek rejimi güvenceye almak için eski yöneticilerden daha fazlasının bertaraf edilmesini istedi.

Osiero, teknik bir konuda da olsa, bakandı. Adil bir mahkemede hızla yargılandı ve üç gün içinde asıldı.

Osiero'nun karısı, sevgilerin en güzelini tattığı, ikimiz bir bardağın içindeki su gibiyiz, neresi ben neresi o bilemiyorum dediği kocasını bir daha göremedi.

Victor Karen o gece evine gitmek istemedi, sevgilisine telefon etti ve yeni bir seks pozisyonunu denemeye karar verdi. Yoksa kadını elinde tutamazdı.

Osiero Nero küçük bir ülkenin büyük bir insanıydı. Victor Karen ise büyük bir ülkede küçük insan.

150

EK

EKSEN VE DENGE

Mahir Kaynak, maharetli bir kaynağa mı sahip, yoksa kendisi mahir bir Jcaynafc mı?

(Gülüşmeler) Kesinlikle tek başıma çalışıyorum. Özel (maharetli) bir kaynağım yok. Herkes gibiyim. Ama insanlar bütün bunları tek başıma yapayacağımı, muhakkak arkamda birilerinin olduğu zannına varıyorlar, üzüldüğüm tabii buna. Aynı zamanda bu iddiaya seviniyorum da. Çünkü kendimi biliyorum...

Mahir bir kaynaksınız yani...

Açık olmakta beis yok, belli bir kabiliyetim var. Bütün ömrümü bazı konulan düşünerek, analiz ederek geçirdim. Bu da bunun doğal sonucu.

Analizlerinizde, herkesin takip ettiği rretodlannukullanyorsunuz?

Hayır. Farklı metod ve yöntemler kullanıyorum. Evvela, olayları bütüncül, bir model içinde inceliyorum. Yani bir olayı, çevresinden soyutlayarak ele alıp, analiz yapmıyorum. Çünkü, o olayın bir öncesi ve sonrası vardır, etkilediği ve etkilendiği olaylar vardır.

Tümdengetimci metod izliyorsunuz...

Evet, ve olayların bu modeli doğrulayıp, doğrulamadığına bakarım. Yoksa tek başına olaylar benim için bir kıymet ifade etmez, insanın duyu yoluyla algıladığı şeyler de yanıltıcı olabilir. Ama insan akli doğru çalışıyorsa, verdiği hüküm muhakkak dünyada karşılığını görür. Doğru olarak düşündüğünüz hiçbir meselenin verilere ihtiyacı yoktur ve neticede düşündüğünüz aynen tezahür eder.

151

MAHiR KAYNAK

Sezgilerinize inanmaz mısınız?

Çok inanırım ve çoğu zaman da bunlardan şüphe ederdim. Yani üretilen şey aslında kendi ürünüm müdür? Yoksa sadece bir televizyon alıcısı gibi daha üst bir iradenin tepkilerini yansıtan bir araç mıyım?

Sizce hangisi?

insanların daha büyük bir gücün bir aracından ibaret olduğu düşüncesine götürüyor. Ama bu konuda da şüphelerim var.

Ne gibi şüpheler?

Belki insan sadece bir araçtan ibaret değildir, kendi düşüncelerinin de bir katkısı vardır. Ama Allah insana sadece düşünme kabiliyeti vermiştir de diyebilirsiniz, ya da doğrudan doğruya o insan beynini bir aracı olarak kullanıyor da diyebilirsiniz. Yani ilk sebep konusunda değil de, insan iradesinin işleyişiyle ilgili şüphelerim var.

Yaraaa'nui külli iradesi içerisinde yer alan ve o alanda hareket eden bir cüzi iradeye sahip değil mi insan?

Elbette, ama işleyişinden emin değilim...

Bu varoluş meselesinin işleyişine giriyor ve 'Cebriye mi. Mutezile mi?' sorusunu getiriyor. Ama biliyorsunuz Ehl-i Sünnet iki uç noktayı buluşturan bir yoruma sahip...

Evet, islâm düşüncesinde bu meseleler enine boyuna ele alınmış...

Varoluş meselesinden istihbarat meselesine geçmek istiyorum, tyi bir istihbaratın sadece kaynaklara sahip olmakla mümkün ol-madığı açık. Baa'da bunun için olsa gerek 'Enteüifans Seviş' diyorlar ve zekaya, olayları analiz etmeye dayandırıyorlar. Türkiye'de böyle bir istihbaratçıbk var mı?

Kesinlikle yok... Benim bugün olayları analiz etmedeki kabiliyetimi ve farklılığımı istihbarat menseli olmama dayandıranlar var mesela, ama yanılıyorlar. Eğer böyle olsaydı, ben analizlerimin bir kelimesini bile yapamazdım. Benim bugünkü tavnım zaten MITin intellect içermeyen felsefesine ve dünya görüşüne tepkiden kaynaklanmaktadır. Yani bugün böyle konuşmam, onların karşısında olduğumu gösterir.

Tamamen tepkisel mi yani?

Tabii ki değil. Demek istediğim şey şu: Onların arasında ye-

OSIERO NERO ÖLDÜ

tlştlglm için böyle konuşmuyorum. Bu gün düşündüğüm şeyler analiz yapıp kendi vardığım sonuçlardır. Ama bunun yanında dünyadaki gelişmeleri medyadan takip edip, istifade etmeye çalışıyorum tabii.

Bu düşünce biçimine nasıl ulaştınız?

Bu konularda bir eğitim almadım. Deneme-yamlma yoluyla elde ettiğim sonuçlardır. Benim hayatım zorluklarla geçti ve problem çözmeye mecbur kaldım. Bu sırada insan akılcı olmaya mecburdur. Çünkü yanlış davranışlar hemen karşılığını bulur. Bu bir söz olsa belki önemi olmaz. Ama bir yaşam biçimlyse size bedelini ağır ödetir. Bedel ödeye ödeye doğru düşünmeyi öğrendim.

En büyük bedeli 1971 'deki cuntayı deşifre ederek mi öğrendiniz?

(Mahir Bey çok derin bir nefes alıyor) Evet... Deşifre ettikten sonra karşılaştığım olaylar birçok tezada işaret ediyordu. Ben devletin istediği, kanunî bir işi propesyonelce yaptım. Bana atfedilecek herhangi bir kusur yoktu. Bütün bunların sonucunda çok ciddi zorluklarla karşılaştım. Bu zorluk hem devletin kayıtsızlığı ve hem de halkın tepkisi idi. Kendisine hizmet ettiğim halk bile beni suçladı.

Halktan nasıl tepki aldınız?

insanlar bana şüpheyile bakmaya başladılar. Benim is-tihbaratçılığını ahlaksızlık olarak telakki ettiler ve bunun bir muhbirlik olduğunu düşünerek yanımda konuşmaktan bile çekindiler. Bu bir çelişkiydi. Darbe yapmayı planlayan cuntayı deşifre etseydim, sadece Türkiye'de değil bütün dünyada takdir görürdüm herhalde. Ama o günlerde lanetlenen bir insanın bugün arkasında hiçbir destek olmamasına rağmen fikirlerine değer verilen bir insan olması savunduğu fikirlerin doğru olduğuna işaret eder.

Deşifre edilen nadir ajanlardan birisiniz...

Evet. Muhakkak başkaları da olmuştur ama benim gibi 'Ne halin varsa gör' denilip sokağa atılmamıştır. Cebine para konulmuştur, yeni bir pasaport verilmiştir vs. Ben kendi problemini kendi çözen tek örneğim.

Bu hadiselerden sonra da konuşmaya devam ettiniz. Can güvenliğini hiç düşünmediniz mi?

Benim canım Allah'a emanet. Ama bunu insanlara anlatamıyorum. Ancak öldükten sonra beni koruyan, kollayan kimsenin

MAHiR KAYNAK

olmadığını anlayacaklar. Benim için önemli olan hayatımdan ziyade haysiyetimi korumaktır. Haysiyet ve şerefimi korumak için bin kere ölmeye razıyım. Alnıma yapıştırılan kara lekeyi temizlemek için vereceğim şeyler sadece hayatımdan ibaret değildir.

Tümdengelimle! yöntemle olayları determine etmeniz zihninizi bloke etmiyor ma? Dolayısıyla da yanlış analizleri doğurmuyor mu?

Tabii ki oluyor. Ben zaten yaptığım her analizin doğru olduğunu iddia etmiyorum ki. Ama metodumu savunuyorum. Elinde hiçbir müsbet bilgi olmayan ve hiçbir yerden desteklenmeyen, sadece okuduktan ile ve düşündükleri ile bir sonuca varan birisinin, bazı hatalar yapması doğaldır. Çünkü modelinizin doğru veya yanlış olduğunu ancak hayattaki verilerle test edebilirsiniz. Benim o test imkanım yok. Ama şunu görüyorum: Benim yaptığım bazı analizler bazılarının sağlam verilere dayanak yaptığı analizlerden daha doğru çıktı.

Bu yöntem sağlam verilere dayanmadığı zaman komple teorileri doğurmaz mı?

Ben sizin komplo teorisine karşı çıkmanızı anlamıyorum. Ben sizin anladığınız manada 'komplo teorisyeniyim'. Çünkü 'her şey kendiliğinden olmakta, planlı programlı hiçbir şey olmamaktadır' dersiniz, ben buna katılamam. Çünkü dünyayı yönetmek ve yönlendirmek için devletin bünyesinde planlı programlı, örgütlenmeler yapılmaktadır. Bu bir anlamda komplo kurmaktır.

Fofcat bir şeyleri planlamak ayn, her şeyin komplo sonucu, oluştuğuna inanmak ayn şeyler değû mi?

Komplo kelimesi bir kötülük, negatiflik akla getirebilir ama ben bunu kastetmiyorum. Sadece diyorum ki dünya yönetiliyor ve ben ancak bu yönetimin niyetlerini, projelerini analiz ederim. Ama projeler gerçekleşmeyebilir. Ben bunu önceden göremeye-bilirim.

Her şeyi bir tek sebebe bağlamak, 'Amerika, CIA, Siyonizm vs...' zihni hantallaştırıyor mu?

Bu zaten analiz değildir ve yanlıştır. Her şeyi tek bir sebeple izah etmek kolaycılık tabii. Ama ben ilk önce tarafları tayin ederim. Tarafları tahmin ederim. Yoksa evvela tarafları koyup 'bunlar şöyle yaparlar, böyle yaparlar' demem.

Gaziosmanpaşa olaylarında İsrail-İngiliz ekseninden bahsettiniz. Bunu neye dayandırdınız?

154

OSIERO NERO ÖLDÜ

Çiller. PKK'yı desteklediği için Suriye'ye karşı bir hareket düzenlenmesi gerektiğini söyledi ve hatırlarsanız aynı şeyi Mesut Yılmaz da zikretti. Bunun Amerika'nın işine gelmeyeceğini düşündüm. Çünkü Amerika'nın mimarı olduğu Ortadoğu barışının köşe taşı Suriye. Suriye'ye saldırmak Ortadoğu barışına gölge düşürür, ikinci olarak Türkiye Irak'ı bırakıp, Suriye'ye yönelirse bu Saddam'ın lehine olur. Amerika Saddam'a düşman olduğu için buna razı olmaz. Bunlara rağmen Suriye'ye husumet beslemesi, Amerikan çizgisinde olmadığına delalet eder, diyorum. Suriye'nin ezilmesi İngiltere ve İsrail'in işine gelir. Herkes Çil-ler'in Amerikancı olduğunu söylerken, ben politikalarına bakarak İngiliz-İsrail ekseninde olduğunu söylüyorum.

İsrail'i Ameri/can ekseninin dışına niye taşıyorsunuz?

Amerika ile İsrail'i özdeşleştirenler bir varsayıma dayanıyorlar, bir analize dayanmıyorlar. 'Amerika'da Yahudiler çok ve Amerika'yı siyonizmle yönetiyorlar' iddiası bir varsayımdır. Amerika Yahudilerle özdeşleşmek istemez. Çünkü böyle olursa İslâm dünyasını karşısında bulur. Bunun sonucunda da Avrupa, İslâmiyet'in arkasına geçer/Komünizm tehlikesi de ortadan kalktığı için böyle bir şey olursa bütün Müslümanlar husumetlerini Amerika'ya ve İsrail'e çevirirler. Eskiden büyük bir düşman vardı, Rusya ve bir büyük ideoloji vardı; komünizm. Ona karşı durarak ABD İsrail'i yanında tutabiliyordu. Bu tehlike ortadan kalkınca İslâm dünyası için tehlike Siyonizm oldu. Bunun için Amerika Ortadoğu'da banşı sağlayarak İsrail'i bir güç, bir taraf olmaktan çıkardı. Dolayısıyla diğer iddianın varsayıma dayandığını ve yanlış olduğunu söylüyorum. Benim iddialarım ise analize dayanıyor. Ayrıca ben şunu söylüyorum: İsrail gelecekte Türkiye'nin nüfuz alanı içerisinde kalacaktır. Herkes İsrail'in Türkiye'yi mahvedeceğini düşünürken; ben farklı görüyorum.

Peki İsrail'in İngiliz eksenine kaymasının sebebi ne?

İsrail Amerika tarafından terkedilince kendine gizli bir ortak bulur İngiltere ve Avrupa. Avrupa açıktan İsrail'i desteklemez. Ama politikalarında müşterek menfaatlerin olduğu çok açıktır.

Çiller neden bu eksene kaysın?

Bilinçli bir kayış değil tabii. Bugün Çiller politika yapamamaktadır. Günlük tepkilerin dışında. Çiller iktidara geldikten sonra ordunun PKK'ya baskı yapmak istemesinin karşısında

155

MAHİR KAYNAK

Güneydogu'da büyük bir savaş başlıyor. Bu Amerika'nın işine gelmez. Peki Çiller niye böyle hareket etti? Ordunun gücünü ve kendisinin buna karşı gelemeyeceğini anladı. Bu noktada israil ve Avrupa'nın desteğine güvenip, Amerika'dan uzaklaştı. Yani Sayın Çiller'in tavn bir politika değildir, sadece iç güdüsel olarak kendini koruma tavn ve davranışıdır.

Ordu da mı tngütere-îsraü eksenine kaydı yani?

Ordunun politikası israil'e ingiltere'ye yaranmak değildir. Ama askerlerin Kürt konusunda analize dayanmayan önyargıları vardır. Kürt kimliği tanınırsa, Türkiye'nin bölüneceği endişesini taşıyorlar. Burada şunu kesinlikle ifade etmek istiyorum. En başından beri müstakil bir Kürt devletinin kurulma ihtimali olmadığını, böyle bir devlet kurulursa, ancak bölge devletlerinden birinin himayesi altında olması gerektiğini ve bu ülkenin ancak Türkiye olabileceğini söyledik. Bugün Talabani de aynı şeyleri söylüyor. Türkiye'nin Kuzey İrak'ı işgal etmesinden yana değilim ama oradaki Kürtler'! ve Türkmenler'! himaye etmesinden yanayım.

Bu Amerika'nın da isteği herhalde?

Evet, bunun için bana haksız olarak ithamda bulunuyorlar. Ben Türkiye çıkarları için böyle olması gerektiğini söylüyorum.

Az önce Çiller'in İsrail-İngiliz eksenine kaydığını söylediniz. Kuzey Irak operasyonu ABD'nin isteği ise Çiller nasıl Avrupa eksenine kaymış oluyor?

Sanki bir çelişki var gibi değil mi? Bakın ABD, Tansu Çiller'in kendisini korumaktan başka bir derdinin olmadığını anladı. Gaziosmanpaşa'da olaylar çıktı ve Tunceli'de 18 er şehit oldu. Böylelikle Çiller başarılı olduğunu zannettiği terör konusunda ciddi bir darbe almış oldu. Ve hemen önüne bir fatura getirildi; 'Kaybolan prestijinizi kazanmak için Kuzey İrak'ta PKK Kovalanıyor, benim yıllarca savunduğum senaryo gerçekleşiyor. "Türkiye, Kuzey İrak'a müdahale etmiştir.' Ama Sayın Çiller maalesef bunun farkında değil. Gaziosmanpaşa'da ve Tunceli'de kaybolan prestijini kurtarmak için

bu fikre balıklama atlamıştır.

1991'de yaptığınız bir konuşma olası bir darbenin dış destek kaynağının eksik olduğunu söylemişsiniz. Son olaylar ve Kuzey Irak çıkarması darbenin bu eksik kalan ayağını tamamlamak için mi yapıldı?

156

OSÎERO NERO ÖLDÜ

Hayır. Türkiye'de muhtemel bir darbenin amacı şu olabilir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini önlemek. Eğer bu olaylar Türkiye'nin Avrupa ile entegrasyonuna engel olursa darbeye gerek kalmaz. Yani ABD-Rus eksenini Türkiye ile ittifak içinde olursa bir darbe için hiçbir neden yoktur.

Darbeden ziyade bir iç savaştan söz etmeniz sebebi bu mu?

Çünkü karşılıklı iki güç vardır. Eskiden tek bir dış güç desteklediğinde darbe yapılıyordu. Bugün Türkiye'de bir kanat darbe yaparsa diğer kanat buna karşı çıkar ve bunun neticesinde bir iç savaş ortaya çıkar. Ama böyle bir ihtimal gittikçe zayıflıyor. Çünkü Türkiye'nin sözleri Avrupa'dan, eylemleri de ABD-Rus ekseninden yanadır.

Türkiye çift başlı mı?

Evet. Yani Türkiye'nin belli bir politikası yok. Çünkü olaylara Türkiye yönlendirilerek sürükleniyor. Yani orduya bağlı olarak ÇÜler'in politikası, Irak'ın toprak bütünlüğü ve Kürt devletinin kurulmaması ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesi. Bu söylenen ve görünen taraf.

Bu haliyle ordu Avrupa kanadını mı temsil ediyor?

Öyle gözüküyor. Ama eylemlere baktığınızda, PKK hayatta kalıyor. Kuzey Irak'ta fiilen bir Kürt Devleti kuruluyor, daha ileride göreceksiniz, Türkiye Kürtler'in hamisi durumuna gelecek ve Türkiye ile AB arasındaki bağlar da çözülecek. Bu da Men gerçekleşen. Ama söylenenle gerçekleşen arasında hiçbir ilişki görülüyor.

Bu ilişkisizlik Türkiye'yi nereye götürecektir?

Türkiye bu politikaları görüp bu istikamette hareket etseydi, ne ordu-PKK çatışması, ne Türkiye içerisinde bir operasyon, ne de ekonomik sıkıntılar olurdu. Eğer politika üretmezseniz, sizi belli yönlere sevk etmek için olay çıkarırlar ve bu olayların bir bedeli vardır. Türkiye politikasızlığı yüzünden bedel ödemektedir. Sonuçta bu iki güçten biri galip gelecektir.

Eğer politika üretmezsek bizim irademiz olmayacaktır. Galip geleni tercih etmek konumunda kalırız.

Orduda, bir iç hesaplaşma olmaz ıra?

Zaten ordunun Avrupa'ya entegre olması Avrupa'ya bağlılığından değildir. Kemalizme bağlılıktan kaynaklanıyor. Kemalizm

157

MAHiR KAYNAK

Avrupa'ya dönük olduğu için sonuç olarak ordu Avrupa'dan yana tavır alıyor. Oysa Amerikan politikasının izlenmesi için bu ideolojiden vazgeçilmesi gerekiyor. Yani Kürt kimliği tanınmalı, islâm'ın önü açılmalıdır. Çünkü Türkiye'den beklenen rol Türkiye'nin islâm ülkelerindeki nüfuzu nedeniyle Avrupa'nın saldırılarına karşı koymasındır. Oysa askeri kanatta 'islâm'ın önü açıldığı için laiklik tehkikeye girecek, Kürt kimliğinin tanınmasıyla da Türkiye'nin üniter yapısı gölgelenecek' inancı hâkim.

Peki Kuzey Iraktaki operasyon iddia, ettiğiniz gibi devam ederse buna ordu direnmeyecek mi?

Hayır. Ordunun ideolojik saplantıdan kurtulup meseleye politik açıdan bakacağını zannediyorum. Belki de bugün, ordu oy-nana oyunun farkına vanp kendi yerini tesbit etmeye çalışmaktadır. Yani Amerika-Rus ittifakının Türkiye'yi büyütecek bir rol oynayabileceğinin farkına varmış olabilirler.

Harekattan bir hafta, evvel Genelkurmay Başkanı ordunun Güneydoğu'dan çekilmesi gerektiğini söyledi Bu bir çelişki doğurmuyor mu?

Evet ama bu çelişki benden değil Karadayı'dan kaynaklanıyor. Ben başından beri Kuzey Irak'ın parçalanması halinde, Türkiye'nin Kürtler!' destekleyeceği tezini savundum, istenen senaryo budur.

Burdo Talabonl'nin rolü nedir?

Türkiye'nin Kürt meselesinden korkmaması gerektiğini, bağımsız bir Kürt devletinin zaten fiilen olamayacağını, üç devletin husumetinin böyle bir devletin ikamesine izin vermeyeceğini Talabani de söylüyor. Ayrıca ben şunu da ifade ettim: Kurulacak bir Kürt devletinin hamisi büyük bir devlet olan Amerika olamaz, bu Türkiye olacaktır.

Böyle bir hamilik Türkiye'deki Kürtler"! nasıl etkiler?

PKK ve Kürt sorunu o zaman kendiliğinden ortadan kalkar. Krtler'in istediği de budur. Krtler'in bir çatı altında toplanmasını en fazla Krtler isteyecektir. Bu devlet de Osmanlı'nın devamı olan Türkiye olacaktır.

Politik alanda bunun ilk kez farkına varan Turgut zal olmuştu. Hatta zal tēi daha ileri götürüp Musul-Kerkük sınırlarına kadar uzatmayı düşünüyordu. Bu ekseninde öyle bir uzantı görüyor musunuz?